A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (hatodik tanács)

2015. július 15.*

„Verseny — Kartellek — Az előfeszített acél európai piaca — Az árak rögzítése, a piac felosztása és érzékeny kereskedelmi információk cseréje — Az EUMSZ 101. cikk megsértését megállapító határozat — Egységes, összetett és folyamatos jogsértés — Elévülés — 2006. évi bírságkiszabási iránymutatás — A jogsértésért fennálló felelősség anyavállalatnak való betudása — Arányosság — A büntetések és szankciók egyéniesítésének elve — Korlátlan felülvizsgálat”

A T-389/10. és T-419/10. sz. ügyekben,

a **Siderurgica Latina Martin SpA (SLM)** (székhelye: Ceprano [Olaszország], képviselik: G. Belotti és F. Covone ügyvédek)

felperesnek (T-389/10. sz. ügy),

az **Ori Martin SA** (székhelye: Luxembourg [Luxemburg], képviseli: P. Ziotti ügyvéd)

felperesnek (T-419/10. sz. ügy)

az **Európai Bizottság** (a T-389/10. sz. ügyben képviselik kezdetben: B. Gencarelli, Bottka V. és P. Rossi, később: Bottka V., P. Rossi és G. Conte, meghatalmazotti minőségben, a T-419/10. sz. ügyben képviselik kezdetben: B. Gencarelli, Bottka V. és P. Rossi, később: Bottka V., P. Rossi és G. Conte, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen,

a 2010. szeptember 30-án hozott C (2010) 6676 végleges bizottsági határozattal és a 2011. április 4-én hozott C (2011) 2269 végleges bizottsági határozattal módosított, az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/38.344 – „előfeszített acél”-ügy) 2010. június 30-án hozott C (2010) 4387 végleges bizottsági határozat megsemmisítése és megváltoztatása iránti kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács),

tagjai: S. Frimodt Nielsen elnök (előadó), F. Dehousse és A. M. Collins bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. június 30-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: olasz.

Ítéletet[1] *[omissis]*

Az eljárás és a felek kérelmei

1 A Törvényszék Hivatalához 2010. szeptember 13-án benyújtott keresetlevelével az SLM előterjesztette a T-389/10. sz. ügy alapjául szolgáló keresetet.

2 A Törvényszék Hivatalához 2010. szeptember 14-én benyújtott keresetlevelével az Ori Martin előterjesztette a T-419/10. sz. ügy alapjául szolgáló keresetet.

3 A Törvényszék (első tanács) a 2010. október 29-i határozattal tájékoztatta a felpereseket arról, hogy lehetőségük van a kereseti kérelmeiknek az első módosító határozat által bevezetett módosítások figyelembevétele érdekében való kiigazítására. Az SLM és az Ori Martin nem élt ezzel a lehetőséggel.

4 A Törvényszék 2011. június 6-i határozatával felhívta a Bizottságot, hogy nyújtsa be hozzá a második módosító határozatot.

5 A Bizottság 2011. június 22-én közölte a második módosító határozatot.

6 A Törvényszék (első tanács) a 2010. június 30-i határozattal tájékoztatta a felpereseket arról, hogy lehetőségük van a kereseti kérelmeiknek a második módosító határozat által bevezetett módosítások figyelembevétele érdekében való kiigazítására.

7 A második módosító határozattal kapcsolatban, amelynek címzettjei voltak, az SLM és az Ori Martin 2011. április 13-án benyújtott válaszukban terjesztették elő észrevételeiket.

8 2011. október 20-án a Bizottság az eljárás nyelvén benyújtotta viszonválaszainak eredeti példányát, valamint az SLM és az Ori Martin által a második módosító határozat kapcsán tett észrevételekkel kapcsolatos megjegyzéseit, ezzel az eljárás írásbeli szakasza lezárult.

9 Mivel 2013. szeptember 23-tól módosult a Törvényszék tanácsainak összetétele, az előadó bírót a hatodik tanácsba osztották be, következésképpen a jelen ügyet e tanács elé utalták.

10 A Törvényszék 1991. május 2-i eljárási szabályzata 52. cikkének 2. §-a szerinti előzetes jelentéseket 2013. november 8-án közölték a hatodik tanáccsal.

11 A T-389/10. sz. ügyben a Törvényszék 2013. december 17-i határozatával felhívta a feleket, hogy válaszoljanak több pervezető intézkedésre.

12 A 2014. január 28-i és február 28-i levelekkel az SLM és a Bizottság válaszolt ezekre az intézkedésekre. A Bizottság azonban válaszában jelezte, hogy nem tud teljes mértékben eleget tenni egyes, okiratok benyújtására vonatkozó felhívásoknak, mivel a kért dokumentumokat engedékenység iránti kérelmek elbírálása során nyújtották be hozzá. Az SLM észrevételeiben rögzítette a Bizottság e megjegyzését.

13 A Törvényszék 2014. május 16-án, az 1991. május 2-i eljárási szabályzatának 65. cikke alapján elfogadott bizonyításfelvételi intézkedések keretében elrendelte, hogy a Bizottság nyújtsa be azokat a dokumentumokat, amelyek rendelkezésre bocsátását a 2013. december 17-én elfogadott pervezető intézkedésekre válaszolva megtagadta.

1 — A jelen ítéletnek csak azok a pontjai kerülnek ismertetésre, amelyek közzétételét a Törvényszék hasznosnak tartja.

14 Ugyanezen a napon pervezető intézkedés útján a Törvényszék felhívta a Bizottságot arra, hogy nyújtson be bizonyos, a vizsgálatra, illetve a közigazgatási eljárás szakasza során a jogsértés folytatódására vonatkozó dokumentumokat.

15 A Bizottság 2014. május 27-én és június 6-án benyújtotta a kért dokumentumokat.

16 A T-419/10. sz. ügyben a Törvényszék 2013. december 17-i határozatával felhívta a feleket, hogy válaszoljanak több pervezető intézkedésre.

17 A 2014. január 28-i és 30-i levelekkel az Ori Martin és a Bizottság válaszolt ezekre az intézkedésekre.

18 A Törvényszék a felek szóbeli előadásait és az általa írásban és szóban feltett kérdésekre adott válaszait a 2014. június 30-i tárgyaláson hallgatta meg. Egyebekben a feleket felhívták, hogy az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 50. cikke 1. §-ának megfelelően terjesszék elő esetleges észrevételeiket a jelen T-389/10. sz. és T-419/10. sz. ügyeknek az ítélet meghozatala céljából történő esetleges egyesítését illetően.

19 A T-389/10. sz. ügyben az SLM azt kéri, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozatot;

– a második módosító határozat fényében határozza meg ismét a vele szemben az Ori Martinnal egyetemlegesen kiszabott bírság összegét;

– pervezető intézkedésként az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 65. cikke c) pontjának, valamint 68. és azt követő cikkeinek megfelelően rendelje el a Redaelli és az ITC képviselőinek meghallgatását vagy a tanúbizonyítást a következő kérdés vonatkozásában: „Igaz-e, hogy az SLM 1999 vége előtt nem vett részt a kartellel kapcsolatos találkozókon?”, valamint hívja fel a Bizottságot, hogy nyújtson be olyan listát, amely tartalmazza azon tisztviselők számát, beleértve az igazgatókat és a csoportvezetőket is, akikre az ügy 2002 eleje és 2010 júniusa között szignálva volt;

– kötelezze a Bizottságot a már megfizetett összeg után esedékes kamatok visszatérítésére;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

20 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet és a bizonyításfelvétel iránti kérelmeket;

– az SLM-et kötelezze a költségek viselésére.

21 A T-419/10. sz. ügyben az Ori Martin azt kéri, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozatot, amennyiben az neki tudja be a szankcionált magatartások miatt felelősséget;

– törölje vagy csökkentse a rá kiszabott bírság összegét;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

22 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet;

– az Ori Martint kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

23 Miután e kérdésben a feleket a tárgyaláson meghallgatta (fenti 61. pont), a Törvényszék úgy határozott, hogy az ítélet meghozatala céljából az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 50. cikke alapján egyesíti a jelen ügyeket.

24 Keresete alátámasztására az SLM több jogalapra hivatkozik.

25 Az SLM az első két jogalapot olyan jogalapokként terjeszti elő, mint amelyek a megtámadott határozat SLM-re vonatkozó részében történő megsemmisítését eredményezhetik, és amelyek egyrészt az észszerű határidőn belüli eljárás elvének megsértésére, másrészt pedig a megfelelő ügyintézés elvének megsértésére vonatkoznak.

26 Az SLM a hivatkozott további jogalapokat olyan jogalapokként terjeszti elő, mint amelyek a vitatott bírság összegének csökkentését eredményezhetik. E jogalapok először a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: 1998. évi iránymutatás) helyett a 2006. évi iránymutatás hibás alkalmazására; másodszor a 10%-os jogszabályi korlát és e tekintetben az indokolási kötelezettség megsértésére; harmadszor a súly meghatározása és az elrettentő célú növelés tekintetében az indokolási kötelezettség megsértésére; negyedszer az arányosság elvének megsértésére; ötödször az SLM kartellben való részvétele időtartamának hibás értékelésére; hatodszor az SLM tekintetében az enyhítő körülmények figyelembevételének elmaradására; hetedszer az SLM nyilatkozatai figyelembevételének elmaradására; nyolcadszor az SLM fizetésképtelensége figyelembevételének elmaradására és kilencedszer a jogsértés elévülésére vonatkoznak.

27 A második módosító határozatot követően az SLM kiigazította jogalapjait annak érdekében, hogy a jogvita egy újabb, a bírságnak az SLM kizárólagos felelőssége, illetve az SLM és az Ori Martin egyetemleges felelőssége alá eső részeinek meghatározása során a Bizottság által elkövetett számítási hibákkal összefüggő vetületére hivatkozzon.

28 Az SLM által a pervezető intézkedésekre adott válaszokból kitűnik, hogy már nincs helye az eredetileg egyrészt a 10%-os jogszabályi korlát és e tekintetben az indokolási kötelezettség megsértésére – azon következmények meghatározásának kivételével, amelyekkel az e tekintetben előterjesztett érvek a költségek SLM számára kedvező elosztása vonatkozásában járhatnak –, másrészt pedig az SLM fizetésképtelensége figyelembevételének elmaradására vonatkozóan előterjesztett jogalapok elbírálásának. Ez a tárgyaláson rögzítésre került.

29 Keresete alátámasztására az Ori Martin három jogalapra hivatkozik. Az első jogalap a jogsértés elévülésén alapul. A második jogalap több, a jogsértés miatti felelősség Ori Martinnak mint az SLM szinte kizárólagos tulajdonosának való betudására vonatkozó szabály megsértésére vonatkozik. A harmadik jogalap a bírság számításának egyes elemeit kifogásolja, és kétségeket fogalmaz meg azzal kapcsolatban, hogy lehetséges-e a 2006. évi iránymutatást alkalmazni az 1998. évi iránymutatás helyett.

30 Az SLM és az Ori Martin érvelése átfedi egymást az elévülést, az 1998. évi iránymutatás helyett a 2006. évi iránymutatás alkalmazását, valamint a bírság számításának egyes elemeit illetően. Ezeket az érveket együttesen fogjuk megvizsgálni.

A – *A jogsértés elévüléséről*

1. *A felek érvei*

31 Az SLM és az Ori Martin előadják, hogy a Bizottság bírságkiszabási joga a jelen ügyben elévült. Az elévülési határidő 2002. szeptember 19-én, a jogsértés megszűnésének időpontjában kezdődött, és 2007. szeptember 19-én járt le. A Bizottság által ezen időpontot követően és a kifogásközlést megelőzően kifejtett egyik tevékenység – vagyis a vállalkozások forgalmára irányuló adatkérései, az engedékenység iránti kérelmekkel kapcsolatos állásfoglalásai, a 2006. június 7-én és 8-án egy könyvvizsgáló helyiségeiben folytatott vizsgálatai – sem volt szükséges az ügy vizsgálatához, illetve a jogsértéssel kapcsolatos eljáráshoz. A kifogásközlés 2008. szeptember 30-i megküldésére tehát az 1/2003 rendelet 25. cikkében előírt, a jogsértés megszűnésének napjától számított ötéves határidőn kívül került sor.

32 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.

2. *A Törvényszék álláspontja*

33 Az 1/2003 rendelet 25. cikkéből kitűnik, hogy a Bizottság bírságkiszabási joga öt év alatt elévül az EUMSZ 101. cikk rendelkezéseivel ellentétes jogsértések esetén. Ez az elévülési idő a jogsértés megszűnésének napján kezdődik.

34 Ugyanakkor ezt az elévülési időt megszakítja a Bizottság által a jogsértés tekintetében vizsgálat vagy eljárás céljából tett bármilyen intézkedés. A Bizottság írásbeli adatkérése, illetve a Bizottság által saját tisztviselői számára kibocsátott, vizsgálatok lefolytatására vonatkozó írásbeli megbízás példaként szerepel az elévülési időt megszakító intézkedések között.

35 E tekintetben az 1/2003 rendelet 25. cikke egyértelműen kimondja, hogy az elévülési idő azon a napon szakad meg, amelyen legalább egy olyan vállalkozás vagy vállalkozások legalább egy olyan társulása értesítést kap az intézkedésről, amely részt vett a jogsértésben, valamint hogy az elévülési idő megszakadása a jogsértésben részt vevő összes vállalkozásra vagy a vállalkozások összes ilyen társulására nézve bekövetkezik.

36 A jelen ügyben rá kell mutatni arra, hogy a 2002. szeptember 19-től, vagyis a jogsértés megszűnésének időpontjától számított ötéves határidőn belül a Bizottság több, a jogsértéssel vagy a jogsértéssel kapcsolatos eljárással összefüggő információkérést intézett a jogsértésben részt vevő különböző vállalkozásokhoz.

37 Az iratokból – a Bizottság által a Törvényszék ezzel kapcsolatos kérdéseire adott válaszban ebben az összefüggésben hivatkozott példaként – kitűnik, hogy 2006. április 19-én a Bizottság információkérést intézett az ITC-hez többek között egy olasz könyvvizsgáló által a kartellben játszott szerepet illetően. Hasonlóképpen nem vitatott, hogy 2006. június 7-én és 8-án a Bizottság vizsgálatot folytatott, amelynek során lefoglalt számos, a megtámadott határozat 5. mellékletében felsorolt dokumentumot, amelyek lehetővé tették számára, hogy alátámasszon fontos, az Italia klubra vonatkozó körülményeket.

38 Így eljárva a Bizottság érvényesen megszakította az elévülési határidőt valamennyi, a jogsértésben 2007. szeptember 19. előtt részt vevő vállalkozással szemben. Ennélfogva a Bizottság bírságkiszabási joga nem évült el, amikor 2008. szeptember 30-án elfogadta a kifogásközlést, vagy amikor 2010. június 30-án meghozta az eredeti határozatot.

39 Az elévülésre vonatkozó jogalapokat tehát mint megalapozatlanokat el kell utasítani.

B – *Az 1998. évi iránymutatás helyett a 2006. évi iránymutatás alkalmazásáról*

1. *A felek érvei*

40 Az SLM és az Ori Martin azt kifogásolják, hogy a Bizottság a 2006. évi iránymutatást alkalmazta az annak közzététele előtt megvalósult tényállás szankcionálása érdekében. Az SLM különösen arra hivatkozik, hogy egy szigorúbb büntetőtörvény visszaható hatályú alkalmazása ellentétes a büntetések jogszerűségének és a büntetőtörvény visszaható hatálya tilalmának elvével. A Bizottság többek között nem hivatkozhat harmadik személyekkel szemben a 2006. évi iránymutatás 38. pontjában meghatározott időbeli alkalmazási szabályra, mivel ezeket az új iránymutatásokat nem más intézményekkel, illetve a tagállamokkal közösen fogadták el. A 2006. évi iránymutatás alkalmazása az SLM helyzetére egyenlőtlen bánásmódot is jelent, mivel az SLM-mel szemben a 2006. évi iránymutatás alkalmazásában hivatkozott tényekkel összehasonlítható tényállások miatt szankcionált vállalkozások többségével szemben korlátozottabb, a forgalmuk 1–5%-ának megfelelő összegű bírságot szabtak ki. A Törvényszéknek felül kellene vizsgálnia a bírság összegét, figyelemmel a tényállás és a közigazgatási eljárás megindulása idején hatályos 1998. évi iránymutatásra.

41 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.

2. *A Törvényszék álláspontja*

42 Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény „Büntetés kiszabásának tilalma törvényi rendelkezés nélkül” című 7. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.”

43 Hasonló rendelkezés szerepel az Európai Unió Alapjogi Chartájában, amely 49. cikkének (1) bekezdése a következőket mondja ki:

„Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely az elkövetése idején a hazai vagy a nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni. Ha valamely bűncselekmény elkövetése után a törvény enyhébb büntetés kiszabását rendeli, az enyhébb büntetést kell alkalmazni.”

44 Ezzel kapcsolatban az Alapjogi Charta 53. cikke rámutat arra, hogy a fent hivatkozott rendelkezést nem lehet úgy értelmezni, mint amely szűkíti vagy hátrányosan érinti azokat az emberi jogokat és alapvető szabadságokat, amelyeket többek között az Unió vagy a tagállamok mindegyikének részességével kötött nemzetközi megállapodások, így az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény elismernek.

45 Ebben az összefüggésben rá kell mutatni arra, hogy [az EUMSZ 101. cikk] és [az EUMSZ 102. cikk] végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. (első) tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 15. cikkének (2) bekezdése a következőket mondta ki:

„(2) A Bizottság határozattal 1000-től 1 000 000 [euróig] terjedő, vagy annál nagyobb összegű bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalkozások társulásaira, de a bírság mértéke nem haladhatja meg a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át, ha a vállalkozások szándékosan vagy gondatlanságból:

a) megsértik [az EUMSZ 101. cikk] (1) bekezdését vagy [az EUMSZ 102. cikket] […].

A bírság összegének megállapításakor a jogsértés súlyát és időtartamát is figyelembe kell venni.”

46 E rendelkezés 2004. május 1-jétől az 1/2003 rendelet 43. cikke értelmében hatályát vesztette, és annak helyébe az említett rendelet 23. cikkének (2) és (3) bekezdése lépett, amely a következőket mondja ki:

„(2) A Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira, amennyiben azok akár szándékosan, akár gondatlanságból:

a) megsértik [az EUMSZ 101.] vagy [az EUMSZ 102. cikket […]

A jogsértésben részt vevő vállalkozások és vállalkozások társulásai tekintetében a bírság egyenként nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át.

[…]

(3) A bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.”

47 Ezt követően, 2006. szeptember 1-jén a Bizottság a Hivatalos Lapban közzétette a 2006. évi iránymutatást. E dokumentum ismerteti azt a módszert, amellyel a Bizottság az EK 81. cikk (jelenleg EUMSZ 101. cikk) rendelkezéseit megsértő vállalkozásokkal szemben kiszabandó bírság összegét kívánja megállapítani. A 2006. évi iránymutatás 38. pontja a következőképpen szól:

„A [2006. évi iránymutatás] érvényes mindazon ügyekre, melyekre vonatkozóan a Hivatalos Lapban való közzététele időpontját követően kifogási nyilatkozatot kézbesítettek, függetlenül attól, hogy a bírság az 1/2003 […] rendelet 23. cikkének (2) bekezdése vagy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése alapján kerül kiszabásra.”

48 Ekképpen a 2006. évi iránymutatás az 1998. évi iránymutatás helyébe lép.

49 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a közigazgatás által elfogadott, az olyan harmadik személyekkel szembeni joghatások kiváltására irányuló belső magatartási szabályok, mint az EUMSZ 101. cikk megsértésére képes gazdasági szereplők, bár jellegük miatt nem minősülhetnek kötelező jogszabályoknak, mégis olyan, a gyakorlatban követendő magatartási szabályokat tartalmaznak, amelytől a közigazgatás egyes esetekre nézve nem térhet el anélkül, hogy olyan indokolást ne szolgáltatna, amely összeegyeztethető az egyenlő bánásmód elvével (2005. június 28-i Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P és C-213/02 P, EBHT, EU:C:2005:408, 209. és 210. pont).

50 Ebből következik, hogy az ilyen magatartási szabályt jelentő 2006. évi iránymutatás az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 7. cikkének (1) bekezdése és az Alapjogi Charta 49. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „jog” fogalma alá tartozik (lásd ebben az értelemben, analógia útján: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 92. pont, EU:C:2005:408, 216. pont; 2006. május 18-i Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ítélet, C-397/03 P, EBHT, EU:C:2006:328, 20. pont).

51 Bár e rendelkezéseket nem lehet úgy értelmezni, hogy azok megtiltanák a büntetőjogi felelősség szabályainak fokozatos világossá tételét, mindazonáltal azokkal ellentétes lehet a jogsértést megállapító norma új értelmezésének visszaható hatállyal történő alkalmazása (lásd ebben az értelemben, analógia útján: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 92. pont, EU:C:2005:408, 217. pont, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának az említett ítélet 215. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlata).

52 Ebből következik, hogy – ellentétben a Bizottság állításával – az a körülmény, hogy a 2006. évi iránymutatás tiszteletben tartja a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében előírt, a szankcionált vállalkozások forgalmának legfeljebb 10%-ára vonatkozó, a jelen jogvita alapjául szolgáló tényállás idején alkalmazandó korlátozást, nem elegendő annak bizonyításához, hogy az említett 2006. évi iránymutatás alkalmazása nem sérti a büntetőtörvény visszaható hatályú alkalmazása tilalmának elvét.

53 Ez az elv ugyanis sérülhet olyan értelmezés alkalmazása esetén, amely a jogsértés elkövetésének időpontjában nem volt észszerűen előrelátható (Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 92. pont, EU:C:2005:408, 218. pont).

54 A fentiekből az következik, hogy az iránymutatást a Bizottságtól származó, arra vonatkozó értelmezésnek kell tekinteni, hogy milyen magatartást fog követni, amikor bírságok kiszabását tervezi, és az ítélkezési gyakorlatból az tűnik ki, hogy az ilyen értelmezések Bizottság részéről történő módosításai összeegyeztethetőek a büntetőtörvény visszaható hatálya tilalma, illetve a jogbiztonság elveivel, amennyiben a módosítások észszerűen előreláthatóknak tekinthetők.

55 Az ítélkezési gyakorlatból az is kitűnik, hogy az előreláthatóság fogalmának hatálya nagymértékben a szóban forgó szöveg tartalmától, a vonatkozó jogterülettől, valamint címzettjei számától és minőségétől függ. A jogszabály előreláthatóságával nem ellentétes, hogy az érintett személynek világos jogi tanácsokért kelljen folyamodnia ahhoz, hogy észszerű szinten felmérhesse, hogy bizonyos cselekménynek az adott ügy körülményei között milyen következményei lehetnek. Ez különösen igaz a szakmai tevékenységet ellátó személyek esetében, akik megszokták, hogy foglalkozásuk gyakorlásakor nagy gondossággal kell eljárniuk, és akiktől elvárható, hogy különös gondossággal értékeljék a jogsértő cselekményeikkel járó veszélyeket (lásd ebben az értelemben: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 92. pont, EU:C:2005:408, 219. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 Ugyanakkor a versenyjogi szabályok hatékony alkalmazása megkívánja, hogy a Bizottság a bírságok mértékét bármikor e politika igényeihez tudja igazítani. Ebből következik, hogy az olyan közigazgatási eljárásban érintett vállalkozások, amelynek következményeképpen bírság kiszabására is sor kerülhet, nem alapozhatnak jogos elvárást arra a tényre, hogy a Bizottság a korábban kiszabottakhoz képest nem fogja növelni a bírságok összegét, illetve nem fogja módosítani e bírságok kiszámításának módszerét (lásd: Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ítélet, fenti 93. pont, EU:C:2006:328, 21. és 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

57 Következésképpen a jelen ügyben az érintett vállalkozásoknak tekintetbe kell venniük azon lehetőséget, hogy a Bizottság bármikor úgy dönthet, hogy korábbi gyakorlatához képest megemeli a bírságok összegét. Ez nemcsak arra az esetre érvényes, amikor a Bizottság a bírságok kiszabásakor az egyedi ügyekben megemeli a bírságot, hanem arra is, ha ez az emelés egyes esetekben olyan általános hatályú magatartási szabályok alkalmazásával történik, mint az iránymutatás (lásd: Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ítélet, fenti 93. pont, EU:C:2006:328, 23. és 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 Az ilyen vállalkozásoknak tehát nincs alapjuk úgy tekinteni, hogy miután elfogadta az 1998. évi iránymutatást, a Bizottság semmilyen esetben sem alkalmazhat a folyamatban lévő eljárásokban új iránymutatásokat, anélkül hogy megsértené a vállalkozások jogos elvárását. Meg kell ugyanakkor vizsgálni, hogy a 2006. évi iránymutatás jelen ügyre való alkalmazásának feltételei megfelelnek-e az ítélkezési gyakorlat által előírt jogbiztonsági és előreláthatósági követelményeknek.

59 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2006. évi iránymutatás 38. pontja értelmében az iránymutatás érvényes mindazon ügyekre, melyekre vonatkozóan a Hivatalos Lapban való közzététele időpontját követően kifogásközlést kézbesítettek. Mivel e közzétételre 2006. szeptember 1-jén került sor, és a jelen ügyben a kifogásközlést legkorábban 2008. szeptember 30-án kézbesítették, a kiszabott bírság összegét a 2006. évi iránymutatásban előírt módszer szerint kell kiszámítani.

60 Először is, el kell utasítani az SLM által hivatkozott, a Bizottság arra vonatkozó hatáskörének hiányára alapított érvet, hogy elfogadja az iránymutatás 38. pontjában meghatározott időbeli alkalmazási szabályt, és arra harmadik személyekkel szemben hivatkozzon. Ennek a jogbiztonság elvéhez a 2006. évi iránymutatás időbeli alkalmazhatósági feltételeinek egyértelmű és objektív pontosítása révén hozzájáruló szabálynak a hivatkozhatósága ugyanis a Bizottság tekintetében az ítélkezési gyakorlat által elismert azon lehetőségből következik, hogy korlátozza magát, azáltal, hogy meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a megtámadott határozat jogalapját alkotó 1/2003 rendelet által biztosított mérlegelési mozgásterét gyakorolni kívánja (lásd ebben az értelemben: Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 92. pont, EU:C:2005:408, 211. és 213. pont; 2012. február 2-i Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ítélet, T-83/08, EU:T:2012:48, 108. pont).

61 Másodszor tehát azt kell megvizsgálni, hogy a 2006. évi iránymutatás elfogadása kellően előrelátható volt-e a fenti 96–100. pontban felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében.

62 E tekintetben a 2006. évi iránymutatás elsődleges újítása, ahogy az annak 5–7. pontjából is kitűnik, az, hogy a bírság összegének számításánál olyan alapösszeget vesz kiindulópontnak, amelyet a jogsértéssel kapcsolatos eladott áruk vagy szolgáltatások értékétől, valamint a jogsértés időtartamától és súlyától függően állapítanak meg, beépítve továbbá egy speciális összeget is, amely a vállalkozások még meg nem kezdett jogellenes magatartástól való elrettentésére szolgál. Ekképpen meg kell állapítani, hogy a 2006. évi iránymutatás a 17. rendeletben meghatározott és az 1/2003 rendeletben is szereplő súly és időtartam szempontjaira támaszkodik, amelyeket már az 1998. évi iránymutatásban is figyelembe vettek (lásd ebben az értelemben: Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ítélet, fenti 103. pont, EU:T:2012:48, 114. pont).

63 Egyébként az a lehetőség, hogy egy tájékozott gazdasági szereplő nem képes előre pontosan meghatározni a Bizottság által az egyes konkrét esetekben kiszabandó bírságok szintjét, önmagában nem ellentétes a büntetőtörvény visszaható hatálya elvének részét képező előreláthatósági követelménnyel. A versenypolitika által követett megtorlási és elrettentési célok ugyanis indokolhatják annak elkerülését, hogy a vállalkozások képesek legyenek pontosan értékelni azokat az előnyöket és hátrányokat, amelyekkel a jogsértésben való részvételük eredményeként szembesülnek. Elegendő, ha a vállalkozások, szükség esetén jogi tanácsadót is igénybe véve, kellően pontosan előre láthatják a velük szemben kiszabott bírságok szempontjait és nagyságrendjét. Márpedig, ahogy azt fent megállapítottuk, a 2006. évi iránymutatásban figyelembe vett szempontok a 17. rendeletben említett szempontokból erednek, amelyeket már az 1998. évi iránymutatásban is figyelembe vettek (lásd ebben az értelemben: 2008. május 22-i Evonik Degussa kontra Bizottság ítélet, C-266/06 P, EU:C:2008:295, 55. pont; Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ítélet, fenti 103. pont, EU:T:2012:48, 118. pont).

64 Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy a 2006. évi iránymutatás és az abban meghatározott új bírságszámítási módszer – feltéve, hogy súlyosító hatással van a kiszabott bírságok mértékére – az adott jogsértés elkövetésekor észszerűen előre látható volt az SLM-hez hasonló vállalkozások számára. Ennélfogva a Bizottság, azáltal hogy a megtámadott határozatban a 2006. évi iránymutatást használta az elfogadását megelőzően elkövetett jogsértés miatt kiszabott bírság kiszámítása érdekében, nem sértette meg a visszaható hatály tilalmának elvét (lásd ebben az értelemben: Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ítélet, fenti 103. pont, EU:T:2012:48, 117. és 124. pont).

65 Ebből következik, hogy el kell utasítani az 1998. évi iránymutatás helyett a 2006. évi iránymutatás alkalmazására alapított jogalapot, anélkül hogy dönteni kellene arról, hogy az SLM megalapozottan állítja-e, hogy az említett alkalmazás súlyosabb bírságot eredményezett, mint amelyet akkor szabtak volna ki vele szemben, ha azt az 1998. évi iránymutatás alapján számítják ki.

66 Ahogyan ugyanis arra a fenti 99. és 100. pontban emlékeztettünk, az SLM által hivatkozott elvekkel nem ellentétes azon iránymutatások alkalmazása, amelyeknek elméletben az a hatásuk, hogy emelik az elkövetett jogsértésekért kirótt bírságok szintjét, amennyiben az általuk megvalósított politika a szóban forgó jogsértés elkövetésének időpontjában észszerűen előrelátható volt (lásd: 2007. december 12-i

BASF és UCB kontra Bizottság ítélet, T-101/05 és T-111/05, EBHT, EU:T:2007:380, 233. és 234. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ítélet, fenti 103. pont, EU:T:2012:48, 126. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

67 Mindenesetre meg kell jegyezni, hogy mivel a Bizottság által a megtámadott határozatban rögzített számítási elemek összefoglalására szorítkozott, az SLM nem bizonyította, hogy az a bírságösszeg, amelyet vele szemben az 1998. évi iránymutatásban meghatározott módszer szerint számítottak volna ki, szükségképpen alacsonyabb lett volna. Az SLM ugyanis a jelen ügyben néhány olyan különbség kiemelésére szorítkozik, amelyek a 2006. évi iránymutatás és az 1998. évi iránymutatás között állnak fenn (a kiegészítő összeg, a jogsértés időtartama figyelembevételének módja, az enyhítő körülmények tartalma), anélkül hogy megjelölné, hogy milyen eredményre juthatott volna a Bizottság az 1998. évi iránymutatás alkalmazása révén, amelynek esetében a számítás kiindulási pontja ugyancsak eltér a 2006. évi iránymutatásban alkalmazottól.

68 Hasonlóképpen, ahhoz, hogy válaszolni lehessen az SLM-nek, amely vitatja a 2006. évi iránymutatás szigorú alkalmazását, mivel úgy véli, hogy azt méltánytalanul alkalmazták vele szemben, arra hivatkozva, hogy ez az egyenlő bánásmód elvének megsértését jelenti, elegendő arra rámutatni, hogy az ilyen kérdés idegen attól a kérdéstől, hogy a 2006. évi iránymutatás alkalmazása összeegyeztethető-e a visszaható hatály tilalmának elvével. Az ebben az összefüggésben az SLM által hivatkozott érveket a későbbiekben az említett iránymutatásnak a vitatott bírság összegének meghatározásához történő alkalmazása során a Bizottság által figyelembe vett körülmények kapcsán az SLM által előadott azonos érvekkel összefüggésben vizsgáljuk meg.

69 Az 1998. évi iránymutatás helyett a 2006. évi iránymutatás téves alkalmazására alapított jogalapot tehát mint megalapozatlant el kell utasítani.

C – A bírság összegének kiszámításánál figyelembe vett körülményekről, valamint a Bizottság elé terjesztett bizonyítékok kezeléséről

70 Az SLM által előterjesztett több jogalap a Bizottság által a bírság összegének megállapítása érdekében figyelembe vett körülményeket érinti. E jogalapok tárgya „az indokolás hiánya a szankció meghatározása során”; 2000 után az SLM európai forgalmának felhasználása a bírság alapösszegének megállapítása során; az „indokolás hiánya a bírság alapösszegének meghatározása érdekében a vállalkozásokat érintő közös súly megállapítása során” és az „indokolás hiánya az iránymutatás 25. pontjában előírt kiegészítő összeg meghatározása során”, továbbá e tekintetben a *ne bis in idem* elvének megsértése; az arányosság elvének és az egyenlő bánásmód elvnek megsértése, azzal az indokkal, hogy a szankció nem vette kellőképpen figyelembe a „jogsértés állítólagos súlyát”, annak „hatásait”, „az ágazat gazdasági összefüggését”, a Bizottság korábbi gyakorlatát, illetve „az SLM-mel és más vállalkozásokkal szemben kifogásolt tényeket”; az SLM jogsértésben való részvétele időtartamának téves értékelése; az SLM alacsony piaci részesedéséhez, a Bizottsággal való együttműködéséhez és a jogsértésben játszott „jelentéktelen szerepéhez” kapcsolódó enyhítő körülmények figyelembevételének elmaradása, valamint az engedékenység iránti kérelem alapján tett nyilatkozatok figyelembevételének elmaradása.

71 E jogalapok vizsgálatának megkönnyítése érdekében a Törvényszék azt az SLM által is elfogadott javaslatot tette, hogy azokat a Bizottság által a bírság összegének meghatározása érdekében követett különböző szakaszok szerint csoportosítsák, vagyis bontsák egyrészt az alapösszeg meghatározása érdekében figyelembe vett körülmények csoportjára (eladások értéke, súly, időtartam, kiegészítő összeg), másrészt pedig az ezen összeg kiigazítása céljából figyelembe vehető körülmények csoportjára (enyhítő körülmények és engedékenységi közlemény, fizetési képesség). Figyelembe veszik továbbá az SLM által átfogó jelleggel, az indokolási kötelezettség, illetve az arányosság és az egyenlő bánásmód elvei megsértése kapcsán hivatkozott kifogásokat is.

72 Egyebekben a megfelelő ügyintézés elvének megsértésére vonatkozó jogalap címén az SLM az iratanyag négy olyan elemére mutat rá, amelyekből kitűnik, hogy a Bizottság elfogultan és méltánytalanul figyelmen kívül hagyta az SLM által előterjesztett bizonyítékokat annak érdekében, hogy más, a birtokában lévő körülményekre hivatkozzon. Ezek az elemek a következőket érintik: az SLM által a közigazgatási eljárás során benyújtott számlák kezelését, az Italia klub azon üléseinek tulajdonított jelentőséget, amelyeken az SLM részvételéről nem számoltak be, az EFA különböző uniós tagállamokban való forgalmazásához szükséges műszaki engedélyek megszerzési időpontjainak esetleges hatását, valamint azt az időpontot, amikor megkezdődtek azon személy ellenőrzései, akire ezt a feladatot az Italia klub tagjai bízták.

73 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy az SLM által fent hivatkozott négy elemre a bírság összegének kiszámításánál figyelembe vett körülményekre vonatkozó különböző jogalapok kapcsán is hivatkoztak, ezért azokat együttesen kell megvizsgálni.

74 Összességében ezek az érvek lényegében a Bizottság határozatát kifogásolják, amely megállapította, hogy az SLM 1997. február 10. és 2002. szeptember 19. között több megállapodásban és összehangolt magatartásban vett részt az EFA ágazatában, anélkül hogy figyelembe vette volna a részvétel SLM által hivatkozott vagy elismert tartalmát vagy időtartamát; az SLM ugyanis az állítja, hogy egyrészt nem vett részt jogsértésben 1999 vége előtt, másrészt pedig hogy részvétele Olaszországra korlátozódott, és csak a későbbiekben tervezte részvételét más területeken is.

75 A bírság összegének számítására vonatkozó egyes elemekre alapított jogalapja kapcsán az Ori Martin több, a Bizottság által a 2006. évi iránymutatás alkalmazásában elkövetett mérlegelési hibára, valamint az 1/2003 rendelet 23. cikkének megsértésére, az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére, a büntetések személyhez kötöttsége és a jogszerűség elvének megsértésére, valamint az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozik. E jogalap alátámasztása érdekében az Ori Martin lényegében három kifogást terjeszt elő: az első az SLM-mel szemben kifogásolt jogsértés súlyának téves értékelésére vonatkozik; a második a 2006. évi iránymutatás 25. pontjában előírt kiegészítő összeg jogellenes alkalmazására, a harmadik pedig egyes enyhítő körülmények figyelembevételének hiányára.

76 E kifogásokat az SLM által ugyanezen kérdésekkel kapcsolatban előterjesztett kifogásokkal együtt vizsgáljuk meg.

77 Lényegében azt kell kiemelni, hogy a Bizottság által a 2006. évi iránymutatásban a bírság összegének meghatározása során meghatározott módszer figyelembevételével végzett értékelések eredményét illető kifogás címén a felperesek azt fejtik ki, hogy nem vették megfelelően figyelembe az SLM jogsértésben való részvételének sajátosságait, amennyiben az egyszerre volt megkésett és korlátozott.

1. *Előzetes észrevételek*

a) A megtámadott határozat tartalma

78 A megtámadott határozat 1. cikkéből következik, hogy az SLM és az Ori Martin megsértették az EUMSZ 101. cikket és az EGT-Megállapodás 53. cikkét azáltal, hogy az SLM 1997. február 10. és 2002. szeptember 19., az Ori Martin pedig 1999. január 1-je és 2002. szeptember 19. között „az EFA ágazatában a belső piacon, valamint 1994. január 1-jétől az EGT-n belül megállapodások és összehangolt magatartások sorában vettek részt” (a továbbiakban: kartell vagy egységes jogsértés; az ilyen jogsértés a szokásosan használt terminológia szerint továbbá összetett és folyamatos is).

A kartell elemei és az egységes jogsértés jellemzése

79 A megtámadott határozat (122) preambulumbekezdése a kartellt úgy írja le, hogy az olyan „páneurópai megállapodásokban valósult meg, amelyek egy úgynevezett zürichi szakaszból és egy úgynevezett európai szakaszból álltak, illetve az esettől függően országos/regionális megállapodásokban”. E határozat (123)–(135) preambulumbekezdése röviden ismerteti ezeket a különböző megállapodásokat és összehangolt gyakorlatokat, amelyek a későbbiekben részletesen kifejtésre kerülnek, és az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése, valamint az EGT-Megállapodás 53. cikke tekintetében történő értékelés tárgyát képezik.

80 A kartell vázlatosan a következő megállapodásokból áll:

– A Zürich klub, azaz, a páneurópai megállapodás első szakasza. Ez a megállapodás 1984. január 1-jétől 1996. január 9-ig tartott, és a kvóták országok (Németország, Ausztria, a Benelux-államok, Franciaország, Olaszország és Spanyolország) szerinti rögzítésére, az ügyfelek felosztására, az árakra, valamint érzékeny kereskedelmi információk cseréjére vonatkozott. Tagjai a Tréfileurope, a Nedri, a WDI, a DWK és a Redaelli voltak, melyek közül az utóbbi legalább 1993-tól és 1995-től több olasz vállalkozást képviselt, és e tagokhoz a későbbiekben, 1992-ben az Emesa, 1993-ban pedig a Tycsa csatlakozott.

– Az Italia klub, amely egy 1995. december 5-től 2002. szeptember 19-ig tartó országos megállapodás. Ez a megállapodás az olaszországi kvóták rögzítésére, valamint az említett országnak az Európa többi része felé irányuló exportjára vonatkozott. A tagjai a következő olasz vállalkozások voltak: a Redaelli, az ITC, a CB és az Itas, majd a későbbiekben szintén tagok lettek a következő vállalkozások: a Tréfileurope és a Tréfileurope Italia (1995. április 3-án), az SLM (1997. február 10-én), a Trame (1997. március 4-én), a Tycsa (1996. december 17-én), a DWK (1997. február 24-én), valamint az Austria Draht (1997. április 15-én).

– A Déli megállapodás, amely olyan regionális megállapodás, melyre vonatkozóan 1996-ban a Redaelli, az ITC, a CB és az Itas nevű olasz vállalkozások folytattak tárgyalásokat a Tycsával és a Tréfileurope-pal, és melyet e vállalkozások kötöttek meg az egyes résztvevők déli országokban (Spanyolország, Olaszország, Franciaország, Belgium és Luxemburg) való piaci terjeszkedése mértékének a meghatározása, valamint a résztvevők arra való kötelezettségvállalása céljából, hogy a kvótákat a többi észak-európai termelővel közösen fogják megtárgyalni.

– Az Európa klub, amely a páneurópai megállapodás második szakasza. Ezt a megállapodást a Tréfileurope, a Nedri, a WDI, a DWK, a Tycsa és az Emesa (a továbbiakban: állandó tagok, vagy a hat termelő) kötötte 1997 májusában, és 2002 szeptemberében ért véget. A megállapodás céljai a Zürich klub válságának leküzdését, az új (az 1995 negyedik trimeszterétől az 1997 első trimeszteréig tartó időszakra számított) kvóták felosztását, az ügyfélkör felosztását, valamint az árak rögzítését célozta. A hat termelő olyan koordinációs szabályokban állapodott meg, amelyek magukban foglalták a megállapodások egyes országokban való végrehajtásáért, valamint az ugyanezen országokban vagy ugyanezen ügyfelek tekintetében működő egyéb érdekelt vállalkozásokkal való koordinációért felelős személyek kiválasztását. Ezenfelül a tagok képviselői különböző szinteken rendszeresen találkoztak annak érdekében, hogy felügyeljék a megállapodások végrehajtását. Érzékeny kereskedelmi információkat cseréltek. A megállapodásban rögzített kereskedelmi magatartástól való eltérés esetén megfelelő kompenzációs rendszert alkalmaztak.

– Egyeztetés az Addtek nevű ügyfél vonatkozásában. E páneurópai megállapodás keretében a „hat termelő” – amelyekhez esetenként csatlakoztak az olasz termelők és a Fundia – kétoldalú (vagy többoldalú) kapcsolatokat is fenntartottak, továbbá, amennyiben ehhez érdekük fűződött, *ad hoc* alapon részt vettek az árak rögzítésében és az ügyfélkör felosztásában. Például a Tréfileurope, a Nedri, a WDI, a Tycsa, az Emesa, a CB és a Fundia közösen koordinálták az Addtek nevű ügyfél vonatkozásában alkalmazott árakat és értékesítési mennyiségeket. Ezek a projektek főként

Finnországot, Svédországot és Norvégiát érintették, de kiterjedtek Hollandiára, Németországra, a balti államokra, valamint Közép- és Kelet-Európára is. Az Addtek nevű ügyfél vonatkozásában folytatott egyeztetésre már a páneurópai megállapodás Zürich klub szakaszában sor került, és az legalább 2001 végéig folyt.

– Az Európa klub és az Italia klub közötti megbeszélések. A legalább 2000 szeptemberétől 2002 szeptemberéig tartó időszak során a hat termelő, az ITC, valamint a CB, a Redaelli, az Itas és az SLM rendszeresen találkoztak abból a célból, hogy az olasz vállalkozásokat állandó tagként az Európa klubba integrálják. Az olasz vállalkozások az olasz kvótát Európában növelni kívánták, míg az Európa klub a *status quót* kívánta fenntartani. E célból az Italia klubon belül az egységes álláspont meghatározására irányuló találkozókat, az Európa klubon belül az ezen álláspont vizsgálatát, és/vagy saját álláspont kidolgozását célzó, az Európa klub részvevői és az olasz képviselők között pedig az olasz kvótának a konkrét piacon való felosztására vonatkozó megállapodás létrehozását célzó találkozókat tartottak. A részt vevő vállalkozások érzékeny kereskedelmi információkat cseréltek. E vállalkozások az európai kvótának az olasz termelők bevonását célzó újrafelosztásához új referencia-időszak (2000. június 30-tól 2001. június 30-ig) alkalmazásában állapodtak meg. A vállalkozások továbbá az olasz vállalkozások Európába irányuló globális exportjának a mennyiségét érintően megegyeztek abban, hogy azt országonként felosztják. Ezzel egyidejűleg megbeszélték az árakat, és az Európa klub tagjai arra törekedtek, hogy az árak rögzítésére vonatkozóan az Italia klubban alkalmazott mechanizmust európai szinten elfogadják.

– Az España klub. A páneurópai megállapodással és az Italia klubbal párhuzamosan öt spanyol vállalkozás (a Trefilerías Quijano, a Tycsa, az Emesa, a Galycas és a Proderac, ez utóbbi 1994 májusától kezdve) és két portugál vállalkozás (a Socitrel 1994 áprilisától, a Fapricela pedig 1998 decemberétől) Spanyolország és Portugália vonatkozásában és a legalább 1992 decemberétől 2002 szeptemberéig tartó időszak vonatkozásában megállapodott abban, hogy stabilan tartják a piaci részesedéseiket és rögzítik a kvótákat, felosztják az ügyfeleket, ideértve az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződéseket is, továbbá rögzítik az árakat és a fizetési feltételeket. Ezenkívül érzékeny kereskedelmi információkat cseréltek.

81 A Bizottság álláspontja szerint a fent ismertetett megállapodások összessége az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke szerinti egységes és folyamatos jogsértés jellemzőivel rendelkezik (a megtámadott határozat (135) vagy (609) preambulumbekezdése, illetve 12.2.2. szakasza).

82 A Bizottság különösen azt állapította meg, hogy a fentiekben ismertetett megállapodások egy olyan átfogó tervhez járultak hozzá, amely minden földrajzi terület vonatkozásában meghatározta a kartell tagjainak a cselekvési irányát: „ezek a vállalkozások korlátozták az egyéni kereskedelmi magatartásukat egy egységes versenyellenes célkitűzés és egységes versenyellenes kereskedelmi cél elérése, nevezetesen az EGT EFA-piaca rendes versenyfeltételeinek a torzítása vagy megszüntetése, valamint egy globális egyensúlynak a többek között az árak és a kvóták rögzítése, az ügyfelek felosztása, valamint az érzékeny kereskedelmi információk cseréje útján való megteremtése érdekében” (a megtámadott határozat (610) preambulumbekezdése, lásd még a 9.3. szakaszt is).

83 A Bizottság ezzel kapcsolatban az alábbiakra mutatott rá:

„A terv, amelyhez a DWK, a WDI, a Tréfileurope, a Tycsa, az Emesa, a Fundia, az Austria Draht, a Redaelli, a CB, az ITC, az Itas, az SLM, a Trame, a Proderac, a Fapricela, a Socitrel, a Galycas és a Trefilerías Quijano csatlakozott (nem mind egyidejűleg), legalább tizennyolc éven át tartó időszak során került kifejlesztésre és végrehajtásra, összejátszásra irányuló megállapodások, konkrét megállapodások és/vagy összehangolt magatartások együttese útján. E terv egyetlen és közös célja a résztvevők közötti verseny korlátozása volt, az említett cél elérésére alkalmazott hasonló mechanizmusok igénybevétele mellett. Még ha egy megállapodás problémát is okozott, a többi továbbra is a szokásos módon működött” (a megtámadott határozat (612) preambulumbekezdése).

Az SLM vonatkozásában megállapított elemek

84 A megtámadott határozatban a Bizottság megállapította, hogy az SLM közvetlenül részt vett a kartellben, különösen az Italia klubban, valamint az olasz termelők Európa klubba való integrációjában 1997. február 10. és 2002. szeptember 19. között (a megtámadott határozat (862) preambulumbekezdése).

85 A Bizottság e tekintetben a következő, a megtámadott határozatnak az SLM Italia klubban való egyedi részvételére vonatkozó (474)–(478) preambulumbekezdésében ismertetett elemekre utalt:

„(474) Az SLM-et illetően számos információ támasztja alá azt, hogy tudomással bírt az olasz megállapodásról 1995. december 18. óta, amikor olyan döntés született, hogy tájékoztatják többek között az SLM-et az 1996-ban alkalmazandó újabb árakról […]. Hasonlóképpen, az 1996. december 17-i találkozó során […] kiosztottak egy táblázatot, amely az 1997-es évre vonatkozóan az olasz piac bizonyos számú ügyfele tekintetében ügyfelenként megjelölte a tonnában mért mennyiségeket, valamint kijelölte a főbb szállítókat. Bár az SLM-re vonatkozó oszlop üres maradt, a vállalkozás táblázatban való figyelembevétele arra utal, hogy a felek között megbeszélések zajlottak, vagy legalábbis terveztek ilyeneket. Ügye ismét megvitatásra került az 1997. január 17-i és 1997. január 27-i találkozók során. Az SLM részére az 1997. február 10-i találkozón osztották ki az első bizonyított kvótát, így a Bizottság ezt az időpontot tekinti az SLM olasz megállapodásban való részvétele kezdő időpontjának. Az ITC e találkozó során rögzített kézzel írott jegyzetei ugyanis […] tartalmazzák a bizonyos ügyfelek részére egyrészt az SLM, másrészt pedig […] a Redaelli, a CB, a Tycsa, az ITC által szállított (szállítandó) mennyiségeket. Az ITC jegyzeteiből kifejezetten kitűnik, hogy a CB és az ITC az SLM-mel kapcsolatos értékesítési információkat kaptak [az SLM egy képviselőjétől]. Az SLM ügyét 1997. április 7-én is megtárgyalták. Ezenkívül pontos bizonyítékok vannak az SLM több mint 100, az olasz piacra vonatkozó találkozón való részvételére 1997. április 15. és 2002. szeptember között. Amikor nem volt jelen, akkor az Italia klub többi tagja megtárgyalta ügyét, ami bizonyítja, hogy az Italia klubhoz való hozzájárulása és az abban való részvétele folytatódott.

(475) Az SLM [az SLM két képviselője] révén maga is megerősíti részvételét az Italia klubban 1999 végétől 2002-ig, és elismeri, hogy 2001-ben a vállalkozás vezetése is részt vett egyes európai gyártók között tartott találkozókon a Villa Malpensa hotelben. Végül, az SLM azt is kijelenti, hogy egy 1998 végén vagy 1999 elején a Redaelli székhelyén tartott találkozón felhívták, hogy vegyen részt rendszeres találkozókon, illetve hogy vitassa meg a gyártással kapcsolatos kérdéseket. Ezt először elutasította, de később a részvétel mellett döntött.

(476) Az SLM ugyanakkor vitatja a Bizottság által a kartellben való részvétel kezdő időpontját illetően levont következtetéseket arra hivatkozva, hogy kizárólag az Italia klubban vett részt 1999 végétől. Először is, az SLM előadja, hogy nem vett részt az 1997. február 10-i találkozón. A Bizottság ugyanakkor megjegyzi, hogy az 1997. február 10-i találkozó kapcsán rendelkezésére álló okirati bizonyítékok (az ITC kézzel írott jegyzetei) tartalmazzák a bizonyos vevőket érintően többek között az SLM-nek kiosztott kvótákat. Ahogyan azt fent kifejtettük, az adatokat […] az SLM képviselője maga [...] közölte, ami azt mutatja, hogy az SLM megosztotta információit a találkozót megelőzően. Az e találkozóról való állítólagos távolmaradása tehát nem állapítható meg.

(477) Noha 1997. március 4-én az SLM kifejezte kétségeit a kartellben való jövőbeli helyzetét illetően, a következő hónaptól, vagyis az 1997. április 15-i találkozótól folytatta a részvételt a kartell találkozóin; e találkozón a nyersanyagok árát és az értékesítési árakat rögzítették Franciaország, Spanyolország és Németország vonatkozásában, továbbá megtárgyalták a Redaelli értékesítéseit több vevő részére, illetve az SLM és a CB által az ügyfeleknek tett ajánlatokat is. Az SLM

ugyanis a bizottsági vizsgálatok megindulásáig továbbra is rendszeresen részt vett az Italia klub találkozóin, és tárgyalt a kartell résztvevőivel. Ellentétben az SLM állításával, »kétségeit« bizonyosan nem lehet úgy értelmezni, mint a kartellben való részvételének megszakadását.

(478) Noha a Redaelli szerint az SLM nem az elejétől kezdve csatlakozott az olasz piac felosztására vonatkozó megállapodáshoz, az ITC, a Tréfileurope és a CB megerősítik az SLM részvételét az Italia klub találkozóin. Bár a kezdetektől fogva tudomása volt az olasz megállapodásról (a tagok döntése az SLM tájékoztatásáról), a Bizottság okirati bizonyítékok alapján úgy ítéli meg, hogy […] az SLM folyamatos részvétele 1997. február 10-én kezdődött és 2002. szeptember 19-én ért véget."

86 A megtámadott határozat (649) és (650) preambulumbekezdésében a jogsértés egységes, összetett és folyamatos jellegére vonatkozó részben a Bizottság az alábbiakat hangsúlyozta:

„(649) Az SLM, amellett, hogy 1997. február 10. óta részt vett az Italia klubban […], 2000. szeptember 11-től részt vett az Európa klub bővítésére vonatkozó tárgyalásokon is […]. Az SLM nem vitatja, hogy részt vett az említett 2000. szeptember 11-i találkozón. Ugyanakkor az SLM már ezen időpont előtt is tudta vagy tudnia kellett volna, hogy az Italia klub, amelyben részt vett, szerves részét képezi egy nagyobb, páneurópai léptékkel is rendelkező rendszernek. Először is, a Bizottságnak bizonyítéka van arra, hogy az SLM az Italia klubban való részvétele korai szakaszában találkozott más klubokban résztvevő vállalkozásokkal, mint a DWK, a Tréfileurope (a páneurópai megállapodás résztvevője) és a Tycsa (a páneurópai megállapodás és az España klub résztvevője), valamint hogy ezekkel tárgyalásokat folytatott az európai piacra alkalmazandó feltételekről. Például 1997. április 15-i tárgyalásaik során megvitatták az árak kérdését több európai országban (Franciaország, Spanyolország és Németország), illetve az import és export kérdését is […]. Ezt követően 1999. november 29-én […] az SLM találkozót tartott a Redaelli, az Austria Draht, a Tréfileurope, a Tycsa és a DWK részvételével, amelynek során nemcsak a Spanyolországban és Portugáliában az España klub résztvevője, az Emesa és a Fapricela által alkalmazott árakat vitatták meg, hanem az Addtek, a skandináv piac legnagyobb ügyfele kérdését is, amely köré szerveződött a »skandináv klub« […]. Az SLM részt vett továbbá egy az európai piac helyzetével és az ahhoz kapcsolódó problémákkal foglalkozó tárgyaláson is, 2000. január 18-án (a Redaelli, az ITC, az Itas, az AFT/Tréfileurope Italia, a CB, a Nedri, a Tycsa és a Tréfileurope társaságában). 2000. február 21-én az SLM találkozott a Redaellivel, az ITC-vel, az Itas-szal, a Tréfileurope Italiával, a CB-vel, a Tréfileurope-pal, a DWK-val és a Tycsával (az utóbbival telefonos úton), és megvitatták többek között a spanyolországi mennyiség, valamint egy németországi áremelés kérdését […]. Egy 2000. március 13-án az SLM, a Redaelli, az ITC, az Itas, a CB, a Tréfileurope Italia, a DWK, a Tycsa és a Trame részvételével tartott találkozón a hollandiai és svájci helyzetet tárgyalták meg. 2000. május 15-én az SLM, az ITC, az Itas, a Tréfileurope Italia, a CB, az SLM, a Trame és a DWK jelenlétében a Tréfileurope kijelentette, hogy mind az Európa klub, mind pedig az Itali klub válságban van. Végül, 2000. június 12-én az SLM részt vett a Redaelli, az ITC, az ITAS, a Tréfileurope Italia, a CB, a Trame, a Tycsa és a DWK részvételével tartott találkozón, ahol jelezték, hogy az Európa klub a Tycsára panaszkodik […].

(650) Ebből következően kellő mértékben bizonyítást nyer, hogy az SLM legalább 1999. november 29-től tudott vagy kellett volna tudnia arról, hogy az Italia klubban való részvételével egy átfogóbb, több szintből álló rendszerben vesz részt, amelynek célja az EFA piacának stabilizálása az árak csökkenésének elkerülése érdekében."

87 Egyébként az SLM Italia klubban való 1999 előtti részvételével kapcsolatos észrevételeire válaszolva a Bizottság az alábbiakra mutatott rá:

„(863)
Az SLM vitatja a kartellben és különösen az Italia klubban való részvételét 1999 végéig. Az említett klubban való részvétele 1997. február 10-től azonban egyértelműen bizonyított okirati bizonyítékok, valamint az ITC, a Tréfileurope és a CB több engedékenység iránti kérelemre vonatkozó nyilatkozata alapján […]. Az SLM arra is hivatkozik, hogy az Italia klub egyes ülésein való részvétele ellenére agresszív kereskedelempolitikát követett, hogy nem hagyta jóvá a hallgatólagos megállapodást, valamint hogy amikor megosztotta adatait a versenytársakkal, ezek az adatok, bár hihetőek voltak, soha nem voltak valódiak és igazak. E tekintetben elegendő azt megismételni, hogy tilos a versenytársak közötti minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolat, amelynek célja vagy hatása vagy egy valós vagy potenciális versenytársa piaci magatartásának befolyásolása, vagy egy ilyen versenytárs tájékoztatása arról a piaci magatartásról, amelynek követése mellett döntöttek, vagy amelynek követését tervezik […]. A versenyellenes tartalmú találkozókon való puszta részvétel tehát ebből következően elegendő a felelősség alátámasztásához. Az, hogy az SLM nem tartotta be a jelen kartell megállapodásait, kevésbé releváns. A csalás ugyanis minden kartell szerves része […]. Ezenfelül az SLM maga is elismeri, hogy a találkozókon való részvételének célja ügyfélkörének növelése vagy legalábbis megőrzése volt.”

88 Az SLM Európa klubbal kapcsolatos észrevételeire válaszolva a Bizottság az alábbiakra mutatott rá:

„(864)
Az SLM ezenkívül vitatja, hogy részt vett az olasz termelők integrációjában az Európa klub keretében 2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. között. E tekintetben az SLM arra hivatkozik, hogy az Európa klub ötvenegy találkozója közül csak kilencen vett részt egy igen késői szakaszban, és kizárólag a többi olasz termelő ösztönzésére. Az SLM előadja továbbá, hogy semmilyen érdeke nem fűződött az Európa klubban való részvételhez, mivel az érintett országok többsége vonatkozásában nem rendelkezett a szükséges tanúsítványokkal. Végül, az SLM szerint az Európa klub találkozóin való részvétele gondatlanság eredménye volt.

(865)
A Bizottság megállapítja, hogy egy csupán két éves időszak során (2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. között) az SLM rendszeres időközönként az Európa klub kilenc találkozóján vett részt […]. Meg kell jegyezni, hogy az SLM részvételére két további találkozón is számítottak (2001. július 23. és 2001. július 25.). Ennélfogva megállapítható, hogy az SLM rendszeres résztvevője az Európa klubnak a bővítési szakaszától kezdve. E körülmények között nem relevánsak azok az okok vagy érdekek, amelyek miatt az SLM részt vett a kartell találkozóin, illetve az a tény, hogy nem rendelkezett tanúsítvánnyal egyes országok, sőt, az országok többsége vonatkozásában. Még ha az SLM nem is rendelkezett tanúsítvánnyal valamennyi, a kartell által érintett ország vonatkozásában, a találkozókon való részvétele befolyásolhatta magatartását, többek között azon döntését, hogy igényel-e tanúsítványt […]. Mindenesetre az Európa klub Olaszországot és több más olyan országot érintett, amelyekben az SLM értékesítést folytatott, így az SLM-nek mindenképpen érdeke fűződött a tárgyalásokhoz. A Bizottság végül megismétli, hogy a feltételezett gondatlanság alapján egy vállalkozás nem mentesülhet a kartellben való részvétele miatt fennálló felelősség alól. A Bizottság ebből következően rögzíti, hogy meg kell állapítani az SLM felelősségét az Európa klubban való részvétele miatt 2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. között.

(866)
Mindenesetre az is bizonyítást nyert, hogy 1997. február 10-től az SLM részt vett az Italia klubban […]. Az SLM kartellben való részvételért fennálló felelőssége tehát 1997. február 10-től 2002. szeptember 19-ig terjed.”

Az Ori Martin helyzete

89 Miután a megtámadott határozat (866) preambulumbekezdésében kiemelte, hogy SLM kartellben való részvételért fennálló felelőssége tehát 1997. február 10-től 2002. szeptember 19-ig terjed, a Bizottság az Ori Martin helyzetét vázolta fel a következők szerint:

„(867) 1999. január 1-jétől az SLM az Ori Martin SA 100%-os ellenőrzése alatt állt (amely 2001. október 31-én 2%-ot átruházott az Ori Martin Lux SA-ra).

(868) Az Ori Martin SLM-ben fennálló (szinte) 100%-os részesedése alapján a Bizottság úgy véli, hogy az Ori Martin meghatározó befolyást gyakorolt az SLM-re.

(869) A kifogásközlésre adott válaszában az Ori Martin nem vitatja a Bizottság által értékelt tényeket, hanem előadja, hogy nem tekinthető egyetemlegesen felelősnek az SLM-mel. Különösen arra hivatkozik, hogy a Bizottság nem bizonyította kellő mértékben, hogy meghatározó befolyást gyakorolt az SLM-re. Azt állítja, hogy egy ilyen vélelem ellentétes a személyes felelősség elvével és előadja, hogy a Bizottság nem bizonyította az Ori Martin közvetlen vagy közvetett részvételét a jogsértésben.

(870) Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint […] a Bizottság vélelmezheti, hogy az anyavállalatok meghatározó befolyást gyakorolnak a 100%-os tulajdonukban lévő leányvállalataikra. Amennyiben ilyen vélelmet kell alkalmazni, akkor az anyavállalatnak kell megdöntenie a vélelmet olyan bizonyítékok előterjesztése útján, amelyek alátámasztják, hogy a leányvállalat függetlenül döntött piaci magatartásáról. Az, hogy az anyavállalat nem képes kellő bizonyítékokat előterjeszteni, alátámasztja a vélelmet, és elegendő alapot teremt a felelősség betudására.

(871) Az anyavállalat versenyellenes magatartásban való közvetlen részvételének hiányára való hivatkozás, illetve tudomásának állítólagos hiánya nem relevánsak. Ezen állítással ellentétben a leányvállalat által elkövetett jogsértés miatt fennálló felelősség anyavállalatnak való betudása abból ered, hogy a két jogalany a közösségi versenyjog szabályai szempontjából egyetlen vállalkozást alkot, nem pedig abból, hogy bizonyítják, hogy az anyavállalat részt vett a jogsértésben, vagy tudott arról.

(872) Végül a személyes felelősség elvével összefüggésben a Bizottság megállapítja, hogy az [EUMSZ] 101. cikk címzettjei a »vállalkozások«, amelyek több jogi személyt is magukban foglalhatnak. Ebben az összefüggésben a személyes felelősség elvét nem sérti, ha különböző jogalanyok felelősségét állapítják meg olyan körülmények alapján, amelyek az azonos vállalkozás keretében kifejtett saját szerepükre és magatartásukra vonatkoznak Az anyavállalatok esetében a felelősséget a tényállás által lényegesen érintett leányvállalatok üzletpolitikája feletti tényleges ellenőrzés gyakorlása alapján állapítják meg (lásd a 13. szakaszt).

(873) Az Ori Martin ezenkívül előadja, hogy nem gyakorolt meghatározó befolyást az SLM-re, amely mindig is önálló módon hajtotta végre tevékenységét az EFA ágazatában. Ezt bizonyítja az a tény, hogy semmilyen jelentéstételi kötelezettsége nem volt az Ori Martin felé, amely emellett egy pénzügyi holdingtársaság, tehát nem döntött az SLM üzletpolitikájáról.

(874) A Bizottság megjegyzi, hogy az a puszta tény, hogy egy vállalkozás pénzügyi holdingtársaság, nem zárja ki, hogy meghatározó befolyást gyakorol leányvállalataira. Az Ori Martinnak ezenkívül az SLM leányvállalatával kapcsolatban részvényesként is megvolt az érdeke, illetve a szerepe, pénzügyi tulajdonának védelme érdekében. Végül, noha az Ori Martin azt állítja, hogy nem volt aktív a kartell által lefedett ágazatban, a Bizottság megállapítja, hogy leányvállalata, az

Ori Martin SpA, aktív volt az acélágazatban, valamint hogy az SLM tevékenysége tehát kapcsolódott a csoport üzleti tevékenységéhez. E körülmények között az Ori Martin nem tekinthető tisztán holdingtársaságnak, és semmiképpen sem mentesülhet a felelősség alól.

(875) Következésképpen az SLM és az Ori Martin a jelen határozat címzettjei. Az SLM felelőssége az 1997. február 10-től 2002. szeptember 19-ig tartó időszakra terjed ki. Az Ori Martinnak az SLM jogsértő magatartásáért fennálló egyetemleges felelőssége az 1999. január 1-jétől 2002. szeptember 19-ig tartó időszakra terjed ki.”

Az SLM-mel és az Ori Martinnal szemben kiszabott bírság összegének kiszámítása

90 Az SLM-mel és az Ori Martinnal szemben kiszabott bírság összegét a Bizottság a 2006. évi iránymutatásban szereplő módszernek megfelelően számította ki (a megtámadott határozat (920)–(926) preambulumbekezdése).

91 A Bizottság által megállapított számítási elemek a következők:

– az eladások értékét 15,86 millió euróban állapította meg (az első módosító határozat (5) preambulumbekezdése);

– az SLM eladásai értékének a bírság alapösszegének számításánál figyelembe vett hányada 19% (a megtámadott határozat (953) preambulumbekezdése);

– a kartellben való részvétel időtartama, vagyis az SLM esetében 5 év és 7 hónap, az Ori Martin esetében pedig 3 év és 8 hónap, az SLM esetében 5,58-as, az Ori Martin esetében pedig 3,66-os szorzótényezőt eredményez (az első módosító határozat (7) preambulumbekezdése);

– a Bizottság 19%-os szorzótényezőt állapított meg a kiegészítő összeg meghatározása érdekében (a megtámadott határozat (962) preambulumbekezdése);

– az alapösszeget 19,8 millió euróban állapította meg (az első módosító határozat (9) preambulumbekezdése);

– semmilyen súlyosító vagy enyhítő körülmény elismerésére nem került sor;

– a bírság összegét a forgalom 10%-ának megfelelő felső érték alkalmazása előtt 19,8 millió euróban állapította meg (az első módosító határozat (10) preambulumbekezdése);

– elutasította az SLM arra irányuló kérelmét, hogy az engedékenységi közlemény alapján csökkentésben részesüljön (a megtámadott határozat (1126)–(1129) preambulumbekezdése);

– a bírság összegét a 10%-os felső érték figyelembevételével 15,956 millió euróban állapította meg, így az a bírság, amelynek tekintetében az SLM egyedül felelős, tiszteletben tartja a társaság forgalmának 10%-ában megállapított felső értéket (a második módosító határozat (17) és (19) preambulumbekezdése);

– az SLM által a fizetési képességének figyelembevétele alapján benyújtott csökkentés iránti kérelmet a megtámadott határozatban eredetileg megállapított összeg eredményeként elutasította (a megtámadott határozat (1169)–(1172) preambulumbekezdése);

– az SLM-mel szemben kiszabott bírság végső összege 15,956 millió euró a kartellben az 1999. január 1-jétől 2002. szeptember 19-ig tartó időszak során való részvétele miatt, ebből az Ori Martin egyetemleges felelősségét a Bizottság 14 millió euróban állapította meg (a megtámadott határozat

1. és 2. cikke, valamint a második módosító határozat (21) preambulumbekezdése és 1. cikkének 2. pontja), és az SLM egyedül felel 1,956 millió euró megfizetéséért a kartellben az 1997. február 10-től 1998. december 31-ig tartó időszak során való részvétele miatt (a megtámadott határozat 1. és 2. cikke, valamint a második módosító határozat 1. cikkének 2. pontja).

b) Az alapelvek felidézése

92 Az Alapjogi Charta 49. cikkének (3) bekezdéséből következik, hogy a büntetések súlyossága nem lehet aránytalan a bűncselekményhez mérten.

93 E tekintetben az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése és az EGT-Megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése kifejezetten a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánít minden olyan megállapodást vagy összehangolt magatartást, amely a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítésében, vagy a termelés, illetve az értékesítés korlátozásában vagy ellenőrzésében áll. Az ítélkezési gyakorlat az ilyen jellegű jogsértéseket, különösen amikor horizontális kartellekről van szó, különösen súlyosnak minősíti, amennyiben közvetlen hatással vannak az érintett piacon fennálló verseny lényegi paramétereire (1999. március 11-i Thyssen Stahl kontra Bizottság ítélet, T-141/94, EBHT, EU:T:1999:48, 675. pont).

94 Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Bizottság bírságot szabhat ki az ilyen jogsértésben részt vevő vállalkozásokra, feltéve, hogy annak összege nem haladja meg a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások előző üzleti évben elért teljes forgalmának 10%-át. Az említett rendelet 23. cikkének (3) bekezdése azt is előírja, hogy a bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.

95 Ezzel kapcsolatban az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a bírság összegének meghatározásakor figyelembe kell venni az összes olyan tényezőt, amely hatással lehet a fent említett jogsértések súlyának értékelésére, mint például az egyes vállalkozásoknak a jogsértésben játszott szerepe, valamint az, hogy az ilyen típusú jogsértések milyen kockázatot jelentenek az Unió céljai számára. Amennyiben a jogsértést több vállalkozás követte el, meg kell vizsgálni az egyes vállalkozások részvételének viszonylagos súlyát (lásd: 1999. július 8-i Hercules Chemicals kontra Bizottság ítélet, C-51/92 P, EBHT, EU:C:1999:357, 110. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

96 Ugyanígy azon tényt, hogy valamely vállalkozás nem vett részt a kartell összes összetevő elemében, illetve csekély szerepet játszott azokban, amelyekben részt vett, figyelembe kell venni a jogsértés súlyának értékelése és – adott esetben – a bírság összegének meghatározása során (1999. július 8-i Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet, C-49/92 P, EBHT, EU:C:1999:356, 90. pont; 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EBHT, EU:C:2004:6, 86. pont).

97 Különösen abban az esetben, ha egységes jogsértés áll fenn, olyan összetett jogsértés értelmében véve, amely számos megállapodást és összehangolt magatartást egyesít olyan különálló piacokon, amelyeken a jogsértés elkövetői nincsenek mind jelen, vagy csak részleges tudomásuk lehet az átfogó tervről, a szankciókat egyéniesíteni kell abban az értelemben, hogy azoknak az érintett vállalkozások saját magatartására és jellemzőire kell vonatkozniuk (lásd analógia útján: 2007. június 7-i Britannia Alloys & Chemicals kontra Bizottság ítélet, C-76/06 P, EBHT, EU:C:2007:326, 44. pont).

98 Ebben az összefüggésben az arányosság elve megköveteli, hogy a bírság magának a jogsértés objektív súlyának, valamint a szankcionált vállalkozás jogsértésben való részvétele viszonylagos súlyának az értékelése során figyelembe veendő tényezőkkel arányosan kerüljön megállapításra (lásd ebben az értelemben, és a jogsértésnek a 2006. évi iránymutatás 22. és 23. pontja értelmében vett objektív súlya, valamint a szankció tárgyát képező vállalkozás jogsértésben való részvételének az e vállalkozásnak az említett iránymutatás 27. és azt követő pontjai értelmében vett saját körülményei alapján értékelt súlya

között azóta kialakított különbségtételt figyelembe véve: 2006. szeptember 27-i Jungbunzlauer kontra Bizottság ítélet, T-43/02, EBHT, EU:T:2006:270, 226–228. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

99 A kartellekkel kapcsolatos versenyjogi jogsértésre alkalmazott szankciók területén tehát a Bizottságnak ügyelnie kell arra, hogy a jogsértés viszonylatában a büntetéseket az egyes jogsértők sajátos helyzetét figyelembe véve egyéniesítse (lásd ebben az értelemben: 2011. szeptember 15-i Lucite International és Lucite International UK kontra Bizottság ítélet, T-216/06, EU:T:2011:475, 87. és 88. pont; 2014. május 14-i Donau Chemie kontra Bizottság ítélet, T-406/09, EBHT, EU:T:2014:254, 92. pont). Ennélfogva az olyan jogsértő vállalkozás, amelynek valamely egységes jogsértés bizonyos ágai tekintetében nem állapították meg a felelősségét, nem játszhatott szerepet az említett ágak működtetésében. A jogsértésnek az e vállalkozás tekintetében megállapított korlátozott terjedelme miatt a versenyjog megsértése szükségszerűen kevésbé súlyos, mint az azoknak a jogsértő vállalkozásoknak betudott jogsértés, amelyek a jogsértés valamennyi ágában részt vettek.

100 A gyakorlatban a büntetésnek a jogsértés viszonylatában való egyéniesítése a bírság összege meghatározásának különböző szakaszaiban történhet, így van ez a megtámadott határozat esetében is.

101 Először is a Bizottság elismerheti a vállalkozás jogsértésben való részvételének sajátosságát az egységes jogsértés objektív súlya értékelésének szakaszában. A jelen ügyben a Bizottság által az e szakaszban figyelembe vett tényezők egyrészt az egységes jogsértés tárgyi korlátozásai (a Fundia esete, amely csupán az Addtekkel kapcsolatos koordinációban vett részt) vagy földrajzi korlátozásai (a Socitrel, a Fapricela és a Proderac esete, amelyek csak az Italia klubban vettek részt, amely csupán Spanyolországot és Portugáliát érintette) voltak, és másrészt az egységes jogsértés páneurópai dimenziójának a késői megismerése (a fent hivatkozott vállalkozások esetében 2001 májusa).

102 Másodszor a Bizottság elismerheti a vállalkozás jogsértésben való részvételének a sajátosságát a 2006. évi iránymutatás 29. pontjában említett enyhítő körülmények mérlegelésének szakaszában, az összes releváns körülmény átfogó értékelése keretében (lásd a 2006. évi iránymutatás 27. pontját). Bár egyetlen vállalkozás sem tudott benyújtani arra vonatkozó bizonyítékot, hogy a jogsértést hanyagságból követték el, a Bizottság elismerte azt, hogy a Proderac és a Trame (Emme) szerepe lényegesen korlátozottabb volt a kartell többi résztvevőjének szerepénél, és az esetükben a bírságot csökkenteni kell (a jelen ügyben 5%-kal).

103 Harmadszor a Bizottság elismerheti a vállalkozás jogsértésben való részvételének a sajátosságát a jogsértés objektív súlya értékelésének vagy az érintett vállalkozások által hivatkozott enyhítő körülmények mérlegelésének szakaszát követő szakaszban is. A 2006. évi iránymutatás 36. pontja megállapítja, hogy a Bizottság adott esetben jelképes bírságot is kiszabhat, és amint azt ezen iránymutatás 37. pontja leszögezi, eltérhet a bírságok megállapítását érintő általános módszertantól, többek között az egyes helyzetek egyedisége okán.

104 A jelen ügyben a Bizottság sem magának a jogsértés súlyának az értékelésére vonatkozó kezdeti szakaszban, sem pedig az enyhítő körülményekre vonatkozó elemzés későbbi szakaszában vagy más szakaszban nem fogadta el, hogy a felperesek által állított sajátos helyzetet a bírság összegének meghatározása keretében figyelembe kell venni.

105 Következésképpen a legcsekélyebb enyhítő körülmény vagy különleges körülmény hiányában a Bizottság a felperesekkel szemben ugyanazt a formulát alkalmazta, mint amelyet az azon vállalkozásokkal szembeni szankciókra alkalmaz, amelyek az átfogó kartell valamennyi összetevő elemében részt vettek, s nem csak egyes ilyen elemekben. E formula a következő: az érintett vállalkozás által az EGT-ben végrehajtott EFA-eladások értékének 19%-a (magának a jogsértésnek a súlya alapján), megszorozva a jogsértésben való részvétel éveinek és hónapjainak számával (az SLM jogsértésben való egyéni részvételének tartama, illetve azon időszak tartama, amelynek során az Ori

Martin vélelmezetten meghatározó befolyást gyakorolt az SLM-re), amelyhez kiegészítő összegként hozzáadták az érintett vállalkozás által az EGT-ben végrehajtott EFA-eladások értékének 19%-át (kiegészítő összeg).

106 A felperesek esetében e formula eredményét, azaz a 19,8 millió eurós bírságösszeget 15,956 millió euróban állapították meg, így az a bírság, amelynek tekintetében az SLM egyedül felelős, tiszteletben tartja a társaság forgalmának 10%-ában meghatározott korlátot.

107 A fenti észrevételek fényében kell megvizsgálni az SLM és az Ori Martin kifogásait, amelyek szerint a bírság összegének meghatározása keretében a Bizottság nem vette megfelelően figyelembe az SLM jogsértésben való részvételének sajátosságait.

2. *Az indokolás általános hiányáról és az elfogultság általános kifogásáról*

108 Az SLM előzetesen megjegyzi, hogy nem érti, hogy a Bizottság milyen módon jutott el a bírság összegének meghatározásához, illetve annak a közte és az Ori Martin közötti megosztásához. Az indokolási kötelezettség ilyen megsértésének a megtámadott határozat megsemmisítését és megváltoztatását kell eredményeznie.

109 Mindazonáltal beigazolódott, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban rögzített és a fenti 133. és 134. pontban összefoglalt információk alkalmasak arra, hogy lehetővé tegyék az SLM számára, hogy megértse a bírság összegének meghatározásakor figyelembe vett különböző elemeket. A megtámadott határozatból az is kitűnik, hogy a Bizottság abban kifejti azokat az indokokat, amelyek alapján úgy tekintheti, hogy az SLM és az Ori Martin egyetemlegesen felelősek az 1999. január 1-je és 2002. szeptember 19. közötti időszak során az SLM kartellben való részvételét szankcionáló bírságösszeg egy részének megfizetéséért (a megtámadott határozat (867)–(875) preambulumbekezdése, valamint a fenti 132. pont).

110 Egyebekben az SLM azt kifogásolja, hogy a Bizottság mindig a hátrányára döntött, amikor a birtokában lévő bizonyítékok nem feleltek meg vádló állításának.

111 E tekintetben, figyelemmel a megtámadott határozatban és többek között annak a Bizottság által a Zürich/Európa klub, illetve az Italia klub vonatkozásában összegyűjtött különböző bizonyítékok tartalmát ismertető 2. és 3. mellékletében szereplő információkra, nem lehet elegendő a Bizottság részrehajló vagy méltánytalan magatartásának alátámasztásához az a puszta tény, hogy az SLM magyarázatával szemben előnyben részesített egy másik magyarázatot. A részrehajlás nem vezethető le pusztán abból a tényből, hogy a közigazgatási eljárás az SLM számára kedvezőtlen eredménnyel járt.

112 Az SLM által előterjesztett, az indokolás általános hiányára és az elfogultság általános kifogásolására alapított jogalapokat tehát mint megalapozatlanokat el kell utasítani.

3. *A bírság alapösszegének meghatározása céljából figyelembe vett körülményekről (az eladások értéke, súly, időtartam, kiegészítő összeg)*

113 A bírság alapösszegének meghatározása során figyelembe vett körülmények címén a következő kifogásokat kell megvizsgálni: az SLM által negyedik jogalapja keretében a jogsértéssel összefüggő eladások értékét illetően előadott kifogás; az SLM által hivatkozott ötödik jogalap, valamint az Ori Martin által hivatkozott első és második kifogás, amelyek a súly értékelésére és a kiegészítő összeg meghatározására vonatkoznak; az SLM által hivatkozott hatodik jogalap, amely az arányosság elvének és az egyenlő bánásmód elvének megsértése címén szintén a jogsértés súlyának értékelésére vonatkozik, valamint az SLM által hivatkozott hetedik, a jogsértés időtartamának értékelésére vonatkozó jogalap.

a) A jogsértéssel összefüggő eladások értékéről

A felek érvei

114 Az SLM előadja, hogy a megtámadott határozat (865) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy csak 2000. szeptembertől vett részt az Európa klubban. A korábbi időszak során Olaszországon kívül teljesített eladásokat tehát nem lett volna szabad figyelembe venni a bírság összegének meghatározásánál. Az SLM szerint a megtámadott határozatot meg kell változtatni annak érdekében, hogy az az Olaszországon kívüli eladások értékét csak azon időszak vonatkozásában vegye figyelembe, amelynek során az SLM részt vett az Európa klubban.

115 A Bizottság előadja, hogy legalább 1995-től 2002 szeptemberéig az SLM a páneurópai megállapodásokkal párhuzamosan részt vett a mind Olaszországra, mind pedig az Olaszországból Európa többi része felé irányuló exportra vonatkozó versenyellenes találkozókon. Objektíven igazolt tehát az alapösszeg oly módon történő meghatározása, hogy figyelembe veszik az SLM európai eladásait.

A Törvényszék álláspontja

116 A 2006. évi iránymutatás 13. pontja értelmében „[a] kiszabásra kerülő bírságok alapösszegének meghatározásához a Bizottság a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve érintett, a vállalkozás által az EGT-n belül, az érintett földrajzi területen értékesített áruk és szolgáltatások eladásának értékét alkalmazza”. Ugyanebben a pontban a Bizottság kiemelte, hogy „rendszerint a vállalkozásnak a jogsértésben való részvétel utolsó teljes üzleti évében történt eladásait veszi figyelembe”. Ahogyan ugyanis a 2006. évi iránymutatás 37. pontjából kitűnik, „[b]ár a jelen [i]ránymutatás meghatározza az általános módszertant a bírságok megállapítását illetően, azonban az egyes ügyek egyedisége […] okán a Bizottság eltérhet ezektől a módszerektől”.

117 E jelen ügyben először rá kell mutatni arra, hogy az eladások értékének meghatározása szempontjából releváns földrajzi terület meghatározása érdekében a Bizottság lényegileg a Zürich klub, majd az Európa klub által lefedett földrajzi területre hivatkozott.

118 Ekképpen a megtámadott határozat (932) preambulumbekezdésében a Bizottság kiemelte, hogy „1984-től 1995-ig (a Zürich klub időszaka) [e terület] Németországot, Franciaországot, Olaszországot, Hollandiát, Belgiumot, Luxemburgot, Spanyolországot és Ausztriát foglalta magában”, hogy „1992-től kezdődően (az España klub megállapodásai alapján) Portugália is beletartozott”, és hogy „1996-tól 2002-ig (a Zürich klub válságának az időszaka, amikor az Európa klub kvótával kapcsolatos megállapodását kidolgozták, az Európa klub időszaka és a terjeszkedés időszaka), a földrajzi kiterjedés ugyanazokat az országot foglalta magában, mint a Zürich klub időszaka során, ideértve Portugáliát, valamint beletartozott Dánia, Svédország, Finnország és Norvégia is”.

119 Annak érdekében, hogy figyelembe vegye az érintett földrajzi terület időbeli változását, a Bizottság mindazonáltal rámutatott arra, hogy az eladások figyelembe vett értékéből kizárja a Portugáliában 1992. december 15. előtt teljesített eladásokat, valamint a Dániában, Finnországban, Svédországban és Norvégiában 1996. január 9. előtt teljesített eladásokat. Hasonlóképpen, annak érdekében, hogy figyelembe vegye az uniós csatlakozást, illetve az EGT-Megállapodás hatálybalépését, a Bizottság kiemelte, hogy nem vette figyelembe a Spanyolországban 1986. január 1-je és az Ausztriában, Finnországban, Svédországban és Norvégiában 1994. január 1-je előtt teljesített eladásokat. Ezenkívül a Fundia – amelynek a kartellben való részvétele az Addtekkel kapcsolatos egyeztetésre korlátozódott – vonatkozásában a Bizottság rámutatott arra, hogy kizárólag a Fundia ezen ügyfél részére teljesített eladásait vette figyelembe (a megtámadott határozat (932), (933) és (935) preambulumbekezdése).

120 A megtámadott határozatban a Bizottság tehát figyelembe vett egyes, a kartell időbeli alakulásához, az alkalmazandó szabályok alkalmazási köréhez, illetve az adott vállalkozás jogsértésben való részvételének módjához kapcsolódó elemeket annak érdekében, hogy különbséget tegyen két vagy több helyzet között az eladások figyelembe veendő értékének meghatározása során. E feladat még fokozottabban szükséges egy olyan egységes, valójában összetett jogsértés esetén, amely a megtámadott határozatban szankcionált típushoz tartozik, és amely „az EFA ágazatában a belső piacon, valamint 1994. január 1-jétől az EGT-n belül megállapodások és összehangolt magatartások [sorát]” egyesíti az 1984. január 1-je és 2002. szeptember 19. közötti időszak folyamán.

121 Másodszor, az iratokból kitűnik, hogy az eladások azon értéke, amely a Bizottság számára a kiindulópontot jelenti a bírság összegének meghatározásánál, vagyis a 15,863 millió eurós összeg, megfelel az SLM azon különböző tagállamokban 2001-ben elért EFA eladásai értékének, amelyek vonatkozásában tőle információkat kértek (ezek Németország, Franciaország, Olaszország, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Spanyolország, Portugália, Dánia, Ausztria, Svédország, Finnország és Norvégia).

122 Földrajzi szinten az SLM szinte valamennyi eladása Olaszországban történt (az összes értékesítés mintegy 96,5%-a), míg a fennmaradó hányad Ausztriában, Németországban, illetve Franciaországban (az összes értékesítés mintegy 3,5%-a).

123 Az iratokból az is kitűnik, hogy az SLM az EFA Olaszországon kívüli európai forgalmazásához szükséges műszaki engedélyeket csak 2000. augusztustól kapta meg Németország és Franciaország vonatkozásában, 2001. júliusban Ausztria tekintetében és 2002. januárban Hollandiát illetően. Az SLM Spanyolország esetében 2006. júliusban, Belgium esetében pedig 2007. áprilisban, vagyis a jogsértés befejeződését követően kapta meg az ezen országok vonatkozásában szükséges műszaki engedélyeket.

124 A Bizottság egy információkérésére 2009. szeptember 9-én adott válaszában az SLM azt is kiemelte, hogy az Ausztriában a termékei 2001. júliusi jóváhagyását megelőzően elért eladásai olyan „osztrák kereskedelmi ügyfelek részére történtek, amelyek e termékeket aztán Ausztrián kívüli országokban értékesítették”. A Bizottság által átadott információkból ugyanis kitűnik, hogy az SLM-nek voltak bizonyos eladásai Ausztriában 1999-ben és 2000-ben.

125 Harmadszor, ahogyan azt az SLM előadja, rá kell mutatni arra, hogy a jelen ügyben a Bizottság úgy tekintette, hogy bár az SLM 1997. február 10-től 2002. szeptember 19-ig vett részt az Italia klubban, valamint 1999. november 29-től tudta vagy tudnia kellett volna, hogy az Italia klubban való részvétellel egy globálisabb rendszerben vesz részt, az Európa klubban való részvételét csak 2000. szeptember 11-től lehet megállapítani (a megtámadott határozat (650), (865) és (866) preambulumbekezdése).

126 Két időszakot kell tehát megkülönböztetni annak érdekében, hogy figyelembe lehessen venni az SLM jogsértésben való részvételének módját: az első, 1997. február 10-től 2000. szeptember 10-ig tartó időszak, amely megfelel az SLM kizárólag az Italia klubban való részvételének, és egy második, 2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. közötti időszak, amelynek során az SLM részt vett az Italia klubban és az Európa klubban is.

127 A második időszak esetében, figyelemmel az SLM Italia klubban és Európa klubban való részvételével érintett földrajzi területre, objektíven igazolt a bírság összegének olyan meghatározása, amelynél figyelembe veszik az SLM európai értékesítéseinek értékét. Az is beigazolódott, hogy ezen időszak során az SLM tényleges értékesítést folytatott Olaszországban, de Ausztriában, Németországban és Franciaországban is.

128 Az első időszak esetében azonban meg kell vizsgálni, hogy az SLM Italia klubban való részvétele által érintett földrajzi terület alapján úgy lehet-e tekinteni, hogy objektíven igazolt a bírság összegének az SLM európai eladásai értékének figyelembevételével történő meghatározása.

129 E kérdés nem merül fel az SLM bírság összegének megállapítása céljából figyelembe vett eladásainak 96,5%-át képviselő olaszországi eladások esetében, mivel ezek az eladások egyértelműen az Italia klub tárgyát képezték az első időszak folyamán.

130 Az SLM bírság összegének megállapítása céljából figyelembe vett eladásainak 2%-át képviselő ausztriai eladásokat illetően ki kell emelni, hogy a jelen ügyben hivatkozott egyetlen körülmény alapján sem lehet bizonyítani azt, hogy ez az állam az Italia klubban az SLM jelenlétében folytatott tárgyalások tárgya volt 1997. február 10. és 2000. szeptember 10. között. A tárgyalás során a Törvényszék felhívta a Bizottságot, hogy jelölje meg azokat a bizonyítékokat, amelyek lehetővé teszik annak bizonyítását, hogy az SLM jogsértésben való részvételének alkalmával az SLM képviselőjének jelenlétében az Olaszországból Ausztriába irányuló exportra vonatkozó kvótákra vagy az EFA ausztriai eladásaira vonatkozó érzékeny kereskedelmi információkra hivatkoztak, a Bizottság pedig azt válaszolta, hogy nem tud ilyen bizonyítékokat előterjeszteni.

131 Ebben az összefüggésben, a bírság összegének az SLM által elkövetett jogsértés súlyának és időtartamának figyelembevételével történő megállapítása érdekében nem lehet figyelembe venni a kartellben való részvétele teljes időtartama vonatkozásában az egy olyan államban teljesített eladások értékét, amely nem képezte tárgyát az SLM jelenlétében az Italia klubban folytatott tárgyalásoknak. Az SLM Ausztriában teljesített eladásainak értékét tehát csak azon időtartam vonatkozásában lehet figyelembe venni, amely megfelel az SLM Európa klubban való részvétele időszakának.

132 Az SLM bírság összegének megállapítása céljából figyelembe vett eladásainak 1,5%-át képviselő németországi és franciaországi eladásokat illetően a Bizottság megalapozottan jegyezte meg, hogy az Italia klubnak nemcsak belföldi dimenziója, hanem külső dimenziója is volt abban az értelemben, hogy több alkalommal került sor az Olaszországból kiinduló exporttal kapcsolatos kvóták rögzítésére, vagy a németországi, illetve franciaországi, vagy más tagállamokban fennálló helyzettel kapcsolatos érzékeny kereskedelmi információk cseréjére irányuló tárgyalásokra az SLM képviselőjének jelenlétében, vagy anélkül.

133 Ekképpen az 1997. február 10. és 2000. szeptember 10. közötti időszak vonatkozásában a megtámadott határozat 3. mellékletében az Italia klub vonatkozásában rögzítettek szerint bebizonyosodott, hogy 1997. április 15-én, az SLM képviselőjének jelenlétében olyan tárgyalásra került sor, amely kiterjedt többek között „a nyersanyagok árainak és az eladási áraknak a [rögzítésére] Franciaországban, Spanyolországban és Németországban (Németországban 1997. szeptember és 1998. január között)”. Hasonlóképpen, az 1997. október 22-i találkozó résztvevői – ezúttal az SLM képviselőjének távollétében – „információkat cseréltek a németországi, belgiumi és hollandiai árakról”, az 1999. november 29-i találkozó résztvevői pedig „megvitatták szükségleteiket[,] a spanyol piacot [és] a Spanyolországban és Portugáliában alkalmazott árakat”. Ezenkívül egy 2000. február 21-én tartott találkozó során, amelyen a SLM képviselője is jelen volt, megvitattak „egy »40%-os« áremelést Németországban”.

134 Ugyanakkor, noha az 1997. február 10. és 2000. szeptember 10. közötti időszak folyamán szórványosan esett szó a németországi és franciaországi helyzetről, az is bebizonyosodott, hogy az SLM csak 2000. augusztustól teljesíthetett eladásokat ezekben az államokban, valamint hogy figyelemmel az e tekintetben az SLM által egy információkérésre adott 2009. szeptember 9-i válaszában a Bizottsággal közölt adatokra, ilyen eladásokra csak 2000 során került sor Németország, és 2001 során Franciaország vonatkozásában.

135 Ebben az összefüggésben, a bírság összegének az SLM által elkövetett jogsértés súlyának és időtartamának figyelembevételével történő meghatározása érdekében nem lehet figyelembe venni a kartellben való részvételének teljes időtartama vonatkozásában az azon államokban teljesített eladások értékét, amelyekben az SLM eredetileg nem volt jelen, többek között azért, mert nem rendelkezett engedéllyel arra, hogy ott forgalmazza termékeit. Az SLM által Németországban és Franciaországban

teljesített eladások értékét tehát csak attól az időponttól kezdődően lehet figyelembe venni, amikor ezek az eladások megkezdődtek, vagyis 2000 során Németország, és mindenféleképpen 2001 során Franciaország vonatkozásában.

136 Következésképpen, figyelemmel a szóban forgó, több elkülönült elemet, így az Italia klubot és az Európa klubot egyesítő jogsértés összetett jellegére, továbbá annak érdekében, hogy figyelembe vegyék az SLM vele szemben hivatkozott jogsértésben való részvételének sajátos módjait, objektíven nem igazolt az SLM valamennyi európai eladásának figyelembevétele a bírság összegének az SLM által elkövetett jogsértés súlyának és időtartamának figyelembevételével történő megállapításának kiindulópontjaként.

137 A fentiekből a bírság összegének meghatározására nézve eredő következményeket a lentiekben a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlásával összefüggésben értékeljük.

b) Az eladások értékének a jogsértés súlyától függően megállapított hányadáról

A felek érvei

138 Az SLM és az Ori Martin előadják, hogy a Bizottság azon határozata, hogy 19%-ban állapítja meg az eladásoknak a jogsértés súlya értékelésének céljából figyelembe vett értékét, nem rendelkezik kellő indokolással és sérti az arányosság elvét, az egyenlő bánásmód elvét, valamint a büntetések egyéniesítésének elvét. Először is, ezen a szinten kellett volna figyelembe venni az SLM részvételének hiányát a kartell európai dimenziójában, legalábbis 2000. szeptemberig. Az SLM nem vett részt sem a Zürich klubban, sem az España klubban, sem a Déli megállapodásban, sem a skandináv piacra vonatkozó Északi megállapodásban, sem pedig az Addtek ajánlatkérési eljárásaiban. Nem szerepel továbbá az Európa klub állandó tagjai között és soha nem játszott koordinációs szerepet a kartellben. 19%-os szintet csak a kartellt kezdeményező és végrehajtásában jelentős mértékben résztvevő vállalkozásokkal szemben kellett volna megállapítani. Másodszor, a Bizottságnak a jogsértés súlyának értékelésénél figyelembe kellett volna vennie annak konkrét hatásait is. Harmadszor, azonkívül, hogy a jogsértés szankcionálása érdekében kiszabott bírságok összege sokkal magasabb, mint a múltban a kartellek szankcionálása érdekében kiszabott összegek, valamint az említett összeg nagyobb, mint az ágazat 2001. évi forgalma, az SLM szankciója három és félszer akkora, mint a kartellben 1984 óta olasz és európai szinten is résztvevő Redaellivel szemben alkalmazott szankció; hatszor nagyobb, mint az Emme szankciója, amelynek esetében a kartellben való részvétel tartalma és időtartama hasonló, mint az SLM esetében; hétszer nagyobb, mint a CB, illetve négyszer nagyobb, mint az ITC szankciója, amelyek pedig mélyebben érintettek. A Törvényszéknek tehát jelentősen csökkentenie kell a bírság összegét annak érdekében, hogy figyelembe vegyék az SLM valós szerepét a jogsértésben, valamint a kartellben való részvétele által a piacra gyakorolt konkrét hatások hiányát, továbbá hogy lehetővé tegyék az SLM és az egyéb szankcionált vállalkozások közötti egyenlő bánásmód biztosítását.

139 A Bizottság vitatja ezt az érvelést.

A Törvényszék álláspontja

140 A fent kifejtett különböző kifogások a jogsértés súlya kapcsán a Bizottság által a 2006. évi iránymutatásban ismertetett általános módszer figyelembevételével végzett értékelés eredményét kifogásolják.

141 E tekintetben a 2006. évi iránymutatás 19–23. pontja a következőket mondja ki:

„19. A bírság alapösszege az eladások értékéhez bizonyos meghatározott mértékben aránylik; az arányszámot a jogsértés súlyának függvényében állapítják meg, és a jogsértés éveinek számával szorozzák meg.

20. A súlyt minden egyes jogsértés-típusnál esetenként állapítják meg, valamennyi releváns körülmény figyelembevételével.

21. Általános szabály szerint az eladások értékének szóban forgó arányát akár 30%-ban is megállapíthatják.

22. Annak eldöntéséhez, hogy az eladások értékének adott esetben alkalmazandó aránya alacsonyabb vagy magasabb legyen ennél a mértéknél, a Bizottság olyan tényezőket fog figyelembe venni, mint például a jogsértés jellege, az érintett felek összesített piaci részesedése, a jogsértés földrajzi kiterjedése, valamint az, hogy a jogsértés megvalósult-e.

23. Az árak rögzítéséről, a piac felosztásáról és a termelés korlátozásáról szóló – általában titkos – horizontális megállapodások természetüknél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé számítanak. A versenypolitika elvei jegyében szigorú bírságokat kell ellenük alkalmazni. Ezért az ilyen jellegű jogsértések esetén az eladások arányát általában a legmagasabb szinten állapítják meg."

142 A megtámadott határozat (953) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a 30%-ig terjedő skálán az SLM eladásainak a jogsértés súlyának értékelése érdekében figyelembe vette hányada 19%.

143 A megtámadott határozatban rögzítettek szerint ezen arány meghatározására a 2006. évi iránymutatás 22. pontjában példaként említett négy tényező figyelembevételével került sor.

144 Először is, a jogsértés jellegét illetően a Bizottság rámutatott arra, hogy „a Fundia kivételével valamennyibe vállalkozás részt vett a piac felosztásában (kvóták meghatározása), az ügyfélkör felosztásában, valamint a horizontális ármegállapításban", továbbá hogy „e megállapodások a legkártékonyabb versenykorlátozások közé tartoznak, mivel megzavarják a verseny legfontosabb paramétereit" (a megtámadott határozat (939) preambulumbekezdése).

145 Másodszor, azon vállalkozások összesített piaci részesedését illetően, amelyek vonatkozásában a jogsértés megállapítható volt, a Bizottság úgy ítélte meg, hogy az „körülbelül 80%-ra becsülhető" (a megtámadott határozat (946) preambulumbekezdése).

146 Harmadszor, a jogsértés földrajzi kiterjedését illetően a Bizottság hangsúlyozta, hogy az „az időben változott", az „1984 és 1995 között Németországot, Franciaországot, Olaszországot, Hollandiát, Belgiumot, Luxemburgot, Spanyolországot, és Ausztriát érintette", valamint hogy „1996 és 2002 között a jogsértés ugyanezekre az országokra, valamint Portugáliára, Dániára, Svédországra, Finnországra és Norvégiára terjedt ki" (a megtámadott határozat (947) preambulumbekezdése).

147 Negyedszer, ami a megállapodások végrehajtását illeti, a Bizottság megjegyezte, hogy „bár nem mindig teljes mértékben sikeresen, de a megállapodásokat valóban végrehajtották" (a megtámadott határozat (950) preambulumbekezdése).

148 E megfontolásokra figyelemmel kell megvizsgálni a felperesek érvelését.

149 Először is, az SLM és az Ori Martin előadják, hogy az eladások értékének meghatározásánál a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie az SLM kisebb felelősségét a jogsértésében a sokkal mélyebben érintett vagy hosszabb ideje résztvevő vállalkozásokhoz képest. Ezt követően a felperesek arra hivatkoznak, hogy a Bizottság nem egyéniesítette megfelelően okfejtését annak érdekében, hogy figyelembe vegye az SLM jogsértésben való részvételének sajátosságait.

150 Ugyanakkor a 2006. évi iránymutatásban ismertetett általános módszer tekintetében bebizonyosodott, hogy a Bizottság általában nem az alapösszeg meghatározásának kezdeti szakaszában végzi el a szankció ilyen egyéniesítését, hanem az említett összeg kiigazításainak későbbi szakaszában, vagy akár egy még későbbi szakaszban, ha szükséges.

151 Meg kell állapítani, hogy az alapösszeg meghatározásának szakaszában a Bizottság nem kezelte eltérően azokat a vállalkozásokat, amely az egységes jogsértés különböző elemeinek irányítói vagy koordinátorai voltak, azokhoz a vállalkozásokhoz képest, amelyek ezekben csak részt vettek. Hasonlóképpen, a Bizottság nem tartotta célszerűnek az először csak az Italia klubban részt vevő vállalkozások megkülönböztetését azoktól, amelyek egyszer vettek részt az Italia klubban és a Zürich klubban, vagy az Európa klubban, mivel a Bizottság szerint „az Italia klub földrajzi kiterjedése nagymértékben átfedi a páneurópai megállapodásokét” (a megtámadott határozat (949) preambulumbekezdése).

152 A jelen ügyben a felperesek nem kérdőjelezik meg önmagukban a Bizottság által annak érdekében tett négy megállapítást, hogy igazolja az eladásoknak a jogsértés súlyának értékelése céljából figyelembe vett hányadának 19%-ban való rögzítését. Valamennyi ilyen megállapítást objektíven bizonyították, figyelemmel az iratok megtámadott határozatban ezzel összefüggésben hivatkozott elemeire, és azok általában véve a jogsértésre érvényesek, nem pedig konkrétan az SLM-re.

153 Egyebekben az eladások értékének a jogsértés súlyának értékelése céljából figyelembe vett hányadának rögzítését illetően nem lehet azt állítani, hogy a Bizottság nem vette figyelembe azt, hogy az SLM nem vett részt a Zürich klubban vagy a jogsértés más elemeiben, mivel ezt az arányt csak attól az időponttól kezdődően alkalmazták, amikor az SLM részt vett a jogsértésben, és az csak az SLM jogsértéssel összefüggő eladásaira vonatkozik (lásd a fenti 159–180. pontot).

154 Az első kifogást tehát mint megalapozatlant el kell utasítani.

155 Másodszor, azzal a hatással kapcsolatban, amellyel az az érv járhatott, amely szerint a kartell nem gyakorolta a várt hatásokat a piacon, rá kell mutatni arra, hogy a jelen ügyben a Bizottság kiemelte, hogy a versenykorlátozó célú megállapodások és összehangolt magatartások fennállása esetében felesleges azok konkrét piaci hatásainak figyelembevétele. A jelen ügyben a Bizottság ugyanakkor rámutatott arra, hogy az ilyen hatások feltételezhetőek, mivel bizonyítást nyert, hogy a fent hivatkozott megállapodásokat legalábbis részben végrehajtották (a megtámadott határozat (676)–(681) preambulumbekezdése).

156 Mindenesetre, amikor meghatározta az eladások értékének a jogsértés súlyának értékelése céljából figyelembe vett hányadát, a Bizottság nem hivatkozott a jogsértés piacra gyakorolt hatására, hanem csak arra, hogy azt végrehajtották.

157 Egyebekben meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben az eladások értékének a Bizottság által megállapított aránya a (15–30%-os) skála alsó részében helyezkedik el annak ellenére, hogy a 2006. évi iránymutatásban a Bizottság, miután rámutatott arra, hogy a jelen ügyben szereplőhöz hasonló kartellek a legsúlyosabb versenykorlátozások közé számítanak, és azokkal szemben szigorú bírságokat kell alkalmazni, kiemelte, hogy ilyen esetben az eladások figyelembe vett arányát általában a legmagasabb szinten állapítják meg.

158 E körülmények között úgy lehet tekinteni, hogy amennyiben a Bizottság ténylegesen konkrét hatásokat állapított volna meg, akkor 19%-nál magasabb arányt rögzített volna.

159 A második kifogást tehát mint hatástalant el kell utasítani, figyelemmel a Bizottság által a jelen ügyben kiválasztott súlyossági szintre és az annak alátámasztása érdekében hivatkozott indokokra.

160 Harmadszor, kiindulásként el kell utasítani azt a kifogást, amely a jogsértés szankcionálása érdekében kiszabott bírságok átfogóan aránytalan jellegén alapul a Bizottság korábbi gyakorlatához, illetve az európai EFA ágazat értékéhez viszonyítva. Egy ilyen, a Bizottság által a kartellek visszaszorítása érdekében követett versenypolitikára vonatkozó kérdés meghaladja a megtámadott határozat bírósági felülvizsgálatának körét. A jelen ügyben nincs helye a döntésnek a Bizottság által az idők során kiszabott bírságok összesített összegét illetően, ahogy annak sem, hogy abszolút értékben vizsgáljuk az EFA kartell alapján kiszabott bírságok teljes összegének értékét.

161 Hasonlóképpen, az SLM és a megtámadott határozatban szankcionált egyes vállalkozások közötti állítólagos különbségekre alapított kifogás kapcsán rá kell mutatni arra, hogy a bírósági felülvizsgálat ebben a szakaszban a Bizottság által a megtámadott határozatban akkor végzett értékelésre vonatkozik, amikor 19%-ban rögzítette az eladások értékének a jogsértés súlyának értékelése céljából figyelembe vett hányadát. Márpedig ezt az értékelést nem a végeredményre – vagyis a bírságnak a bizonyos körülmények figyelembevétele céljából történő esetleges kiigazítását követően végül kiszabott összegére – figyelemmel végezték, hanem egy korábbi szakaszban, amelyben meghatározták az eladások értékének azon hányadát, amelyet a bírság alapösszegének meghatározásánál figyelembe kell venni. A bírság végső összege tehát az egyes vállalkozásokhoz kapcsolódó olyan egyedi tényezőktől függ, mint például az engedékenységi közlemény alapján folytatott együttműködés vagy az összesített forgalom 10%-ának megfelelő jogszabályi felső határ. A jelen ügyben olyan érvek hiányában, amelyek alapján úgy lehetne tekinteni, hogy a Redaelli, a CB vagy az ITC helyzete a Bizottság által e vállalkozások helyzetének értékelése céljából figyelembe vett valamennyi tényező vonatkozásában összehasonlítható a felperes helyzetével, e kifogást mint megalapozatlant el kell utasítani.

162 Végül az indokolás elégtelenségére vonatkozó kifogás kapcsán meg kell jegyezni, hogy a határozat a jog által megkövetelt mértékben fejti ki az SLM eladásai értékének a jogsértés súlyának értékelése érdekében figyelembe vett arányának meghatározása céljából figyelembe vett körülményeket (a megtámadott határozat (936)–(953) preambulumbekezdése).

163 Az EUMSZ 296. cikk egyébként nem értelmezhető úgy, hogy az arra kötelezi a Bizottságot, hogy határozataiban magyarázza meg, hogy a bírság összegének kiszámításánál a megtámadott határozatban ténylegesen alkalmazott megközelítéssel szemben miért nem alkalmazott más alternatív megközelítéseket (lásd ebben az értelemben: 2010. május 19-i IMI és társai kontra Bizottság ítélet, T-18/05, EBHT, EU:T:2010:202, 153. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

164 A fentiekből az következik, hogy az eladások értékének a jogsértés súlyától függően megállapított hányadát illetően el kell utasítani a felperesek kifogásait.

c) Az SLM kartellben való részvételének időtartamáról

A felek érvei

165 Az SLM azt kéri, hogy semmisítsék meg a megtámadott határozatot annyiban, amennyiben az 1999 vége helyett 1997 februárjától tudja be neki az Italia klubban való részvételt. A Bizottság elmulasztotta különösen több olyan alapvető körülmény figyelembevételét, amelyek alkalmasak az SLM Italia klubban való részvételének megcáfolására. Először is, az SLM képviselője nem volt jelen az 1997. február 10-i találkozón. Másodszor, az ezután következő 1997. március 4-i találkozó kapcsán arról számoltak be, hogy az SLM még nem döntött arról, hogy csatlakozik-e az Italia klubhoz, egyébként pedig a Redaelli úgy nyilatkozott, hogy az SLM nem csatlakozott az olasz piac felosztásáról szóló megállapodáshoz. Harmadszor, egy 1998 áprilisában tartott találkozó során arra mutattak rá, hogy az újfent távol maradó SLM agresszív politikát folytat. Negyedszer, a Redaelli 2003. március 20-i engedékenység iránti kérelméből kitűnik, hogy az SLM csak 1999 végén kezdett részt venni a találkozókon, amit a

Tréfileurope is megerősített. Ötödször, az SLM-mel kapcsolatban fellelt, az ellenőrzésért felelő személytől származó számlák kizárólag a 2000 márciusától kezdődően lefolytatott ellenőrzésekre vonatkoznak, a korábbi időszakra pedig nem.

166 A Bizottság vitatja ezt az érvelést. Emlékeztet a Zürich klub 1984-es létrehozása óta fennálló egységes jogsértés fogalmára és tartalmára; e jogsértésben az SLM 1997. február 10. óta vett részt, amikor egy már megvalósítás alatt álló tervhez csatlakozott. Az 1997. február 10-i találkozó volt az SLM kartellben való első közvetlen részvétele, ahogy az kitűnik a kvóták kiosztásából, valamint az SLM egy képviselője által szolgáltatott adatok közléséből.

A Törvényszék álláspontja

167 Az SLM nem vitatja, hogy 1999 végétől részt vett az Italia klubban. Ezt röviddel a Bizottság 2002. szeptemberi vizsgálatainak lefolytatását követően elismerte. A Törvényszék előtt az SLM azt sem vitatja, hogy részt vett az Európa klub utolsó szakaszában, amikor az egyesült az Italia klubbal; e szakasz 2000. szeptembertől 2002. szeptember 19-ig tartott.

168 Ezzel szemben az SLM vitatja, hogy részt vett az Italia klubban az 1997. február 10. és 1999 vége közötti időszakban. A kartellben való részvétele ezen időszak vonatkozásában nem állapítható meg.

169 Ahogyan arra már rámutattunk, az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdéséből kitűnik, hogy a bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.

170 E tekintetben a 2006. évi iránymutatás 24. pontjában a Bizottság kiemelte, hogy „[a]nnak érdekében, hogy a jogsértésben részt vevő minden egyes vállalkozás részvételének időtartamát figyelembe vegyék, az eladások értékének függvényében meghatározott összeget […] megszorozzák a jogsértésben való részvétel éveinek számával”. Ugyanebben a pontban a Bizottság leszögezte, hogy „[a] hat hónapnál rövidebb időszak fél évként, a hat hónapot meghaladó, de egy évnél rövidebb időszak egy teljes évként kerül beszámításra”.

171 A jelen ügyben azonban, ahogyan az a megtámadott határozat (956) preambulumbekezdésében szerepel, a Bizottság inkább a jogsértésben való részvétel tényleges, teljes években és hónapokban kifejezett időtartamát vette figyelembe, hónapokra kerekítve, ahelyett hogy az időszakokat az iránymutatásban leírtak szerint kerekítette volna.

172 Egyébként az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a Bizottságnak nem csak a kartell fennállását, hanem annak időtartamát is bizonyítania kell. Különösen az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének megsértésére vonatkozó bizonyítási eljárás kapcsán a Bizottság kötelezettsége bizonyítani az általa megállapított jogsértést, és olyan bizonyítékokat előterjeszteni, amelyek a jogilag megkövetelt módon igazolják a jogsértést megvalósító körülmények fennállását (lásd: 2013. május 17-i Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet, T-147/09 és T-148/09, EBHT, EU:T:2013:259, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

173 A bíróságban felmerülő bárminemű kételynek annak a vállalkozásnak a javát kell szolgálnia, amely a jogsértést megállapító határozat címzettje. A bíróság így nem ítélkezhet úgy, hogy a Bizottság a kérdéses jogsértés fennállását a jogilag megkövetelt módon állapította meg, ha kétsége van ezzel kapcsolatban, különösen bírságot kiszabó bizottsági határozat megsemmisítése vagy megváltoztatása iránti kereset esetén. Az utóbbi esetben ugyanis tekintettel kell lenni az ártatlanság vélelmére, amely az uniós jogrend által védett alapvető jogok része, és amely szerepel az Alapjogi Charta 48. cikkének (1) bekezdésében. A kérdéses jogsértések jellegéből és az ehhez kapcsolódó büntetések komolyságából és jellegéből adódóan az ártatlanság vélelmének elve alkalmazandó különösen azokban a vállalkozásokat érintő, versenyszabályok megsértésére vonatkozó eljárásokban, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság

megállapításához vezethetnek. A Bizottságnak így pontos és egybevágó bizonyítékot kell szolgáltatnia azon szilárd meggyőződésének alátámasztására, hogy az állítólagos jogsértés megtörtént (lásd: Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet, fenti 215. pont, EU:T:2013:259, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

174 Nem szükséges a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyítéknak eleget tennie e feltételeknek a jogsértés összes elemét tekintve. Elegendő, ha az intézmény által felhozott bizonyítékok a maguk teljességében értékelve megfelelnek e követelménynek (lásd: Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet, fenti 215. pont, EU:T:2013:259, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

175 Továbbá azok a tevékenységek, amelyekre a versenyellenes megállapodások irányulnak, általában titkosan folynak le, a találkozókat titkosan tartják, és az erre vonatkozó dokumentáció a legminimálisabbra szorítkozik. Ebből következik, hogy még ha a Bizottság fel is fedez olyan iratokat – mint például a találkozókról készült beszámolók –, amelyek kifejezetten tanúsítják a piaci szereplők közötti jogellenes kapcsolatfelvételt, e dokumentumok általában csak töredékesek és szórványosak, így gyakran következtetésekkel kell bizonyos részleteket rekonstruálni. Ezért az esetek nagy részében a versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezésére bizonyos egybeesésekből és valószínűsítő körülményekből kell következtetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyszabályok megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak (lásd: Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet, fenti 215. pont, EU:T:2013:259, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

176 Végül az ítélkezési gyakorlat megköveteli, hogy a jogsértés időtartamát közvetlenül megalapozó bizonyítékok hiányában a Bizottság legalábbis olyan, időben kellően közeli tényekre vonatkozó bizonyítékokra hivatkozzék, hogy észszerűen elfogadható legyen az, hogy e jogsértés két meghatározott időpont között megszakítás nélkül folytatódott (lásd: Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet, fenti 215. pont, EU:T:2013:259, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

177 A jelen ügyben a Bizottság úgy tekintette, hogy az SLM 1997. február 10-től 2002. szeptember 19-ig vett részt a jogsértésben (a megtámadott határozat 1. cikke, továbbá (862) és (899) preambulumbekezdése, valamint a fenti 127–131. pont).

178 A Bizottság szerint az SLM kartellben való részvételére a következő módokon került sor:

– az SLM 1997. február 10-től 2002. szeptember 19-ig részt vett az Italia klubban (a megtámadott határozat (866) preambulumbekezdése, valamint a fenti 127., 128. és 130. pont);

– az SLM legalább 1999. november 29-től tudott vagy kellett volna tudnia arról, hogy az Italia klubban való részvételével egy átfogóbb, több szintből álló rendszerben vesz részt, amelynek célja az EFA piacának stabilizálása az árak csökkenésének elkerülése érdekében (a megtámadott határozat (649) és (650) preambulumbekezdése, valamint a fenti 129. pont), és e tudomás az egységes és folyamatos jogsértés különböző vetületeire terjedt ki, beleértve az 1999. november 29-i találkozó során megvitatott skandináv dimenziót is;

– meg kell állapítani az SLM felelősségét az Európa klubban való részvétele miatt 2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. között (a megtámadott határozat (865) preambulumbekezdése, valamint a fenti 131. pont).

– Az 1997. február 10-i találkozó előtti bizonyítékokról

179 Mielőtt az 1997. február 10-i találkozóra hivatkozott volna, a Bizottság a megtámadott határozatban rámutatott arra, hogy számos olyan adattal rendelkezett, amelyek alapján arra következtethetett, hogy az SLM tudott az Italia klub létezéséről (a megtámadott határozat (474) preambulumbekezdése, valamint a fenti 128. pont).

180 Beigazolódott azonban, hogy az e tekintetben általa hivatkozott bizonyítékok nem meggyőzőek, sem külön-külön, sem együttesen.

181 A Bizottság által a megtámadott határozat (474) preambulumbekezdésében hivatkozott első bizonyíték arra a két említésre hivatkozik, amelyek az ITC kézzel írott, az Italia klub 1995. december 18-i találkozójáról szóló jegyzeteit ismertető dokumentumban találhatók; a találkozón a Redaelli, a CB, az Itas és az ITC rögzítették az 1996-tól az egyes negyedévekre alkalmazandó árakat. E dokumentum, illetve a Bizottság általi olvasata szerint a harmadik személy vállalkozásokat tájékoztatni kell ezekről az új árakról. Ezek a „külföldiek/Trame/SLM”, illetve a „[Tréfileurope, Trame és DWK képviselői]/SLM” voltak (a megtámadott határozat (429) preambulumbekezdése). Bár e dokumentum alátámaszthatja az Italia klub négy legjelentősebb tagjának (Redaelli, CB, Itas és ITC) a megállapodásuk alkalmazási körének kiterjesztésére irányuló szándékát, további bizonyítékokra van szükség annak megállapításához, hogy e szándéknyilatkozatot tényleges hatás is követte, vagyis hogy az SLM legalábbis tudomást szerzett a Redaelli, az Itas, a CB és az ITC által meghatározott új árakról. A jelen ügyben ilyen bizonyítékok nincsenek.

182 A Bizottság által hivatkozott második bizonyíték azokra az Italia klub 1996. december 17-i találkozója során kiosztott táblázatokra vonatkozik, amelyek kijelölték a főbb szállítókat, és az 1997-es évre vonatkozóan az olasz piac tekintetében ügyfelenként megjelölték a tonnában mért mennyiségeket. A Bizottság által a megtámadott határozat (417) preambulumbekezdésében rögzítettek szerint „az Austria Draht, Trame, SLM és DWK vállalkozások szintén elő voltak irányozva az Excel-táblázatokban, de a vevőik nevét és az engedélyezett eladásokat tartalmazó oszlopok üresen voltak hagyva”. A megtámadott határozat (474) preambulumbekezdésében a Bizottság arra is rámutatott, hogy „[b]ár az SLM-re vonatkozó oszlop üres maradt, a vállalkozás táblázatban való figyelembevétele arra utal, hogy a felek között megbeszélések zajlottak, vagy legalábbis terveztek ilyeneket”. Ebben az esetben, mivel nincsenek olyan bizonyítékok, amelyek alapján megállapítható, hogy az SLM ténylegesen csatlakozott a rá vonatkozó tárgyalásokhoz, a fent hivatkozott dokumentum nem értelmezhető úgy, hogy ez valóban megtörtént.

183 A Bizottság által a megtámadott határozat (474) preambulumbekezdésében hivatkozott harmadik bizonyíték azokra a hivatkozásokra vonatkozik, amelyek az ITC kézzel írott, az Italia klub 1997. január 17-i (valójában 19-i) és 27-i találkozójáról szóló jegyzeteiben szerepelnek. E hivatkozások nem bizonyítják, hogy az SLM részvétele előtt is tudott az Italia klubról. Az ugyanis, hogy a kartell tagjai a jegyzetekben vagy egy találkozó kapcsán egyetlen alkalommal hivatkoznak egy versenytárs vállalkozásra, nem lehet elegendő ahhoz, hogy e vállalkozás a kartell tagjának minősüljön. A jelen ügyben ezenfelül nehéz megállapítani, hogy mire vonatkoznak az SLM-re való utalások. Az 1997. január 19-i találkozóra vonatkozó jegyzeteket illetően – amelyekről az ITC is elismeri, hogy részben olvashatatlanok – úgy tűnik, hogy az „SLM/Trame” szöveg egy vevő beszállítóinak azonosítására tett kísérletre utal, de a szövegrészt közvetlenül egy kérdőjel követi. Az 1997. január 27-i találkozóra vonatkozó jegyzetekben több utalás szerepel az SLM-re, de ezek közül nem mindegyik érthető. A legegyértelműbbnek az tűnik, amely szerint az SLM „920”-at ajánlott egy vevőnek, valamint hogy a Trame is tett egy másik ajánlatot. Itt azonban hangsúlyozni kell, hogy az ITC más, 1997 januárjára vonatkozó kézzel írott jegyzeteiben (amelyek szintén utalnak a fent említett „920”-ra), az olvasható, hogy a San Michele vevő úgy nyilatkozatott, hogy „az SLM 940-et tartalmazó írásbeli ajánlatot tett neki”. E szövegrész lehetővé teszi az SLM által beadványaiban megfogalmazott azon állítás illusztrálását, amely szerint a versenytársainak megvolt a lehetősége arra, hogy közös ügyfeleik révén számos információt szerezzenek az SLM által eladott mennyiségekről és alkalmazott árakról. Ezenkívül

rá kell mutatni arra, hogy a javasolt ár jóval alacsonyabbnak tűnik, mint az Italia klub tagjai által kívánt ár (az 1995. december 18-i találkozón a tervezett árak 1300 és 1400 közé estek, az ITC 1997. január 27-i kézzel írott jegyzetei pedig a Redaelli 1090-es ajánlatait rögzítik).

184 A fentiekből kitűnik, hogy a megtámadott határozat (474) preambulumbekezdésében hivatkozott, az 1997. február 10-i találkozó előtti bizonyítékok nem teszik lehetővé annak bizonyítását, hogy „számos információ támasztja alá azt, hogy [az SLM] tudomással bírt az olasz megállapodásról 1995. december 18. óta”. Mindenesetre a Bizottság nem állapította meg az SLM felelősségét az 1997. február 10. előtti időszak vonatkozásában.

– Az 1997. február 10-i találkozóra vonatkozó bizonyítékokról

185 Az SLM Italia klubban való részvétele kezdetének alátámasztása érdekében a Bizottság úgy tekintette, hogy „az SLM részére az 1997. február 10-i találkozón osztották ki az első bizonyított kvótát” (a megtámadott határozat (474) preambulumbekezdése, valamint a fenti 128. pont).

186 A megtámadott határozat 3. mellékletének az e találkozóra vonatkozó rubrikájában a Bizottság jelezte, hogy arra valószínűleg a Redaelli helyiségeiben került sor, és azon a Redaelli, a CB, az Itas és az ITC képviselői voltak jelen. Az SLM-et nem említik a találkozó résztvevői között.

187 Egyebekben a Bizottság által a fent hivatkozott rubrikában hivatkozott bizonyítékok szerint az Italia klub 1997. február 10-i találkozója a következő kérdéseket érintette:

– „ITC. [A.] kézzel írott, a főbb vevők vásárlásaival és az alkalmazott árakkal kapcsolatos információcserével foglalkozó találkozóról szóló jegyzetei” (a továbbiakban: az információcserével kapcsolatos utalások);

– „Az egyes (megnevezett) ügyfelekhez tartozó kvótáknak egyfelől az SLM, másfelől a Redaelli, a CB, a Tycsa, az ITC/[A.] közötti kiosztásáról is szóló jegyzetek”, valamint az, hogy „ezeket az információkat a CB ([C.]) és az Itas ([Am.]) szolgáltatták, akik az SLM-re vonatkozó adatokat [Ch.]-tól, az SLM képviselőjétől kapták” (a továbbiakban: a „kvóták” kiosztásával kapcsolatos utalások);

– „Hivatkoznak [az ellenőrzésekkel megbízott személyre] is: [Pr.]: 1. Redaelli 2. Tréfileurope 3. Itas 4. CB 5. Italcables” (a továbbiakban: az ellenőrzésekkel megbízott személlyel kapcsolatos utalások);

– „Ezenkívül hivatkoznak arra, hogy a Trame […] eladott 930 tonnát külföldön […]” (ez az adat nincs kihatással a jelen ügyre);

– „[A. (ITC)] feljegyezte [K. (Tréfileurope)], [T. (DWK)], [Ch. (SLM)], [C. (CB)] és [Pr.] telefonszámait is. Következő találkozó 1997.2.17-én” (a továbbiakban: az SLM képviselőjének telefonszámával kapcsolatos utalás).

188 Ezek az információk egyrészt az ITC kézzel írott, e találkozóról szóló jegyzeteit ismertető dokumentumból, másrészt pedig az ITC által 2002. szeptember 21-én benyújtott engedékenység iránti kérelemből származnak. A Bizottság tehát ebben az összefüggésben csak egy információforrással rendelkezik, az ITC-vel, ahogyan azt volt alkalma magának is pontosítania a Törvényszék által pervezető intézkedések alapján feltett kérdésre válaszolva.

189 A Bizottság által a megtámadott határozatban megfogalmazott azon állítás tehát, amely szerint „[a]z [SLM] említett klubban való részvétele 1997. február 10-től azonban egyértelműen bizonyított okirati bizonyítékok, valamint az ITC, a Tréfileurope és a CB több engedékenység iránti kérelemre vonatkozó nyilatkozata alapján” (a megtámadott határozat (863) preambulumbekezdése, valamint a fenti 130. pont), megtévesztőnek tűnhet, mivel ez kizárólag az ITC által benyújtott engedékenység iránti

kérelemből tűnik ki. A Tréfileurope és a CB által engedékenység iránti kérelem címén benyújtott nyilatkozatok az SLM vonatkozásában ugyanis nem az Italia klubban való részvétel kezdő időpontjára vonatkoztak, hanem csak azt rögzítették, hogy az SLM részt vett az Italia klubban. Ezenfelül a Redaelli és a Tréfileurope engedékenységi iránti kérelmeiből kitűnik, hogy az Italia klubnak két időszaka volt, ebből az elsőben csak a Redaelli, a CB, az Itas és az ITC, valamint a Tréfileurope által alkotott kemény mag volt a klub tagja, míg a másodikban további vállalkozások csatlakoztak, köztük az SLM.

190 Hasonlóképpen, a Bizottság részéről az általa az Italia klub 1997. február 10-i találkozója kapcsán hivatkozott bizonyítékokat illetően a megtámadott határozat (474) preambulumbekezdésében ismertetett értelmezés nem alkalmas arra, hogy eloszlassa a bíróságban felmerült kételyt.

191 Először is, a „kvóták” kiosztásával kapcsolatos utalások tartalmát illetően rá kell mutatni arra, hogy a Bizottság által használt „kvóták kiosztása” kifejezés nem egyértelmű, mivel nehéz megállapítani, hogy az ITC kézzel írott jegyzeteiben az SLM és az egyéb beszállítók vonatkozásában említett mennyiségek már leszállított, vagy még leszállítandó mennyiségekre vonatkoznak-e. Az ITC engedékenység iránti kérelmében ezzel kapcsolatban az szerepel, hogy az SLM által teljesített szállítmányokról van szó.

192 A jelen ügyben nem zárható ki, hogy az 1997. február 10-i találkozó során a Redaelli, a CB, az Itas és az ITC között folytatott tárgyalások nem az SLM, vagyis a találkozón részt nem vevő vállalkozás eladásainak garantálására, hanem az SLM vevőinek azonosítására és ezen ügyfelek vonatkozásában beszállítóként képviselt relatív jelentőségének azonosítására szolgált az Italia klub tagjaihoz képest. E felvetés egyébként lehetővé tenné annak megmagyarázását is, hogy a kvóták kiosztásával kapcsolatos utalások miért oszlanak két, az SLM-re, illetve a Redaellire, a CB-re, a Tycsára és az ITC-re vonatkozó oszlopra.

193 Másodszor, a kvóták kiosztásával kapcsolatos utalásokban az SLM-re vonatkozó információk eredete kapcsán a megtámadott határozat (474) preambulumbekezdéséből az következik hogy „az ITC jegyzeteiből kifejezetten kitűnik, hogy a CB és az ITC az SLM-mel kapcsolatos értékesítési információkat kaptak [az SLM egy képviselőjétől]”. Márpedig az ITC valószínűsíthetően a tényállás idején szerkesztett jegyzeteinek elolvasása alapján ez az állítás nem tűnik ennyire egyértelműnek. Kizárólag azt lehet megállapítani, hogy e jegyzetek az egyik képviselő nagybetűvel írt nevével összekapcsolt „SLM” szóval kezdődnek, a kvóták kiosztásával kapcsolatos utalásokat megelőzően. Az engedékenység iránti kérelemben az ITC rámutatott arra, hogy az SLM-re vonatkozó információkat a CB és az Itas képviselői szolgáltatták, akik azt jelezték, hogy azokat az SLM fent hivatkozott képviselőjétől kapták.

194 Az SLM inkriminációja tehát közvetett, mivel azon alapul, amit az ITC képviselőjének a CB és az Itas képviselői mondtak. Megalapozottságának alátámasztása érdekében a Bizottság megpróbálhatta volna ellenőrizni, hogy az, amit az ITC több mint öt évvel a tényállást követően nyilatkozott, valóban megfelel-e e találkozó tartalmának. A jelen ügyben a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékok nem elegendőek ahhoz, hogy teljesen kizárják az SLM által képviselt állítás hihetőségét, amennyiben az vitatja, hogy ezek az információk tőle származtak, és előadja, hogy azokat könnyen be lehetett szerezni a vevőktől vagy a versenytársaktól (ahogy egy másik esetben az a fenti 226. pontban megállapítást is nyert).

195 Harmadszor, figyelemmel az ITC kézzel írott jegyzeteiben szereplő további információkra, az is bebizonyosodott, hogy láthatóan nem következetes, hogy kvótákat osztanak ki az SLM-nek, anélkül hogy ezzel egyidejűleg gondoskodnának arról, hogy azokat az ellenőrzéssel megbízott személy ellenőrizze, mint ahogy az a Redaelli, a Tréfileurope, a CB, az Itas és az ITC esetében történt. Hasonlóképpen, bár az SLM képviselője telefonszámának említése utalhat arra, hogy a találkozót követően kapcsolatba léptek vele, ugyanakkor nem bizonyítja ezt, és az is magyarázhatja, hogy az Italia klub tagjai esetlegesen társulni kívántak az SLM-mel a jövőben, amikor már jobban tudják értékelni az e szállító által az olasz piacon játszott szerepet.

196 Végül mindenféleképpen rá kell mutatni arra is, hogy – az 1997. február 10-i találkozó előtti bizonyítékokhoz hasonlóan – a Bizottság nem képes semmilyen olyan bizonyíték előterjesztésére, amely lehetővé tenné annak a jog által megkövetelt mértékben történő bizonyítását, hogy az SLM tudott arról, hogy részt vesz az Italia klubban, figyelemmel a klub tagjai között a helyzete kapcsán folytatott tárgyalásokra.

197 A fentiekből az következik, hogy az azok tartalmát alátámasztó mindennemű körülmény hiányában az 1997. február 10-i találkozóra vonatkozó bizonyítékok nem elegendőek ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy az SLM Italia klubban való részvétele ettől az időponttól kezdődött.

– Az 1997. február 10-i találkozó utáni bizonyítékokról

198 A Bizottság az 1997. február 10-i találkozó utáni bizonyítékokra is hivatkozik annak érdekében, hogy alátámassza az SLM Italia klubban való részvételének kezdő időpontjára és időtartamára vonatkozó értékelését (a megtámadott határozat (474) preambulumbekezdése, valamint a fenti 128. pont).

199 Konkrétabban a Bizottság a megtámadott határozatban elutasított több olyan érvet, amelyet az SLM a Törvényszék előtt ismételten előterjesztett. Így arról az ITC engedékenység iránti kérelmében az Italia klub 1997. március 4-i találkozójáról készült kézzel írott jegyzetek kapcsán ismertetett, hallomáson alapuló állításról van szó, amely szerint az SLM-nek még mindig kétségei vannak, valamint az ellenőrzéssel megbízott személy által készített számlák hiányáról az SLM tekintetében 2000 előtt, továbbá a Redaelli által az engedékenység iránti kérelmében 2003. március 20-án tett nyilatkozat tartalmáról (a megtámadott határozat (477) és (478) preambulumbekezdése, valamint a fenti 128. pont).

200 Az ITC által az Italia klub 1997. március 4-i, a Redaelli, a CB, az Itas, az ITC és a Tréfileurope, illetve az ellenőrzéssel megbízott személy egy alkalmazottjának részvételével tartott találkozójáról készült, kézzel írott jegyzetek kapcsán tett állításokat illetően az ellenőrzéssel megbízott személy úgy nyilatkozott, hogy „a találkozó során arról tájékoztatták a gyártókat, hogy […] a Trame és a DWK részt kíván venni, és legközelebb el is jönnek, míg az SLM-nek még kétségei vannak” (Durante l'incontro i produttori vengono informati che […] Trame et DWK vogliono partecipare ed interverranno la prossima volta, mentre la SLM è ancora in dubbio). A Bizottság szerint az SLM kétségei semmiképpen sem értelmezhetők úgy, mint az Italia klubban való részvételének megszakítása.

201 Az ilyen értelmezés azonban nem fogadható el a Törvényszék számára, mivel a Bizottság ebben a szakaszban még nem képes a jog által megkövetelt mértékben bizonyítani, hogy az SLM ebben az időben részt vett az Italia klubban. Ellenkezőleg, az ITC fent hivatkozott állítása azt sugallja, hogy 1997 márciusában az SLM még mindig nem egyezett bele, hogy csatlakozzon az Italia klubhoz.

202 Az SLM részvétele ugyanakkor egyértelműen kitűnik az 1997. április 15-én tartott találkozóval kapcsolatban rögzítettekből; a találkozón részt vett az SLM egy képviselője, és azon „a Redaelli által néhány vevő részére teljesített eladásokról, valamint a vevői részére az SLM és a CB által tett ajánlatokról, a vevőkről és az értékesítési kvótákról folytak tárgyalások”, „részletesen felülvizsgálták az SLM […] eladásait”, valamint „megtárgyalták a kvóták kiosztását (konkrét százalék feltüntetésével) ugyanezen vállalkozások számára” (a megtámadott határozat 3. melléklete).

203 Ugyanígy a megtámadott határozatban az Italia klub 1997. szeptember 30-i, az SLM egy képviselője jelenlétében tartott találkozója kapcsán rögzítettekből kitűnik, hogy „az értékesítési kvóták, a minimális ár és a kvóták rögzítésének meghatározására” hivatkoztak. Az 1997. december 22-i találkozó, amelyen nem említik az SLM jelenlétét, az SLM tekintetében hasonló elemekről szólt, ahogy az 1998. január 11-i, 1998. január 29-i, 1998. február 1-jei, 1998. március 5-i, 1998. április 12-i, 1998. április 19-i, 1998. június 21-i, 1998. szeptember 3-i, 1998. szeptember 27-i, 1998. november 15-i, 1998. november 29-i, 1998. december 14-i, 1999. január 20-i, 1999. február 6-i, 1999. február 24-i, 1999. március 11-i, 1999. március 30-i, 1999. május 18-i, 1999. június 15-i, 1999. június 30-i, 1999. július 16-i, 1999.

szeptember 7-i, 1999. október 5-i, 1999. október 19-i, 1999. november 29-i, 1999. december 4-i, 1999. december 14-i és 2000. január 18-i találkozók is, ez alkalommal a beszámolók szerint az SLM részvételével.

204 Ezt követően a 2002. szeptember 16-án Milánóban (Olaszország) tartott találkozóig további találkozókra került sor az SLM egy képviselőjének jelenlétében, amelyek tárgyát a többek között a kvótákra, illetve az árakra vonatkozóan tartott találkozók jelentették.

205 Ebben az összefüggésben az, hogy az 1998. év egy meg nem jelölt időpontjában egy, a Tréfileurope birtokában lévő táblázat rögzítette az ügyfélkör felosztását 1998-ban, és utalt az SLM-re, anélkül hogy azzal kapcsolatban konkrét információkat rögzített volna, ahogyan az helyesen szerepel a megtámadott határozat 3. mellékletében, nem alkalmas arra, hogy megkérdőjelezze mindazt, amit az összes fent hivatkozott körülményből lehet levezetni, vagyis azt, hogy a Bizottság a Törvényszék számára elegendő bizonyító erővel bizonyította, hogy 1997. április 15-től az SLM részt vett az Italia klub tárgyalásain, amelyek célja elkülöníthetően versenyellenes volt.

206 Hasonlóképpen az a tény, hogy az ellenőrzésekkel megbízott személy nem mutatott be az SLM-re vonatkozó számlákat a 2000. évet megelőzően, illetve a Redaelli által az engedékenység iránti kérelmében tett nyilatkozat tartalma, amelyből kitűnik, hogy az SLM nem a klub működésének kezdetétől vett részt az Italia klubban, nem lehet elegendő a fenti következtetés megkérdőjelezéséhez.

207 Egyébként járulékosan rá kell mutatni arra, amint azt az SLM is előadja, hogy annak az Európa klubban való részvételét a Bizottság csak a 2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában rögzítette (a megtámadott határozat (865) preambulumbekezdése, valamint a fenti 131. pont), valamint hogy a Bizottság azt állapította meg, hogy az SLM csak 1999. november 29-től tudott vagy kellett volna tudnia arról, hogy az Italia klubban való részvételével egy átfogóbb, több szintből álló rendszerben vesz részt, amelynek célja az EFA piacának stabilizálása páneurópai szinten az árak csökkenésének elkerülése érdekében (a megtámadott határozat (650) preambulumbekezdése, valamint a fenti 129. pont). Olyan körülményekről van ugyanis szó, amelyek lehetővé teszik az SLM jogsértésben való részvétele sajátos jellegének minősítését; e részvétel nem azonos az olyan más vállalkozások részvételével, mint a Redaelli vagy a Tréfileurope, amelyek hosszabban vagy szélesebb körben vettek részt az egységes jogsértés különböző összetevőiben.

– Végkövetkeztetés

208 A fentiekből az következik, hogy az SLM Italia klubban való részvétele nem 1997. február 10-én kezdődött, hanem az kellő mértékben csak 1997. április 15-től bizonyítható, és e részvétel ezt követően 2002 szeptemberéig bizonyítható.

209 Ebből következően e tekintetben meg kell semmisíteni a megtámadott határozatot, és az 1997. február 10. és április 14. közötti két hónapot le kell vonni a jogsértésnek a Bizottság által az SLM-mel szemben megállapított időtartamából. Ez az időszak nem hat ki az Ori Martin tekintetében megállapított időszakra, mivel az SLM által elkövetett jogsértésért fennálló felelősség annak csak 1999. január 1-jétől tudható be.

210 Hasonlóképpen az SLM-et illetően emlékeztetni kell az alábbiakra:

– a Bizottság az Európa klubban való részvételét csak a 2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában állapította meg (a megtámadott határozat (865) preambulumbekezdése, valamint a fenti 131. pont);

– 1999. november 29-től tudott vagy tudnia kellett volna arról, hogy az Italia klubban való részvételével egy átfogóbb, több szintből álló rendszerben vesz részt, amelynek célja az EFA piacának stabilizálása páneurópai szinten az árak csökkenésének elkerülése érdekében (a megtámadott határozat (650) preambulumbekezdése, valamint a fenti 129. pont).

211 E tényeket figyelembe kell venni az SLM-mel szemben kiszabott bírság összegének kiszámításánál is, mivel bebizonyosodott, hogy a Bizottság nem tett különbséget az SLM kartellben való részvételének két módja között: csak az Italia klubban 1997. áprilistól 1999. november végéig, majd páneurópai szinten 1999. decembertől 2002. szeptemberig.

212 A fentiek által a bírság összegének meghatározására gyakorolt hatásokat lentebb a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlásával összefüggésben értékeljük.

d) Az eladások értékének kiegészítő jogcímen meghatározott arányáról

A felek érvei

213 Az SLM és az Ori Martin a 2006. évi iránymutatás 25. pontjában előírt kiegészítő összeg előírása kapcsán ugyanazokat az érveket adják elő, mint amelyeket a súly értékelése kapcsán kifejtettek. Semmilyen szempont alapján nem érthető az a döntés, hogy a bírság összegét az SLM eladásainak 19%-ával növelik. E döntést felül kell bírálni, figyelemmel többek között az SLM korlátozott szerepére. Általános jelleggel, egy kizárólag az elrettentő hatáshoz kapcsolódó súlyosító körülmény méltánytalan lenne, illetve az ugyanazon tényállást sújtó második szankciónak lehetne tekinteni. Ezenkívül azonos százalék megállapítása a határozat valamennyi címzett vállalkozásával szemben – a Fundia, a Socitrel, a Fapricela és a Proderac kivételével –, függetlenül azok részvételétől és szerepétől, ellentétes lenne az egyenlő bánásmód elvével.

214 A Bizottság vitatja ezt az érvelést. A jelen ügyben csak annyit tett, hogy a bírság alapösszegét kiigazította, figyelemmel a szankcionálandó kartell horizontális jellegére és ebből fakadó sajátos súlyára, függetlenül az elért jogellenes előny jelenőségétől. Nem került sor kettős szankció alkalmazására.

A Törvényszék álláspontja

215 A 2006. évi iránymutatás 25. pontja a következőket mondja ki:

„[F]üggetlenül attól, hogy a vállalkozás milyen hosszú időszakon keresztül vett részt a jogsértésben, a Bizottság […] az alapösszegbe beépít egy olyan összeget, mely az eladások értékének 15 és 25%-a között mozog, annak érdekében, hogy a vállalkozásokat elrettentsék attól, hogy egyáltalán árrögzítésről, piacfelosztásról és termeléskorlátozásról szóló horizontális megállapodásokat kössenek. A Bizottság más jogsértések esetén is alkalmazhat ilyen kiegészítő összeget. Annak eldöntésére, hogy adott esetben az eladások értékének mekkora hányada alkalmazandó, a Bizottság figyelembe fog venni bizonyos – főként a [2006. évi iránymutatás 22. pontjában] meghatározott – tényezőket.”

216 A jelen ügyben a megtámadott határozatból kitűnik, hogy miután a (957) preambulumbekezdésben emlékeztetett a fent hivatkozott rendelkezés tartalmára, a Bizottság a (962) preambulumbekezdésben úgy ítélte meg, hogy „[f]igyelemmel az ügy összes körülményére és különösen a [súlyra vonatkozó] 19.1.3. szakaszban tárgyalt tényezőkre, megállapítást nyert, hogy a Fundia esetében 16%, a Socitrel, a Fapricela és a Proderac esetében 18%, valamennyi egyéb vállalkozás [köztük az SLM] esetében pedig 19% a megfelelő”.

217 E tekintetben meg kell állapítani, hogy azt a jogsértést, amelyben az SLM részt vett, árrögzítésről, piacfelosztásról és termeléskorlátozásról szóló horizontális megállapodások jellemzik, amelyek a legártalmasabbak az Unión belüli versenyre. Márpedig ilyen esetben a Bizottság jelezte, hogy annak érdekében, hogy a vállalkozásokat elrettentse a jogellenes magatartásoktól, az alapösszegbe beépít egy olyan összeget, mely az eladások értékének 15 és 25%-a között mozog, amit a jelen ügyben az SLM tekintetében ezen összeg 19%-ban való megállapításával tett meg.

218 Az ilyen előzetesen kifejtett indokolás nem tekinthető méltánytalannak, illetve második szankciónak, mivel az csak rögzíti azokat a körülményeket, amelyeket a Bizottság figyelembe kíván venni a bírság összegének meghatározásánál. E tekintetben a Bizottság nem lépi túl a vállalkozásokkal szemben alkalmazható, az EUMSZ 101. cikkben meghatározott versenyszabályok és az azok végrehajtásáról szóló 1/2003 rendelet 23. cikke által előírt korlátokat, amikor kiemeli, hogy a bírság alapösszegének meghatározása során indokoltnak tekinti egy olyan speciális összeg beépítését a bírságba, amely független attól, hogy a vállalkozás milyen hosszú időszakon keresztül vett részt a jogsértésben, annak érdekében, hogy a vállalkozásokat elrettentse a jogellenes magatartásoktól.

219 A Bizottság által elemzésének e szakaszában figyelembe vett körülmények általában vonatkoznak a jogsértésre, hasonlóan a jogsértés súlyának a bírság alapösszegének meghatározása során végzett értékeléséhez. A Bizottságnak csak egy későbbi szakaszban kell kiigazítania az alapösszeget annak érdekében, hogy figyelembe vegye az esetleges enyhítő körülményeket, köztük a felperesek által hivatkozott, a korlátozott szerepre vonatkozó enyhítő körülményt.

220 Az SLM által előterjesztett olyan körülmény hiányában tehát, amely alkalmas lenne a Bizottság által a jogsértés jellege, az érintett vállalkozások összesített piaci részesedése, a jogsértés földrajzi kiterjedése és végrehajtása kapcsán kifejtett indokolás megkérdőjelezésére, amelyek a megtámadott határozatban e tekintetben figyelembe vett különböző elemeket jelentik, úgy kell tekinteni, hogy nem kifogásolható, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, hogy helyes egy olyan sajátos összeg beépítése a bírság alapösszegébe, amely független attól, hogy a vállalkozás milyen hosszú időszakon keresztül vett részt a jogsértésben.

221 Egyébként, még ha a Bizottság nem is fejt ki konkrét indokolást az eladások értékének a kiegészítő összeg tekintetében használt aránya kapcsán, a jogsértés súlyának értékelésénél felhasznált tényezők elemzésére való puszta utalás elegendő e tekintetben. Az eladások értékének a jogsértés súlyának értékelése céljából igénybe vett arányához kapcsolódó indokolás szempontjából végzett vizsgálattal összefüggő megfontolások érvényesek akkor is, amikor az annak érdekében ismertetett indokolást kell értékelni, hogy igazolják az elrettentés céljából alkalmazott kiegészítő összeg meghatározása céljából alapul vett arányt (lásd ebben az értelemben analógia útján: 2013. július 11-i Ziegler kontra Bizottság ítélet, C-439/11 P, EBHT, EU:C:2013:513, 124. pont).

222 A fentiekből az következik, hogy el kell utasítani a felperesek azzal kapcsolatos kifogásait, hogy a Bizottság kiegészítő összeget vesz figyelembe, amikor a 2006. évi iránymutatás alkalmazásában meghatározza a bírság alapösszegét.

4. *Az alapösszeg kiigazítása érdekében figyelembe veendő körülmények*

223 Az alapösszeg kiigazítása érdekében figyelembe veendő körülmények kapcsán a következő kifogásokat kell megvizsgálni: egyrészt az SLM és az Ori Martin által hivatkozott, az enyhítő körülményekre vonatkozó érvek, másrészt pedig az SLM által az engedékenységben részesülés kapcsán ismertetett érvek.

a) Az enyhítő körülményekről

A felek érvei

224 Az SLM és az Ori Martin előadják, hogy a Bizottság hibázott, amikor nem ismerte el az SLM vonatkozásában a 2006. évi iránymutatás 29. pontja alapján fennálló enyhítő körülményeket. E tekintetben az SLM hivatkozik alacsony piaci részesedésére Európában és Olaszországban (3% és 10%), a jogsértésben való késői és korlátozott részvételére, valamint arra, hogy a kifogásolt tények jó részét néhány nappal a vizsgálatot követően elismerte. Az SLM-et a jogsértés többi résztvevője mindig is „outsidernek” tekintette agresszív kereskedelmi gyakorlatai miatt. Ezenfelül, az SLM nem vett részt az összejátszó találkozók többségén, magatartása miatt jelentős veszteségeket szenvedett el, továbbá a jogsértésben 1995 óta részt vevő vállalkozások büntetéseket alkalmaztak vele szemben. Az Ori Martin úgy véli, hogy a Bizottság nem vette figyelembe, hogy az SLM csak későn és korlátozottan vett részt a jogsértésben.

225 A Bizottság vitatja ezeket az érveléseket.

A Törvényszék álláspontja

226 A 2006. évi iránymutatás 29. pontja szerint:

„A bírság alapösszege csökkenthető, ha a Bizottság enyhítő körülményeket állapít meg, mint például:

– amikor az érintett vállalat bizonyítani tudja, hogy a Bizottság első közbelépésére abbahagyta a jogsértést. Ez nem vonatkozik a titkos megállapodásokra és magatartásra (főként a kartellekre nem);

– amikor az érintett vállalkozás bizonyítani tudja, hogy a jogsértést gondatlanságból követték el;

– amikor az érintett vállalat bizonyítékkal szolgál arra, hogy részvétele a jogsértésben kifejezetten csekély, és következésképpen bizonyítani tudja azt is, hogy mialatt részt vett a jogsértő megállapodásban, a piacon versenyző magatartás tanúsításával hatékony módon elkerülte azok végrehajtását; annak puszta ténye, hogy egy vállalkozás a jogsértésben rövidebb ideig vett részt, mint a többi vállalkozás, nem számít enyhítő körülménynek, hiszen ez a tény már az alapösszegben is tükröződik;

– amikor az érintett vállalkozás hatékonyan együttműködik a Bizottsággal az Engedékenységi Közlemény hatályán, valamint a jog által előírt együttműködési kötelezettségein túl;

– amennyiben a versenyellenes magatartást közhatóságok vagy jogszabályok engedélyezték vagy ösztönözték.”

227 A jelen ügyben az SLM háromféle érvre hivatkozik azon állítás alátámasztása érdekében, hogy a Bizottságnak a bírság összegének meghatározásánál figyelembe kellett volna vennie egy vagy több enyhítő körülményt. Először is, európai és olaszországi piaci részesedéseinek alacsony voltára hivatkozik, másodszor a Bizottsággal folytatott együttműködésére, harmadszor pedig a kartellben játszott marginális szerepére, mind részvételének időtartama, mind pedig tartalma tekintetében. Az utóbbi érvre az Ori Martin is hivatkozik.

228 Az SLM-nek a jogsértés által érintett különböző európai államokban (ezt 3% alattinak értékelik) és Olaszországban (ezt 10% alattinak értékelik) fennálló alacsony piaci részesedését illető érv tekintetében rá kell mutatni: az, hogy egy ilyen érv kifejezetten nincs felsorolva a bírság összegének meghatározásánál figyelembe vehető enyhítő körülmények között, önmagában nem elegendő esetleges

relevanciájának elutasításához. Az iránymutatás 29. pontja csak tájékoztató, nem pedig korlátozó jelleggel sorol fel bizonyos figyelembe vehető enyhítő körülményeket, ami kitűnik az ott használt „mint például” kifejezésből (lásd ebben az értelemben: 2011. október 25-i Aragonesas Industrias y Energía kontra Bizottság ítélet, T-348/08, EBHT, EU:T:2011:621, 279. és 280. pont).

229 A jelen ügyben ugyanakkor nem kifogásolható, hogy a Bizottság nem vette figyelembe az SLM alacsony piaci részesedését annak érdekében, hogy enyhítő körülmények alapján csökkentse a bírság összegét.

230 Módszertani szempontból mindenekelőtt azt kell hangsúlyozni, hogy a Bizottság a bírság összegének meghatározása céljából figyelembe vette az SLM relatív súlyát az EFA ágazatában, amikor számítása kiindulási pontjának a vállalkozás által a szóban forgó jogsértéssel összefüggésben elért eladások értékét vette alapul.

231 Ezenkívül az SLM által megjelölt piaci részesedések szintje önmagában nem jelentéktelen. E szintet egybe kell vetni a jogsértés valamennyi részvevője piaci részesedésének szintjével is, ami az EGT-n belüli EFA eladások körülbelül 80%-át jelenti, azzal, hogy Olaszország volt a legmagasabb EFA fogyasztással jellemezhető ország, valamint az igen heterogén, nagyon kis számú nagy vevőből álló kereslet szerkezetével is (a megtámadott határozat (98)–(102) preambulumbekezdése, valamint a fenti 14–16. pont).

232 Egyébként meg kell állapítani, hogy az SLM nem hivatkozik olyan körülményekre, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy az európai vagy olaszországi piaci részesedéseinek szintje önmagában mennyiben igazolja a bírság alapösszegének csökkentését enyhítő körülmények címén.

233 Minden ilyen értelmű érvelés hiányában nem kifogásolható, hogy a Bizottságban nem merült fel, hogy az SLM piaci részesedéseinek alacsony szintje alkalmas-e annak megindokolására, hogy a bírság összegének megállapításánál azt enyhítő körülményként különösen figyelembe vegye.

234 Mint megalapozatlant el kell tehát utasítani az SLM alacsony piaci részesedései olyan enyhítő körülményként való figyelembevételének szükségességére alapított érvet, amelyet a Bizottságnak a 2006. évi iránymutatás 29. pontját alkalmazva kellett volna megállapítania.

235 A Bizottsággal folytatott együttműködést illetően az SLM emlékeztet arra, hogy a kifogásolt tények jó részében való részvételét néhány nappal a vizsgálatot követően elismerte, amit a Bizottság nem is vitat.

236 E tekintetben emlékeztetni kell arra, ahogy az a megtámadott határozatban is szerepelt, hogy a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a tényállás nem vitatása önmagában nem elég ahhoz, hogy indokolja a bírság összegének csökkentését enyhítő körülmények címén. A Bizottság ezzel összefüggésben rámutatott arra, hogy e tekintetben korábbi gyakorlata nem köti, valamint hogy a kartellek esetében a bírságok elengedéséről vagy csökkentéséről szóló közleményében (HL 1996. C 207., 4. o.) a tényállás nem vitatása esetében előírt csökkentéssel a későbbiekben felhagyott (a megtámadott határozat (1009) preambulumbekezdése).

237 Mindenféleképpen meg kell állapítani, hogy az, hogy az SLM elismerte a vele szemben kifogásolt tények egy részét, nem volt alkalmas a Bizottság jogsértés megállapításával összefüggő munkájának a megkönnyítésére, mivel a szóban forgó rész az 1999 és 2002 közötti időszaknak felel meg, amely vonatkozásában a Bizottság már több információforrással és igen sok, többek között a 2002 szeptemberében lefolytatott vizsgálatok során beszerzett bizonyítékkal rendelkezett. Ekképpen a szóban forgó tények SLM általi elismerése nem volt hatással a jogsértés vele szembeni vagy más, a jogsértésben részt vevő vállalkozásokkal szembeni megállapítására.

238 Mint megalapozatlant el kell tehát utasítani az SLM részéről a vele szemben kifogásolt tények egy része elismerésének olyan enyhítő körülményként való figyelembevételének szükségességére alapított érvet, amelyet a Bizottságnak a 2006. évi iránymutatás 29. pontját alkalmazva kellett volna megállapítania.

239 E tekintetben az iratokból kitűnik, hogy az SLM által 2002. október 25-i levelében vagy később a kifogásközlésre adott válaszában a Bizottsággal közölt körülmények nem voltak hatással a jogsértés megállapítására. Ekképpen az Európa klub 2000. szeptember és 2002. szeptember közötti terjeszkedésére vonatkozó információk lényegileg más forrásokból származnak.

240 Az SLM jogsértésben játszott, mind részvételének időtartama, mind pedig tartalma tekintetében marginális szerepére alapított érvet illetően kiindulásként az SLM jogsértésben való részvételének korlátozott időtartamát illetően rá kell mutatni arra, hogy e körülményt már figyelembe vették a bírság alapösszege meghatározásának szakaszában, amelynek során tekintettel voltak az egyes vállalkozások jogsértésben való részvételének időtartamára.

241 A 2006. évi iránymutatásban a Bizottság úgy ítélte meg, hogy „annak puszta ténye, hogy egy vállalkozás a jogsértésben rövidebb ideig vett részt, mint a többi vállalkozás, nem számít enyhítő körülménynek, hiszen ez a tény már az alapösszegben is tükröződik”.

242 Bár nem zárható ki, hogy egyes esetekben a különböző érintett vállalkozások jogsértésben való részvételének eltérő időtartamát figyelembe lehet venni enyhítő körülményként, a jelen esetben nem ez a helyzet. A jelen ügyben ugyanis az SLM Italia klubban való részvétele több évig tartott, és arra a körülmények ismeretében került sor. E részvétel kellőképpen jelentős időtartamú ahhoz, hogy alátámassza, hogy a Bizottságnak egyáltalán nem kell enyhítő körülményként figyelembe vennie az SLM jogsértésben való részvételének időtartamát.

243 Az SLM jogsértésben való részvételének állítólagosan korlátozott tartalmát és azon hatást illetően, amelyet e ténynek az e vállalkozással szemben kiszabott bírság összegének meghatározására kellene gyakorolnia, a felek között vita van azzal kapcsolatban, hogy milyen értelmet kell tulajdonítani az ebben az összefüggésben ismertetett körülményeknek.

244 E tekintetben a 2006. évi iránymutatás 29. pontjából kitűnik, hogy egy ilyen enyhítő körülmény fennállásának megállapítása érdekében a Bizottság főszabály szerint azt írja elő, hogy az érintett vállalkozás „bizonyítékkal szolgál[jon] arra, hogy részvétele a jogsértésben kifejezetten csekély, és következésképpen bizonyítani tudja azt is, hogy mialatt részt vett a jogsértő megállapodásban, a piacon versenyző magatartás tanúsításával hatékony módon elkerülte azok végrehajtását”.

245 A múltban a Bizottság úgy ítélte meg, hogy „a jogsértés kizárólag passzív módon vagy »a vezetőt követő« szerepben történő elkövetése” esetén a vállalkozás bírságának alapösszege csökkenthető enyhítő körülmények címén (lásd: az 1998. évi iránymutatás B. részének 3. pontja).

246 Az SLM szerint a kartellben való részvétel megfelel e meghatározásoknak. A jelen ügyben hivatkozik agresszív kereskedelmi gyakorlataira; az elszenvedett büntetések folytán tanúsított magatartása miatt bekövetkezett veszteségekre; arra, hogy a jogsértésben részt vevő egyéb vállalkozások legalábbis 2000-ig nem tekintették a kartell tagjának, valamint arra, hogy az összejátszó találkozók többségén nem vett részt.

247 A Bizottság szerint az SLM részvétele nem felelt meg a fent hivatkozott meghatározásoknak.

248 Ekképpen, a Bizottság a megtámadott határozat (990) preambulumbekezdésében a „kisebb és/vagy passzív szerepre” vonatkozó érvelés vizsgálatánál a következőket mondta ki:

„Az SLM az Italia klub 1997 és 2002 között tartott több mint száz találkozóján folyamatosan és rendszeresen részt vett a kvóták rögzítésére, az ügyfelek felosztására és az árak rögzítésére irányuló tevékenységekben, illetve az érzékeny kereskedelmi információk cseréjében, és hozzájárult azokhoz […]. Ezenkívül, ellentétben az SLM állításával, az ITC és a Tréfileurope, valamint CB megerősítik az SLM részvételét a kartellben […]. Az SLM kartellben játszott szerepe tehát nem minősíthető sem kifejezetten csekélynek, sem kizárólag passzívnak és kisebbnek.”

249 Az SLM egy képviselőjének részvételével tartott 1997. április 15-i találkozóra vonatkozó – amelynek tartalmáról az ITC és a Tréfileurope számolt be –, a Bizottság által hivatkozott különböző bizonyítékok és különösen a megtámadott határozat 3. mellékletében ismertetett körülmények vizsgálata azt mutatja, hogy az SLM-et már 2000 előtt a kartell szereplőjének tekintették.

250 Ezenkívül – ahogyan az a megtámadott határozatból is kitűnik – bebizonyosodott, hogy az SLM jelentős számú összejátszó találkozón vett részt, ami elegendő ahhoz, hogy részvételét ne lehessen kizárólag passzívnak és kisebbnek, vagy kifejezetten csekélynek tekinteni.

251 Egyebekben a Bizottság a megtámadott határozat (1015)–(1022) preambulumbekezdésében kiemeli a „végrehajtás elkerülésére/kifejezetten csekély szerepre” vonatkozó érvelés vizsgálata kapcsán, hogy az SLM más vállalkozásokhoz hasonlóan azt állította, hogy nem hajtotta végre az összejátszó megállapodásokat, illetve hogy megzavarta a kartellt azáltal, hogy versengő magatartást tanúsított a piacon. Ezen állítás alátámasztása érdekében kiemelésre került, hogy az SLM különböző számlákat nyújtott be, valamint növelte forgalmát.

252 Válaszul a Bizottság a következőkre mutatott rá:

– „a benyújtott bizonyítékok többsége elsődlegesen olyan adatokból áll, amelyeket csak a benyújtó cég igazol” (a megtámadott határozat (1018) preambulumbekezdése);

– „[m]indenesetre a rögzített árakkal és/vagy kiosztott ügyfelekkel kapcsolatos esetleges csalás önmagában nem bizonyítja, hogy a fél nem hajtotta végre az összejátszó megállapodásokat. A belső konfliktusok, a rivalizálások és csalások minden kartellnek sajátjai, különösen a hosszú ideig tartó kartellek esetében […]. Az tehát, hogy a vállalkozás nem tartott tiszteletben egyes megállapodásokat, nem jelenti azt, hogy nem hajtotta végre egyik összejátszó megállapodást sem, és teljesen versengő magatartást tanúsított a piacon” (a megtámadott határozat (1018) preambulumbekezdése); és

– „az összejátszó megállapodások végrehajtását ellenőrzési rendszer […] és a kartell versenytársak részvételével tartott igen gyakori találkozói biztosították, amelyeken rendszeresen bizalmas információkat cseréltek, ami lehetővé tette a felek számára, hogy összehasonlítsák adataikat, valamint hogy megállapodjanak a kvótákban, az árakban és az ügyfélkör felosztásában és/vagy felülvizsgálják e megállapodásokat. Bizonyítást nyert, hogy […] az SLM […], a jelen határozat minden további címzettjéhez hasonlóan, rendszeresen részt vett azokon a találkozókon, amelyek során megvitatták és ellenőrizték az árakat, a kvótákat és az ügyfeleket […]. Ezenfelül az […] SLM […] vonatkozásában hivatkoznak eladásaik ellenőrzésére, amelyeket [egy] külső könyvvizsgáló végzett […]” (a megtámadott határozat (1019) preambulumbekezdése).

253 Következésképpen a Bizottság úgy véli, hogy „egyértelmű, hogy egyik fél sem bizonyította, hogy hatékony módon kivonta volna magát a jogsértő megállapodások alkalmazása alól, azáltal hogy a piacon versengő magatartást tanúsított, illetve legalábbis egyértelműen és olyan nagy mértékben megszegte a kartell végrehajtására irányuló kötelezettségeket, hogy ezáltal megzavarta annak működését”, valamint hogy „ebből következik, hogy a végrehajtás elkerülése vagy a kifejezetten csekély szerep alapján semmilyen enyhítő körülmény sem állapítható meg” (a (1022) preambulumbekezdés).

254 Ugyanakkor rá kell mutatni arra, hogy jóllehet az iratokból ténylegesen kitűnik, hogy az SLM rendszeresen részt vett összejátszó találkozókon, és ellenőrzési mechanizmus alá tartozott, nem lényegtelen az a kérdés, hogy az SLM e találkozókat követően és az ellenőrzési mechanizmus ellenére versengő magatartást tanúsított-e a piacon – mint azt állítja –, vagy nem. A Bizottság tehát nem meggyőző, amikor arra hivatkozva utasítja el az SLM érvelését, hogy az iratokból kitűnik, hogy részt vett a jogsértésben.

255 Hasonlóképpen az SLM által átadott információk „igazolásának” hiányára alapított érv nem lehet elegendő azok bármilyen értékének kizárására. Ha a Bizottságnak a legcsekélyebb kétsége lett volna az SLM által benyújtott számlákból, illetve az állítólagos forgalomnövekedésből levonható információk hitelességét vagy valóságát illetően, megvolt a lehetősége arra, hogy további információkat kérjen az SLM-től, vagy lefolytassa az ezen információkkal kapcsolatos saját vizsgálatát.

256 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy az említett számlák vizsgálatából és a tárgyaláson ezzel kapcsolatban a felek által tett észrevételekből kitűnik, hogy e számlákból nem volt igazán sok, és azok csak egy nagyon rövid időszakra, 2001 novemberének elejére vonatkoztak. E dokumentumokra tehát nem lehet releváns módon hivatkozni annak alátámasztása érdekében, hogy azon időszak során, amikor az SLM csatlakozott a jogsértő megállapodásokhoz, a piacon versenyző magatartás tanúsításával hatékony módon elkerülte azok végrehajtását. A jelen ügyben a Bizottság tehát megalapozottan emlékeztet arra általános jelleggel, hogy az „alkalmi csalás” nem bizonyítja önmagában, hogy egy fél nem hajtotta végre az összejátszó megállapodásokat.

257 Egyébként az SLM a legcsekélyebb bizonyítékot sem terjeszti elő azon állításának alátámasztására, hogy a jogsértés többi résztvevője mindig is „outsidernek” tekintette agresszív kereskedelmi gyakorlatai miatt, és hogy emiatt a kartell többi részvevője megtorlást alkalmazott vele szemben. Az ilyen állításokat tehát nem lehet figyelembe venni.

258 Mint megalapozatlant el kell tehát utasítani az arra alapított érvet, hogy a Bizottságnak a közigazgatási eljárás során benyújtott dokumentumokra figyelemmel úgy kellett volna tekinteni, hogy az SLM jogsértésben való részvétele a 2006. évi iránymutatás 29. pontja értelmében kifejezetten csekély volt.

259 A fentiekből következik, hogy el kell utasítani a felperesek által a 2006. évi iránymutatás 29. pontja értelmében vett enyhítő körülmények alátámasztása érdekében előadott érvekre alapított kifogásokat.

b) Az engedékenység iránti kérelem alapján tett nyilatkozatokról

A megtámadott határozat felidézése

260 A Bizottság a megtámadott határozatban a következőket rögzíti:

„(1126)
Az SLM a bírság csökkentését kéri, mivel a Bizottság első információkérésére adott válaszában saját magára nézve terhelő információkat közölt, ami túlmegy a szokásos együttműködésen. Ezenkívül azt állítja, hogy nem tudott több információt szolgáltatni, egyrészt mivel ebben az időszakban nem tudta megállapítani, hogy a Bizottság már milyen bizonyítékokkal rendelkezik, másrészt mivel a jogsértésben játszott szerepe marginális volt. Végül azt állítja, hogy a Bizottság arra használta nyilatkozatait, hogy alátámassza következtetéseit.

(1127)
A Bizottság megismétli, hogy a szolgáltatott információknak ahhoz, hogy indokolttá tegyék a bírság engedékenységi közleménynek megfelelő csökkentését, jelentős hozzáadott értéket kell képviselniük. Nem meghatározó tehát az információk önmagára terhelő jellege vagy az, hogy a Bizottság a kartell leírásánál hivatkozik ezekre az információkra. Ezenkívül a vállalkozásnak, amikor engedékenységet kér, késznek kell lennie arra, hogy átadjon a Bizottság részére minden birtokában lévő információt, és több esélye van az engedékenységre, ha gyorsan jár el. Az tehát, hogy az SLM nem volt képes több információt nyújtani, mert nem ismerte a már a Bizottság rendelkezésére álló információkat, nem releváns.

(1128)
Ami az SLM által szolgáltatott bizonyítékok jelentős hozzáadott értékét illeti, az SLM 2002. október 30-án kérte a bírság csökkentését, ezzel együtt válaszolva a Bizottság. Válaszában az SLM megerősíti saját részvételét a találkozók négy típusán, vagyis az ESIS [Eurostress Information Service, székhelye: Düsseldorf] találkozóin, az olasz termelők között igazgatósági szinten tartott találkozókon 1999 és 2002 között, az európai gyártók között igazgatósági/kereskedelmi részleg szinten tartott találkozókon 2001-ben és az olasz termelők között értékesítői szinten tartott találkozókon 1999 és 2002 között. Az e találkozókról szolgáltatott leírásai következtek a már korábban meglévő bizonyítékokból, nyilatkozatai pedig homályosak voltak.

(1129)
Hasonlóképpen, az Európa klub terjeszkedését illetően az SLM kifejti, hogy 2001-ben az európai és az olasz termelők részvételével találkozókat tartottak, annak érdekében, hogy megállapodjanak egy *status quóban* az európai piacra irányuló olasz exportot illetően. Az SLM kijelenti, hogy három ilyen találkozón vett részt, és benyújt két találkozóról – többek a 2001. szeptember 4-i (amely az olasz exportok *status quójának* kereséséről és az árak stabilizálásáról számol be) találkozóról – szóló beszámolót, amelyre a kifogásközlés többször hivatkozik. Korábbi forrásokból származó több elem bizonyítja azonban e találkozót, illetve más találkozókat, valamint azt, hogy azok azonos célra irányultak. Az SLM által szolgáltatott információk tehát nem hordoznak jelentős hozzáadott értéket.”

A felek érvei

261 Az SLM előadja, hogy a Bizottság tévedett, amikor nem csökkentette a bírság összegét a közigazgatási eljárás során tanúsított együttműködés alapján. Az SLM kifejti különösen, hogy figyelemmel a jogsértésben játszott másodlagos szerepére, amikor az együttműködés mellett döntött, akkor nem tudhatta, hogy a Bizottság már milyen bizonyítékokkal rendelkezik, így nem tudta értékelni, hogy az adott válaszok hordoznak-e hozzáadott értéket, vagy sem. Márpedig a Bizottság akkor hivatkozhatott megalapozottan a vállalkozással szemben az elismert tények és körülmények hozzáadott értékének hiányára, ha bizonyítható, hogy e vállalkozás tudott azokról a tényekről és körülményekről, amelyeket más úton a Bizottság irataiban rögzítettek. Ez a helyzet nem állt fenn, amikor az SLM közölte a Bizottsággal, hogy nem kevesebb, mint négy típusú találkozóra került sor az EFA termelői között: a Eurostress Information Service (ESIS, az európai EFA-termelők szakmai szervezete) keretében tartott találkozókra, az európai termelők között tartott találkozókra, valamint a kizárólag az olasz termelők között tartott találkozókra, a vezetők, valamint az értékesítők szintjén. E találkozók tekintetében megjelölte a résztvevőket, a helyszíneket, a meghívók eredetét és a tartalmat (a megtámadott határozat (1128) preambulumbekezdése). E nyilatkozatokat felhasználták a kifogásközlésben egyes következtetések alátámasztására (lásd: a kifogásközlés 191. és 242. pontja, *a keresetlevél 3. melléklete*), ami nem történhetett volna meg, ha e nyilatkozatoknak nincs semmi értéke.

262 A Bizottság előadja, hogy az SLM nem érdemelte meg a bírság összegének csökkentését, mivel nem szolgáltatott jelentős hozzáadott értékkel rendelkező információt. Ezenfelül az SLM-mel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése helytelen lett volna, figyelemmel számító magatartására és a közölt információk homályosságára.

A Törvényszék álláspontja

263 A jelen ügyben rá kell mutatni arra, hogy 2002. január 9-én a Bundeskartellamt átadta a Bizottságnak az EUMSZ 101. cikk EFA-val kapcsolatos megsértésének fennállására vonatkozó dokumentumokat.

264 Hasonlóképpen 2002. július 19-én, vagyis azt megelőzően, hogy sor került volna a 2002. szeptember 19-i és 20-i vizsgálatokra, a Bizottság a DWK 2002. június 18-án benyújtott kérelmére feltételes mentességet nyújtott e vállalkozásnak. A vizsgálatokat követően több vállalkozás nyújtott be arra

irányuló kérelmet, hogy a Bizottsággal folytatott együttműködéséért cserében az részesítse őket kedvező bánásmódban, köztük az ITC, 2002. szeptember 21-én, valamint a Redaelli, 2002. október 21-én, és a Nedri, 2002. október 23-án.

265 A megtámadott határozatban a Bizottság kiemelte, hogy az ITC bírságát 50%-kal csökkentette, mivel e vállalkozás volt az első, amely megfelelt a 2002. évi engedékenységi közlemény 21. pontjában előírt követelményeknek. Kiemelte különösen, hogy az ITC fontos adatokat szolgáltatott az Italia klubot és a páneurópai megállapodásokat illetően. A Bizottság azt is kiemelte, hogy a Nedri bírságát 25%-kal csökkentette, mivel e vállalkozás volt a második, amely megfelelt a fent hivatkozott követelményeknek. További vállalkozások, így az ArcelorMittal Wire France, az ArcelorMittal, az ArcelorMittal Fontaine, az ArcelorMittal Verderio, az ArcelorMittal España, az Emesa/Galycas és a WDI bírságát 20%-kal vagy 5%-kal csökkentették. A Tycsa, a Redaelli és az SLM által előterjesztett kérelmeket elutasították.

266 Az SLM-et illetően, e vállalkozás – egyidejűleg azzal, hogy válaszolt a vizsgálat során átadott információkérésre – 2002. október 25-én a 2002. évi engedékenységi közlemény alkalmazása iránti kérelmet nyújtott be, amelyet a Bizottság 2002. október 30-án vett nyilvántartásba. Ezt követően a kifogásközlésre adott válaszában az SLM további bizonyítékokat szolgáltatott a Bizottság számára.

267 Ugyanakkor bebizonyosodott, hogy az SLM által közölt körülmények csak viszonylagosan voltak hasznosak a Bizottság számára, amely a vizsgálatok vagy többek között az ITC együttműködése eredményeként már számos olyan bizonyítékkal rendelkezett, amelyek alapján azonosítani lehetett a jogsértés azon különböző résztvevőit, amelyek vonatkozásában az SLM információkat szolgáltatott. Ekképpen az Európa klub 2000 szeptembere és 2002 szeptembere közötti terjeszkedésére vonatkozó információk lényegileg az SLM-től eltérő vállalkozásoktól származnak, vagy, noha a határozatban valóban hivatkoznak az SLM-re, számos más olyan vállalkozásra is hivatkoznak, amelyek bizonyítékai korábbiak, mint az SLM-éi (a megtámadott határozat (265) és azt követő preambulumbekezdései).

268 A fentiekből következik, hogy el kell utasítani az SLM arra vonatkozó kifogásait, hogy a jogsértés bizonyítása során tanúsított együttműködésének kompenzációja érdekében csökkenteni kell a vele szemben kiszabott bírság összegét.

5. *Az SLM sajátos helyzetének figyelembevételéről*

269 Érvelésében az SLM és az Ori Martin többször kifejtette, hogy a Bizottság nem vette megfelelően figyelembe az SLM helyzetének sajátosságát. A felperesek szerint e vállalkozás részvétele a kartellben nem pusztán kései, hanem korlátozott is volt, amit a Bizottságnak a bírság összege meghatározásának valamelyik szakaszában figyelembe kellett volna vennie. A Bizottság azonban nem szabta személyre a szankciót, mivel a bírság összegének meghatározására alkalmazott képlet ugyanaz volt, mint az olyan vállalkozások szankcionálására alkalmazott képlet, amelyek, mint a Redaelli, a jogsértés valamennyi dimenziójában részt vettek, annak teljes tartama alatt.

270 A jelen ügyben a Törvényszéknek meg kell vizsgálnia, hogy a Bizottság megfelelően értékelte-e az ügy körülményeit azáltal, hogy az SLM-mel szemben 19,8 millió euró összegű bírságot szabott ki a 10%-os jogszabályi felső határ alkalmazása előtt, amely összeget többek között az SLM EGT-ben elért összesített EFA eladásainak, a jogsértés önmagában vett súlyának, valamint az SLM Italia klubban való részvétele egy olyan találkozótól számított tartamának figyelembevételével számítottak ki, amelyen az SLM nem képviseltette magát, emellett pedig semmilyen enyhítő körülmény sem került feltárásra (lásd a fenti 134. pontot).

271 Ahogyan ugyanis az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, továbbá az arányosság és a büntetések egyéniesítésének elvét magában foglaló hatékony bírói jogvédelem (lásd a fenti 138–142. pontot) elvének megfelelően a bírság összegét nem kizárólag a jogsértésre magára vonatkozó körülmények figyelembevételével kell megállapítani, hanem tekintetbe kell venni a szankcionált vállalkozás e

jogsértésben való tényleges részvételével kapcsolatos elemeket is. A Bizottságnak, illetve ennek hiányában a Törvényszéknek gondoskodnia kell arról, hogy a büntetés a jogsértéshez viszonyítva individualizált legyen, figyelembe véve az SLM sajátos helyzetét a Bizottság által a megtámadott határozatban leírt egységes jogsértés keretében.

Az Italia klubban való részvétel módjai

272 Ami az Italia klubban való részvételt illeti, három észrevétel tehető az SLM-mel szemben kiszabandó szankciónak a Bizottság által a bírság összegének meghatározása céljából figyelembe vett elemek tekintetében fent kifejtettekre figyelemmel történő értékelése céljából.

273 Először is, amint azt a Bizottság állítja, az Italia klubban kötött megállapodások földrajzi hatálya valóban meghaladja Olaszországot. E klub az olaszországi aspektusain kívül bizonyos számú vállalkozás – nevezetesen az (Olaszországban jelen lévő) Redaelli, CB, ITC és Itas, valamint (az Olaszországban és Európa egyéb részein jelen lévő) Tréfileurope által alkotott keménymag, illetve az SLM – számára lehetővé tette azt, hogy koordinálják az olasz termelőknek az exportba fektetett erőfeszítéseit, és ezzel szimmetrikus módon közös politikát határozzanak meg az egyéb európai országok termelőinek (mint például a Tycsa, a Nedri és a DWK, melyek néhány alkalommal részt vettek az Italia klubban) arra irányuló kísérleteire adott válaszként, hogy ezeket az erőfeszítéseket korlátozzák oly módon, hogy az olasz termelőknek Európa egyéb részei vonatkozásában exportkvótát biztosítanak.

274 Meg kell azonban állapítani, hogy azon időszak alatt, amelynek során az SLM csak a jogsértés ezen összetevőjében vett részt (a Bizottság szerint 1997. február 10-től 2000. szeptember 10-ig), a jelenlétében folytatott tárgyalások nem érintették Ausztriát, és amennyiben Németországot és Franciaországot érintették, erre olyan időpontokban került sor, amelyekben az SLM nem vagy még nem értékesített EFA-t ezekben az államokban. E sajátosságokat figyelembe kell venni az SLM-mel szemben alkalmazandó szankció összegének értékelésekor.

275 Másodszor, az SLM Italia klubban való részvételét illetően, nem lehet úgy tekinteni, hogy az a Bizottság álláspontjának megfelelően 1997. február 10-én kezdődött, hanem a kezdő időpontot 1997. április 15-re kell helyezni annak érdekében, hogy megfeleljünk a jogsértésben való részvétel megállapításához előírt bizonyítási szintnek. Ezt figyelembe kell venni a bírság összegének meghatározásánál is.

276 Harmadszor, az SLM Italia klubban való részvételének tartalmát illetően ki kell emelni, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság úgy tekintette, hogy az SLM 1999. november 29-től tudott vagy kellett volna tudnia arról, hogy az Italia klubban való részvételével egy átfogóbb, több szintből álló rendszerben vesz részt, amelynek célja az EFA piacának stabilizálása páneurópai szinten az árak csökkenésének elkerülése érdekében (a megtámadott határozat (650) preambulumbekezdése, valamint a fenti 129. pont). Az SLM tehát más vállalkozásokhoz képest csak egy későbbi szakaszban szerzett tudomást a Bizottság által vele szemben hivatkozott egységes jogsértésről.

277 Ezt a megtámadott határozatban hivatkozott sajátosságot figyelembe kell venni a bírság összege megállapításának szakaszában is, mivel ez különbözteti meg az SLM helyzetét a jelen ügyben szankcionált más vállalkozások, például a Redaelli helyzetétől, amelyek kezdetétől fogva részt vettek az Italia klubban, illetve amelyek tudomással bírtak az egységes jogsértés valamennyi dimenziójáról. Mindazonáltal ki kell emelni, hogy az SLM helyzete jelentősen eltér azon három vállalkozás helyzetétől is, amelyek vonatkozásában a Bizottság figyelembe vette a jogsértés páneurópai dimenziójáról való kései tudomásszerzést. A jelen esetben az España klub keretében tevékenykedő Socitrel, Proderac és Fapricela csak 2001 májusában szerzett tudomást az átfogó tervről, nem pedig 1999 novemberében, mint az SLM. Azt is meg kell jegyezni, hogy az SLM nem pusztán tudomással bírt a jogsértés páneurópai vetületéről, hanem abban teljes mértékben részt is vett a későbbiekben.

Az Európa klubban és más megállapodásokban való részvétel módjai

278 Nem vitatott, hogy az SLM nem vett részt a Déli megállapodásban, az España klubban, az egyeztetésben az Addtek nevű ügyfél vonatkozásában, illetve az Európa klubot megelőző Zürich klubban.

279 Az Európa klubot illetően fontos emlékeztetni arra, hogy az SLM-nek a jogsértés e vetületében való részvételét csak a 2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában állapították meg, ami megfelel annak az időszaknak, amelynek során az SLM immár rendelkezett az ahhoz szükséges engedélyekkel, hogy EFA-t forgalmazzon egyes, az Európa klub tárgyát képező államokban, illetve amelynek során tárgyalásokat folytattak az Italia klubbal azon kvóta terjedelmét illetően, amelyet az olasz exportőrök számára el lehet ismerni.

280 A fentiekből következik, hogy az SLM jogsértésben való részvétele nem egységes, hanem progresszív volt. Az SLM először csak az Italia klubban vett részt, 1997 áprilisától 1999. november végéig, az egységes jogsértés páneurópai dimenziójáról csak 1999 decemberétől szerzett tudomást, és ezt követően 2000 szeptemberétől 2002 szeptemberéig vett részt az Európa klubban.

281 E megállapítás olyan körülményt jelent, amelyet a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie az SLM-mel szemben kiszabandó szankció megállapításánál.

282 Mindazonáltal arra is rá kell mutatni, hogy egy ilyen megállapítás nem jelenti azt, hogy az SLM jogsértésben való részvétele olyan korlátozott volt, ahogyan azt a felperesek állítják. Az iratokból kitűnik ugyanis, hogy 2000-től az SLM Italia klubban játszott szerepe többek között az Európa klubbal az exportkvóták meghatározása érdekében folytatott tárgyalások vonatkozásában hasonló az Italia klub jelentősebb szereplői, vagyis a Redaelli, az Itas, a CB, az ITC és a Tréfileurope által játszott szerephez.

6. *Végkövetkeztetés*

283 Következésképpen a fentiekből az tűnik ki, hogy az SLM-mel és részben az Ori Martinnal szemben kiszabott szankció aránytalan, többek között abban az értelemben, hogy az nem kellőképpen személyhez kötött, mivel a Bizottság nem vette figyelembe e vállalkozás helyzetének egyes sajátosságait, amikor vele szemben 19,8 millió euró összegű bírságot szabott ki a 10%-os jogszabályi felső határ alkalmazása előtt.

284 A Bizottság által kiszabott szankció különösen nem veszi figyelembe azt, hogy az SLM csak későn és progresszív módon vett részt az egységes jogsértésben, először lényegileg csak az Italia klub keretében az olasz piac tekintetében kötött megállapodásokra korlátozva. A jelen ügyben a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie a bírság összegének számításánál az olyan engedélyek hiányát, amelyek egy bizonyos időpont előtt lehetővé tették volna az SLM számára, hogy bizonyos tagállamokban értékesítsen, továbbá az olyan bizonyítékok hiányát, amelyek alapján úgy lehet tekinteni, hogy az SLM azt megelőzően részt vehetett a kartellben, hogy részt vett az Italia klub találkozóin.

285 A megtámadott határozat 2. cikkének 16. pontját tehát meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben az aránytalan szankciót állapít meg a felperesekkel szemben.

286 A fentiek következményei az alábbiakban, a Törvényszékre ruházott korlátlan felülvizsgálati jogkör keretében kerülnek vizsgálatra, melynek gyakorlását a jelen ügyben kérik.

287 E körülmények között nem kell megvizsgálni az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított kifogásra vagy a 2006. évi iránymutatás bizonyos rendelkezéseinek a megsértésére alapított kifogásokra vonatkozóan a felek által előterjesztett érveket, melyek a jelen ügyben nem tehetik kétségessé, illetve nem módosíthatják a fenti értékelés eredményét.

D – *A közigazgatási eljárás szokatlan hosszáról*

1. *A felek érvei*

288 Az SLM előadja, hogy a közigazgatási eljárás túl hosszú volt. A jelen ügyben a közigazgatási eljárás több mint nyolc évig tartott, valamint hat év telt el a 2002. szeptember 19-én tartott vizsgálatok és a kifogásközlés 2008. szeptember 30-i megküldése között. Márpedig a Bizottság 2002-ben igen nagyszámú olyan tényt ismert, amelyre ezt követően a megtámadott határozatot alapította, és számos vállalkozás gyorsan együttműködést tanúsított. Az SLM esetében az eljárást késve zárták le azon tisztviselők nagy száma miatt, akik az üggyel 2002 és 2010 között foglalkoztak. Több mint tíz év elteltével az SLM számára nehézséget jelent, hogy nyilatkozzon a vele szemben gyakran közvetve kifogásolt tényekről, mások által kézzel írott dokumentumok alapján. Hasonlóképpen, a Bizottságnak hat évébe telt, míg eldöntötte, hogy helyt kell-e adni a 2002. október 30-án benyújtott és 2008. szeptember 19-én elutasított engedékenység iránti kérelmének, vagy el kell-e utasítani azt, ami sértette az SLM ahhoz való jogát, hogy kellő időben olyan védekezést készítsen elő, amely alkalmas érdekeinek legmegfelelőbb védelmére. A közigazgatás lassúsága megakadályozta az SLM-et abban, hogy megfelelő védekezést alakítson ki a kartellben való részvétel tekintetében őt illetően megállapított első évek (1997 és 1998) vonatkozásában.

289 A Bizottság vitatja ezt az érvelést. A bizonyításfelvétel iránti kérelmet illetően többek között megjegyzi, hogy az eljárás összetettsége miatt az üggyel foglalkozó, egymást követő tisztviselők számának megismerése nem releváns.

2. *A Törvényszék álláspontja*

290 Előzetesen rá kell mutatni arra, hogy az SLM elismeri, hogy 1999-től részt vett a jogsértésben. E körülményt figyelembe kell venni, amikor az észszerű határidő elve esetleges megsértésének hatásainak értékeléséről van szó.

291 Az észszerű határidőnek a versenypolitika terén, a közigazgatási eljárások lefolytatása során való tiszteletben tartása uniós jogi alapelvet képez, amelynek betartását az uniós bíróságok biztosítják (lásd: 2012. december 19-i Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ítélet, C-452/11 P, EU:C:2012:829, 97. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

292 A közigazgatási eljárás észszerű határidejére vonatkozó elvet megerősítette az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikkének (1) bekezdése, amely szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei, szervei és hivatalai részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék” (2012. június 5-i Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ítélet, T-214/06, EBHT, EU:T:2012:275, 284. pont).

293 Az eljárás időtartamának észszerű jellegét az egyes ügyekre jellemző körülmények, és különösen azok összefüggései, a felek által az eljárás során tanúsított magatartás, az ügynek a különböző érintett vállalkozások szempontjából fennálló tétje, valamint az ügy bonyolultsága alapján kell értékelni (lásd ebben az értelemben: 1999. április 20-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 és T-335/94, EBHT, EU:T:1999:80, 126. pont), valamint adott esetben azon információk és indokolások alapján, amelyeket a Bizottság a közigazgatási eljárás során elvégzett vizsgálati cselekményeket érintően adhat.

294 A Bíróság megállapította, hogy lehetséges a közigazgatási eljárás két különböző – az eljárás belső logikájának megfelelő – szakaszának vizsgálata. A kifogásközléssel záruló első szakasz kezdete az az időpont, amikor a Bizottság az uniós jogalkotó által ráruházott hatáskörében eljárva olyan intézkedést tesz, amelyben kifogásolja a jogsértést és amelyben lehetővé kell tennie az érintett vállalkozás számára, hogy az eljárás alakulását illetően állást foglaljon. A második szakasz a kifogásközléstől a végleges

határozat elfogadásáig tart. Ennek kell lehetővé tennie a Bizottság számára, hogy a felrótt jogsértés tekintetében végleges határozatot hozzon (2006. szeptember 21-i Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ítélet, C-105/04 P, EBHT, EU:C:2006:592, 38. pont).

295 Az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az észszerű határidő elvének a megsértése kétféle következménnyel járhat.

296 Egyrészt abban az esetben, ha az észszerű határidő elvének a megsértése hatást gyakorolt az eljárás kimenetelére, ez a megtámadott határozat megsemmisítését vonhatja maga után (lásd ebben az értelemben: 2006. szeptember 21-i Technische Unie kontra Bizottság ítélet, C-113/04 P, EBHT, EU:C:2006:593, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

297 Meg kell állapítani, hogy a versenyjogi szabályok alkalmazása tekintetében az észszerű határidő túllépése csak a jogsértést megállapító határozat megsemmisítését indokolhatja, és csupán abban az esetben, ha bizonyított, hogy ezen elv megsértése sértette az érintett vállalkozások védelemhez való jogát. Ezen konkrét eseten kívül az észszerű határidőn belül történő határozathozatal kötelezettségének a megszegése nincs hatással az 1/2003 rendelet szerinti közigazgatási eljárás érvényességére (lásd: 2003. december 16-i Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ítélet, T-5/00 és T-6/00, EBHT, EU:T:2003:342, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, az ítéletet e tekintetben fellebbezés nyomán helyben hagyta: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ítélet, fenti 337. pont, EU:C:2006:592, 42. és 43. pont).

298 Mivel azonban a védelemhez való jog tiszteletben tartása, amely elv alapvető jellegét a Bíróság ítélkezési gyakorlata több ízben hangsúlyozta (1983. november 9-i Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ítélet, 322/81, EBHT, EU:C:1983:313, 7. pont), a jelen ügyhöz hasonló eljárások tekintetében alapvető fontosságú, el kell kerülni, hogy e jog orvosolhatatlanul sérüljön a vizsgálati szakasz túlzott elhúzódása miatt, továbbá hogy ez az időtartam megakadályozza az olyan magatartások fennállását cáfoló bizonyítást, amelyek megalapozhatják az érintett vállalkozások felelősségét. Ezért a védelemhez való jog gyakorlása esetleges akadályozásának a vizsgálata nem korlátozódhat arra a szakaszra, amelyben ez a jog ténylegesen érvényesül, vagyis a közigazgatási eljárás második szakaszára. A védelemhez való jog hatékonysága esetleges gyengülésének forrására vonatkozó vizsgálatnak az eljárás egészére ki kell terjednie, figyelembe véve annak teljes időtartamát (Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ítélet, fenti 337. pont, EU:C:2006:592, 50. pont).

299 Másrészt abban az esetben, ha az észszerű határidő megsértése nem gyakorol hatást az eljárás kimenetelére, e jogsértés azt eredményezheti, hogy a Törvényszék a korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása keretében a közigazgatási eljárás észszerű határidejének a túllépéséből eredő jogsértés megfelelő orvoslásaként adott esetben csökkenti a kiszabott bírság összegét (lásd ebben az értelemben: Technische Unie kontra Bizottság ítélet, fenti 339. pont, EU:C:2006:593, 202–204. pont; 2011. június 16-i Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ítélet, T-240/07, EBHT, EU:T:2011:284, 429. és 434. pont, melyet fellebbezés nyomán helybenhagyott a Heineken Nederland és Heineken kontra Bizottság ítélet, fenti 334. pont, EU:C:2012:829, 100. pont).

300 A fentiekből az következik, hogy ahhoz, hogy a hosszú időtartamú közigazgatási eljárás megvalósítsa az észszerű határidő elvének megsértését, ezen eljárás tartamának túlzottnak kell minősülnie.

301 A jelen ügyben a közigazgatási eljárás négy egymást követő szakaszból állt, amelyek közül az első megelőzte a kifogásközlést, a következő három pedig követte azt.

302 Az első szakasz 2002. január 9-én kezdődött azzal, hogy a Bundeskartellamt rendelkezésre bocsátotta a fenti 23. pontban említett dokumentumokat, és 2008. szeptember 30-án zárult a kifogásközlés elfogadásával.

303 A második szakasz ezzel kezdődött meg (lásd a fenti 33–39. pontot), és az eredeti határozat 2010. június 30-i elfogadásával zárult.

304 A Bizottság a keresetek első sorozatának benyújtását követően (melyekre a fenti 10. pont emlékeztet) 2010. szeptember 30-án elfogadta az első módosító határozatot (lásd a fenti 4. pontot) különböző olyan hibák helyesbítése céljából, amelyeket az eredeti határozatban észlelt, és ezzel lezárult a közigazgatási eljárás harmadik szakasza.

305 Végezetül 2011. április 4-én lezárult a közigazgatási eljárás negyedik szakasza azzal, hogy a Bizottság elfogadta a második módosító határozatot, amellyel csökkentette egyrészt az ArcelorMittal, az ArcelorMittal Verderio, az ArcelorMittal Fontaine és az ArcelorMittal Wire France, és másrészt az SLM és az Ori Martin tekintetében kiszabott bírság összegét (lásd a fenti 6. pontot).

306 Először is meg kell állapítani, hogy a jelen jogalap csak a közigazgatási eljárás első két szakaszára vonatkozik.

307 A Törvényszék 2013. december 17-én, az 1991. május 2-i eljárási szabályzat 64. cikkében előírt pervezető intézkedések keretében írásbeli kérdést tett fel a Bizottságnak annak érdekében, hogy részletes leírást kapjon a 2002. szeptember 19-i és 20-i vizsgálat nyomán az eredeti határozat elfogadásának időpontjáig általa tett lépésekről.

308 A Bizottság a Törvényszék Hivatalához 2014. február 28-án benyújtott beadvánnyal eleget tett e kérésnek.

309 A Törvényszék Hivatala megküldte a felpereseknek a Bizottság válaszának másolatát.

310 A Bizottság a válaszában részletesen és meggyőzően kifejti azokat a lépéseket, amelyeket a teljes közigazgatási eljárás során tett, valamint azokat az indokokat, amelyek miatt az eljárás 2002-től 2010-ig tartott.

311 A jelen ügyben számos tényező magyarázza a közigazgatási eljárás tartamát.

312 E tekintetben figyelembe kell venni a kartell időtartamát (több mint 18 év), különösen nagy földrajzi kiterjedését (a kartell a tagállamok többségét érintette), a kartell földrajzi és időbeli szerveződését (4 különböző klub), a különböző klubok kereteiben tartott találkozók számát (több mint 500), az érintett vállalkozások számát (17), az engedékenység iránti kérelmek számát, az ennek keretében rendelkezésre bocsátott vagy a helyszíni vizsgálatok során szerzett, különböző nyelveken készített, és a Bizottság által vizsgálandó dokumentumok különösen jelentős terjedelmét, a különböző kiegészítő információkéréseket, amelyeket a Bizottságnak a különböző érintett vállalkozásokhoz kellett intéznie a kartell egyre teljesebb megértésének megfelelően, a kifogásközlés címzettjeinek számát (több mint 40), az eljárási nyelvek számát (8), valamint a fizetési képességgel kapcsolatos különböző kérelmek számát (14).

313 Ezenkívül arra is rá kell mutatni, hogy az SLM nem bizonyítja, hogy a védelemhez való joga mennyiben sérült az eljárás tartama miatt. Az e tekintetben szolgáltatott adatok nem relevánsnak. Ekképpen, az SLM azon állítása, amely szerint megakadályozták abban, hogy megfelelő védekezést alakítson ki a kartellben való részvétel tekintetében őt illetően megállapított első évek (1997 és 1998) vonatkozásában, csak magának tudható be, mivel 2002 tavaszától tudott arról, hogy a Bizottság vizsgálatot folytat azon kartellt illetően, amelyben részvételét kifogásolta. Hasonlóképpen az SLM engedékenység iránti kérelmére adott válasz késedelmességét érintő körülmény kapcsán a Bizottság

által a neki adott válaszhoz igénybe vett időtartamnak arra kellett volna késztetnie az SLM-et, hogy óvintézkedéseket tegyen a vizsgálat 2002 tavaszán történt megindítását követően, és a lehető leghamarabb kialakítsa védekezését. Az SLM-mel szemben hivatkozott tényekkel kapcsolatos nyilatkozat állítólagos nehézségét illetően olyan körülményről van szó, amelynek az SLM állításával ellentétben arra kellett volna ösztönöznie őt, hogy gyorsan cselekedjen, és ne várja meg, míg a bizonyítékok és a személyek szétszóródnak.

314 A Bizottság által szolgáltatott információk alapján, melyek az ügy különleges összetettségét tanúsítják, azt kell tehát megállapítani, hogy az eljárás hosszú időtartama ellenére az nem minősül túlzottnak. Következésképpen a Bizottság nem hagyta figyelmen kívül az észszerű határidőt, és a jelen jogalapot így el kell utasítani.

E – *A jogsértésért fennálló felelősség betudása az anyavállalatnak*

315 Az Ori Martin előadja, hogy a Bizottság tévesen tudta be neki a jogsértés egy részéért az egyetemleges felelősséget, amely, ahogyan az a megtámadott határozat (862)–(875) preambulumbekezdésében szerepel, a meghatározó befolyás vélelméből következik, amely pedig abból fakad, hogy az Ori Martin szinte kizárólagos részesedéssel rendelkezett az SLM-ben 1999. január 1-je és 2002. szeptember 19. között (lásd a fenti 132. pontot).

1. *A felek érvei*

316 Először is, az Ori Martin előadja, hogy azáltal, hogy úgy ítélte meg, hogy a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem megdöntése érdekében előterjesztett körülmények irrelevánsak, a Bizottság a megdönthető vélelmet megdönthetetlen vélelemmé alakította. Ez sérti az EUMSZ 101. cikket, a személyes felelősség elvét, a büntetések egyéniesítésének elvét, valamint a társasági jogot meghatározó korlátozott felelősség elvét. A vélelem megdöntése nem igényelheti annak bizonyítását, hogy az anyavállalat számára lehetetlen volt, hogy meghatározó befolyást gyakoroljon leányvállalatára, hanem csak annak bizonyítását, hogy ilyen befolyást nem gyakoroltak.

317 A jelen ügyben az a tény, hogy az Ori Martinnak az SLM-mel kapcsolatban részvényesként is megvolt az érdeke, illetve a szerepe, pénzügyi érdekeinek védelme érdekében (a megtámadott határozat (874) preambulumbekezdése), nem elegendő ahhoz, hogy neki tudják be az SLM jogsértő magatartását. Az ilyen érdek pusztán rendes következménye annak, hogy a társaságban valaki részesedéssel rendelkezik, anélkül hogy szükségképpen teljes vagy többségi részesedésről lenne szó. Főszabály szerint a jogsértés nem tudható be egy olyan személynek, aki azt nem követte el, vagy legalábbis e jogsértés semmiképpen sem tudható be neki anélkül, hogy azt egy szabály kifejezetten és előzetesen elő ne írná. A Bizottságnak bizonyítania kellene, hogy az Ori Martin saját magatartásával hozzá kívánt járulni a valamennyi résztvevő által követett közös célokhoz, valamint hogy tudomása volt az azonos célokat követő más vállalkozások által tervezett vagy végrehajtott lényeges cselekményekről, vagy hogy ezeket észszerűen előre láthatta és kész volt vállalni ezek kockázatát.

318 Másodszor, az Ori Martin előadja, hogy a vélelem megdöntése érdekében hivatkozott körülmények a jelen ügyben relevánsak. Az Ori Martin mindig is holdingként működött, és az SLM-ben csak pénzügyileg volt részesedése. Az Ori Martin közvetlenül soha nem fejtett ki tevékenységet az EFA ágazatában. Távol állt tehát az SLM jogsértő magatartásaitól. Az Ori Martin nem tudott, illetve nem is tudhatott az SLM versenyellenes magatartásairól. Az Ori Martin különösen nem avatkozott bele soha az SLM stratégiai és befektetési döntéseibe. Nem rendelkezett operatív struktúrával, sem munkavállalókkal. Igazgatóságának három tagja semmilyen ismerettel nem rendelkezett az acélágazatot illetően. Az Ori Martin SLM-et érintő beavatkozásának elmaradását bizonyítják az igazgatóság és a részvényesek közgyűlése üléseinek jegyzőkönyvei. Az SLM csak alkalmilag fordult az Ori Martin csoporthoz hengerhuzalok vásárlása céljából (az 1995 és 2001 közötti időszak vásárlásainak 2%-a).

Ezenkívül az Ori Martin hivatkozik az ő és az SLM közötti „információáramlás” hiányára is. Egyebekben az SLM nevében a kartellben részt vevő természetes személy saját kezdeményezésére és teljes önállósággal járt el. Soha semmilyen szerepet nem töltött be az Ori Martinon belül.

319 Harmadszor, az Ori Martin előadja, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem fejtette ki azokat az indokokat, amelyek miatt az, hogy az SLM nem volt köteles beszámolni az Ori Martinnak, nem minősült olyan körülménynek, amely alkalmas magatartása önállóságának bizonyítására. A közigazgatási eljárás során szolgáltatott bizonyítékokra figyelemmel a Bizottságnak azt kellett volna megállapítania, hogy az SLM magatartása nem tudható be az Ori Martinnak, mivel kizárt, hogy az bármilyen befolyást gyakorolt leányvállalatára. A jelen ügyben e bizonyítékokat úgy mérlegelték, illetve vetették el, hogy nem került sor azok együttes elemzésére, sőt, azokat annyira általános megfogalmazásokkal utasították el, hogy az elutasítás nem is érthető.

320 A Bizottság vitatja ezt az érvelést. Az Ori Martin által előterjesztett egyetlen körülmény sem alkalmas a meghatározó befolyás gyakorlására vonatkozó vélelem megdöntésére. Az Ori Martin igazgatóinak ismereteit és az Ori Martin igazgatóságának és közgyűlésének jegyzőkönyveit illetően a Bizottság előadja, hogy mivel e körülményekre nem hivatkoztak a kifogásközlésre adott válaszban, csak a keresetlevélben, így az Ori Martin nem támaszkodhat azokra a megtámadott határozatban végzett elemzés kifogásolása érdekében.

2. *A Törvényszék álláspontja*

321 Az iratokból kitűnik, hogy az Ori Martin 1999. január 1-je és 2001. október 31. között 100%-os tulajdonosa volt leányvállalatának, az SLM-nek. Az iratokból az is kitűnik, hogy 2001. november 1-je és 2002. szeptember 19. között az Ori Martin 98%-ban közvetlen tulajdonosa, 2%-ban pedig az Ori Martin Lux SA révén közvetett tulajdonosa volt ugyanennek a leányvállalatnak (a megtámadott határozat (867) preambulumbekezdése).

322 A megtámadott határozatból ezenkívül az is kitűnik, hogy a Bizottság úgy tekintette, hogy az Ori Martin 1999. január 1-je és 2002. szeptember 19. között meghatározó befolyást gyakorolt az SLM-re, annak alapján, hogy ezen időszak folyamán az Ori Martin kizárólagos vagy szinte kizárólagos tulajdonosa volt az SLM-nek (a megtámadott határozat (868) preambulumbekezdése).

323 Bár az Ori Martin anyavállalat és az SLM leányvállalata közötti kapcsolatot a jelen ügyben nem vitatják, ez nem áll az ebből a Bizottság által levont következtetésre. Az Ori Martin ugyanis a megtámadott határozat megsemmisítését kéri, amennyiben az betudja neki az SLM jogsértő magatartása miatti felelősséget a fent hivatkozott időszak vonatkozásában. E betudás téves a következő okok miatt.

324 Elvi síkon az Ori Martin előadja, hogy a Bizottság elferdítette az ítélkezési gyakorlatban kialakított, a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem jellegét és tartalmát, amikor úgy ítélte meg, hogy az anyavállalat szinte kizárólagos tulajdonviszonya fennállásának megállapítása a leányvállalat tekintetében elegendő ahhoz, hogy ne kelljen bizonyítani az ilyen befolyás tényleges gyakorlását. A Bizottság nem veheti alapul kizárólag a részvényesi minőséget annak érdekében, hogy a leányvállalat magatartását betudja az anyavállalatnak. Bizonyítania kellene, hogy az Ori Martin valamilyen formában maga is felelős, mivel saját magatartásával hozzá kívánt járulni a jogsértéshez, vagy pedig mindenképpen tudnia kellett arról.

325 Ebben az összefüggésben az Ori Martin egyrészt az EUMSZ 101. cikk, a személyes felelősség elve és a büntetések egyéniesítésének elve megsértésére hivatkozik, amelyek szerint egy magatartás nem tudható be annak, aki azt nem követte el, másrészt pedig az Unióban a társasági jog által elismert jogi személyiség elvének és a korlátozott felelősség elvének a megsértésére, amelyek célja, hogy a felelősség alapját jelentő tényállást megvalósító társaságra korlátozzák e felelősséget, ne pedig arra a csoportra, amelynek a társaság részét képezi.

326 Gyakorlati síkon az Ori Martin előadja, hogy a Bizottság nem értékelte helyesen a közigazgatási eljárás során hivatkozott különböző bizonyítékokat, amelyek megfelelő értékelés esetén azt támasztanák alá, hogy nem gyakorolhatott meghatározó befolyást az SLM magatartására. E bizonyítást egyébként megerősítik a Törvényszék előtt ismertetett további érvek is.

327 Ebben az összefüggésben az Ori Martin arra hivatkozik, hogy a Bizottság tévesen értékelte az ügy tényállását, továbbá az indokolási kötelezettség, az egyenlő bánásmód elve és a megfelelő ügyintézés elve megsértésére.

a) A meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának vélelméről

328 Az Ori Martin félreérti az ilyen esetekre az ítélkezési gyakorlatban kialakított vélelem jellegét és tartalmát, amikor azt állítja, hogy az uniós jog értelmében vett vállalkozás fennállásának megállapítása érdekében a Bizottságnak azt kellett volna bizonyítania, hogy az anyavállalat ténylegesen gyakorolja azt a meghatározó befolyást, amellyel az Ori Martin a leányvállalatában fennálló részesedése mértéke folytán rendelkezhet, valamint hogy az Ori Martinnak a vélelem megdöntése érdekében elegendő azt bizonyítania, hogy e befolyást nem gyakorolta, azt pedig nem kell bizonyítania, hogy e befolyás gyakorlása nem is volt számára lehetséges (lásd a fenti 359. pontot).

329 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis a vállalkozás fogalma valamennyi jogalanyt magában foglalja, aki gazdasági tevékenységet folytat, a jogalany jogállásától és finanszírozásának módjától függetlenül. E tekintetben a Bíróság kifejtette egyfelől, hogy ezen összefüggésben a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból e gazdasági egység több természetes vagy jogi személyből áll, és másfelől, hogy ha ilyen gazdasági egység sérti meg a versenyszabályokat, a személyes felelősség elve szerint neki kell felelnie ezért a jogsértésért (lásd: 2009. szeptember 10-i Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, C-97/08 P, EBHT, EU:C:2009:536, 54–56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2011. szeptember 29-i Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, C-521/09 P, EBHT, EU:C:2011:620, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2013. július 11-i Bizottság kontra Stichting Administratiekantoor Portielje ítélet, C-440/11 P, EBHT, EU:C:2013:514, 36. és 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

330 Azon kérdést illetően, hogy milyen körülmények között lehet mégis szankcionálni azt a jogi személyt, amely nem követte el a jogsértést, az is a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az anyavállalatnak többek között akkor lehet betudni a leányvállalat magatartását, ha e leányvállalat – jóllehet külön jogi személyiséggel rendelkezik – nem önállóan határozza meg piaci magatartását, hanem lényegében azokat az utasításokat követi, amelyeket az anyavállalat ad a számára, különös tekintettel az említett két jogi személy közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra (Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2009:536, 58. pont; Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 54. pont; Bizottság kontra Stichting Administratiekantoor Portielje és Gosselin Group ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2013:514, 38. pont).

331 Ilyen helyzetben, mivel az anyavállalat és leányvállalata ugyanazon gazdasági egység részét képezi, és ezáltal az EUMSZ 101. cikk értelmében egyetlen vállalkozásnak minősül, a Bizottság jogosult a bírságkiszabó határozatot az anyavállalatnak címezni anélkül, hogy köteles lenne az utóbbinak a jogsértésben való személyes részvételét bizonyítani (Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2009:536, 59. pont; Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 55. pont; Bizottság kontra Stichting Administratiekantoor Portielje és Gosselin Group ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2013:514, 39. pont).

332 E tekintetben a Bíróság pontosította, hogy olyan különleges esetben, amelyben az anyavállalat az uniós versenyszabályokat megsértő leányvállalatában kizárólagos vagy közel kizárólagos tőkerészesedéssel rendelkezik, fennáll azon megdönthető vélelem, miszerint ezen anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol leányvállalatára (a továbbiakban: a meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának

vélelme) (Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2009:536, 60. pont; Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 56. pont, Bizottság kontra Stichting Administratiekantoor Portielje és Gosselin Group ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2013:514, 40. pont).

333 E feltételek mellett elegendő, ha a Bizottság bizonyítja, hogy az anyavállalat a leányvállalatban kizárólagos vagy közel kizárólagos tőkerészesedéssel rendelkezik, ahhoz hogy vélelmezni lehessen, hogy az anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol e leányvállalat üzletpolitikájára. A Bizottságnak ezt követően módjában áll az anyavállalat egyetemleges felelősségét megállapítani a leányvállalatára kiszabott bírság megfizetését illetően, kivéve ha a fenti vélelem megdöntésére köteles anyavállalat elegendő bizonyítékot terjeszt elő annak bizonyításához, hogy a leányvállalata önálló piaci magatartást követ (Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2009:536, 61. pont; Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 57. pont; Bizottság kontra Stichting Administratiekantoor Portielje és Gosselin Group ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2013:514, 41. pont).

334 A meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem egyrészt különösen a versenyszabályokkal – így többek között az EUMSZ 101. cikkel – ellentétes magatartások elrettentő szankciókkal történő megtorlására, illetve azok megismétlésének megelőzésére vonatkozó célkitűzés, másrészt egyes uniós alapelvek, így különösen az ártatlanság vélelme, a büntetések egyéniesítésének és a jogbiztonságnak az elve, valamint a védelemhez való jog, ideértve a fegyveregyenlőség elve közötti egyensúly megteremtésére törekszik. E vélelem éppen ezért megdönthető (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 59. pont).

335 Emlékeztetni kell egyébiránt, hogy e vélelem azon a megállapításon alapul, miszerint egészen rendkívüli körülmények hiányában az a társaság, amelynek leányvállalat a kizárólagos tulajdonában van, pusztán e tulajdon alapján meghatározó befolyást gyakorolhat e leányvállalat magatartására, másrészt pedig e befolyás tényleges gyakorlásának hiánya általában könnyebben igazolható azon jogalanyok által, amelyekkel szemben e vélelem felállításra kerül (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 60. pont).

336 E feltételek mellett amennyiben elegendő lenne, hogy valamely érintett fél a szóban forgó vélelmet alá nem támasztott kijelentésekkel döntse meg, e vélelem nagyrészt elvesztené az értelmét (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 61. pont).

337 Az ítélkezési gyakorlatból az is kitűnik, hogy még ha egy vélelem nehezen megdönthető is, elfogadható keretek között marad mindaddig, amíg fennáll az ellenkező bizonyításának lehetősége, és biztosítva van a védelemhez való jog (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

338 Szintén az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy annak megállapítása érdekében, hogy a leányvállalat önálló módon határozza-e meg piaci magatartását, az említett leányvállalat és az anyavállalat közötti valamennyi releváns gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatot figyelembe kell venni, amelyek az adott esettől függően változhatnak, ezért nem képezhetik kimerítő felsorolás tárgyát (Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2009:536, 74. pont; Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 58. pont; Bizottság kontra Stichting Administratiekantoor Portielje és Gosselin Group ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2013:514, 60. pont).

339 Következésképpen, ahogyan arra fent emlékeztettünk, a jelen ügyhöz hasonló olyan különleges esetben, amelyben az anyavállalat az uniós versenyszabályokat megsértőnek ítélt leányvállalatában kizárólagos vagy közel kizárólagos tőkerészesedéssel rendelkezik, fennáll azon megdönthető vélelem, miszerint ezen anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol leányvállalatára.

340 Ennélfogva, ellentétben az Ori Martin állításával (lásd a fenti 360. pontot), amikor az anyavállalat és leányvállalata az EUMSZ 101. cikk értelmében egyetlen vállalkozásnak minősül, nem szükségszerűen az anyavállalat és a leányvállalat közötti jogsértéssel kapcsolatos felbujtói kapcsolat, sőt, nem is az anyavállalat jogsértésben való részvétele, hanem az a tény jogosítja fel a Bizottságot arra, hogy az anyavállalatnak címezzen bírságokat kiszabó határozatot, hogy e két társaság az EUMSZ 101. cikk értelmében egy vállalkozást alkot (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 88. pont; lásd még a fenti 374. pontot).

341 Hasonlóképpen, a Bizottság nem köteles arra, hogy a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelemnek az adott esetben való alkalmazása érdekében egyéb valószínűsítő körülményeket terjesszen elő azokon túlmenően, amelyek e vélelem alkalmazhatóságát és érvényességét bizonyítják (Elf Aquitaine kontra Bizottság ítélet, fenti 372. pont, EU:C:2011:620, 80. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

342 A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlatra figyelemmel meg kell állapítani, hogy a Bizottság hivatkozhatott a meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának vélelmére azon tényt figyelembe véve, hogy az Ori Martin kizárólagos vagy közel kizárólagos részesedéssel rendelkezett az SLM-ben 1999. január 1-je és 2002. szeptember 19. között, anélkül hogy ezzel összefüggésben más bizonyítékokra kellett volna hivatkoznia.

343 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy megdönthető jellegére tekintettel az említett vélelem nem eredményezi azon anyavállalat felelősségének automatikus megállapítását, amely a leányvállalatának teljes törzstőkéjével rendelkezik, mivel a felelősség ilyen megállapítása ellentétes lenne az uniós versenyjog alapjául szolgáló személyes felelősség elvével (lásd ebben az értelemben: 2011. január 20-i General Química és társai kontra Bizottság ítélet, C-90/09 P, EBHT, EU:C:2011:21, 51. és 52. pont).

344 Egyébként az Ori Martin arra sem hivatkozhat, hogy a jelen ügyben megsértették a büntetések egyéniesítésének elvét. Ezen elv alapján, amely alkalmazandó minden olyan közigazgatási eljárásban, amely során az uniós versenyszabályok alapján szankciót szabhatnak ki, valamely vállalkozással szemben csak a neki személyesen felróható tények miatt szabható ki szankció. Ugyanakkor ennek az elvnek összhangban kell állnia a vállalkozás fogalmával. Ahogyan ugyanis azt a fenti 383. pontban kifejtettük, nem a leányvállalatnak az anyavállalat általi, jogsértésre való felbujtása, és még kevésbé az utóbbinak az említett jogsértésben való érintettsége teszi lehetővé a Bizottság számára, hogy a bírságokat kiszabó határozatot a cégcsoport anyavállalatának címezze, hanem azon tény, hogy e vállalatok az EUMSZ 101. cikk értelmében egyetlen vállalkozást képeznek (lásd ebben az értelemben: 2011. július 13-i General Technic-Otis és társai kontra Bizottság ítélet, T-141/07, T-142/07, T-145/07 és T-146/07, EBHT, EU:T:2011:363, 70. és azt követő pontok, fellebbezés nyomán helybenhagyva).

345 El kell utasítani az Ori Martin azon érvelését is, amely szerint azáltal, hogy megállapította egyetemleges felelősségét, a Bizottság megsértette az Unión belül a társasági jogból eredő korlátozott felelősség elvét. A társaságok korlátozott felelőssége ugyanis lényegileg arra irányul, hogy megállapítsa a társaságok pénzügyi felelősségének felső határát, nem pedig annak megakadályozására, hogy a versenyjogot megsértő vállalkozást az azt alkotó jogi személyek, és különösen a jogsértést elkövető társaság és anyavállalata révén szankcionáljanak, különösen ha ez utóbbi a leányvállalata tőkéjének szinte kizárólagos tulajdonosa, és nem tudja megdönteni azt a vélelmet, hogy a leányvállalatra ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.

346 El kell tehát utasítani az Ori Martin által ezzel összefüggésben előterjesztett kifogásokat.

347 A jelen ügyben tehát, mivel az Ori Martin az SLM kizárólagos vagy szinte kizárólagos tulajdonosa volt, a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására irányuló vélelem megdöntése érdekében olyan kielégítő bizonyítékokkal kell szolgálnia, amelyek alkalmasak annak alátámasztására, hogy leányvállalata önálló piaci magatartást tanúsított. Meg kell tehát vizsgálni, hogy az Ori Martin által a bizonyításának alátámasztása érdekében előterjesztett körülmények alkalmasak-e az említett vélelem megdöntésére.

b) A vélelem megdöntése érdekében hivatkozott bizonyítékokról

348 A többek között az EUMSZ 6. cikk (1) bekezdése szerint a Szerződésekkel azonos jogi kötőerővel bíró Alapjogi Chartában szereplő hatékony bírói jogvédelemhez való jog alapján a Törvényszéknek gondoskodnia kell arról, hogy a szankcionált személy által a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó vélelem megdöntése érdekében hivatkozott körülményeket megfelelően megvizsgálják.

349 E tekintetben a Bizottságnak válaszolva – amely rámutat arra, hogy az Ori Martin igazgatóinak ismereteit és az Ori Martin igazgatóságának és közgyűlésének jegyzőkönyveit érintő információkra nem hivatkoztak a kifogásközlésre adott válaszban, csak a keresetlevélben, így az Ori Martin nem támaszkodhat azokra a jogsértésért fennálló felelősség megtámadott határozatban rögzített betudásának kifogásolása érdekében (lásd a fenti 363. pontot) – emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog egyik rendelkezése sem írja elő a kifogásközlés címzettje számára, hogy a közigazgatási eljárás során annak terhe mellett válaszoljon az abban szereplő különböző ténybeli és jogi elemekre, hogy azt a bírósági eljárás szakaszában utólag többé nem teheti meg (2010. július 1-jei Knauf Gips kontra Bizottság ítélet, C-407/08 P, EBHT, EU:C:2010:389, 89. pont).

350 Ugyanis, jóllehet a ténybeli vagy jogi körülményeknek valamely vállalkozás által – a Bizottság előtt folyamatban lévő közigazgatási eljárás során – történő kifejezett vagy hallgatólagos elismerése kiegészítő bizonyítéknak minősülhet a kereset megalapozottságának megítélése során, nem korlátozhatja magának a Törvényszék előtti keresetindítás jogának gyakorlását, amellyel a természetes vagy jogi személyek az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján rendelkeznek (Knauf Gips kontra Bizottság ítélet, fenti 392. pont, EU:C:2010:389, 90. pont).

351 Ebben az összefüggésben kell megvizsgálni az Ori Martin által a meghatározó befolyás tényleges gyakorlása vélelmének megdöntése érdekében hivatkozott különböző körülményeket.

352 Először is, az Ori Martin előadja, hogy mindig holding módjára járt el, és az SLM-ben fennálló részesedése csak pénzügyi jellegű volt. Ez azonban nem elegendő az SLM kizárólagos vagy szinte kizárólagos tulajdonán alapuló vélelem megdöntéséhez.

353 A társaságok csoportjának kontextusában ugyanis a többek között a csoporton belüli pénzügyi befektetéseket koordináló holdingtársaság olyan társaság, amely különböző társaságokban meglévő részesedések egyesítésére irányul, és amelynek e részesedések egységes irányításának biztosítása a feladata (lásd ebben az értelemben: 2008. október 8-i Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ítélet, T-69/04, EBHT, EU:T:2008:415, 63. pont; 2011. július 13-i Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, T-38/07, EBHT, EU:T:2011:355, 70. pont, 2012. június 29-i E.ON Ruhrgas és E.ON kontra Bizottság ítélet, T-360/09, EBHT, EU:T:2012:332, 283. pont).

354 A jelen ügyben először is, az Ori Martin által állításainak alátámasztása érdekében benyújtott luxemburgi cégkivonatból és a társaság létesítő okiratából kitűnik, hogy az egy luxemburgi jog szerint működő részvénytársaság, amelyet 1998. december 4-én alapítottak, és amelynek alaptőkéje 44 millió euró, amely jelentős összeg (a részvénytársaság alaptőkéjének minimális összege Luxemburgban 31 000 euró). E tőke megfelel annak az értéknek, amelyet a három részvényes által teljesített nem

pénzbeli hozzájárulások tekintetében megjelöltek, vagyis az Ori Martin SpA alaptőkéjének 90%-át és a Finoger SpA alaptőkéjének 100%-át megtestesítő részvények értékének (e két társaság az SLM tulajdonosa).

355 Ekképpen, még ha feltételezzük is, hogy az Ori Martin nem rendelkezik operatív struktúrával és munkavállalókkal, ahogyan állítja – noha Luganóban (Svájc) volt egy képviseleti irodája (lásd: 6. melléklet, 674. o.) –, mindazonáltal nem egy fantomtársaságról, egy fedőcégről van szó, hanem egy olyan társaságról, amelynek célja a luxemburgi jog szerint működő pénzügyi holdingtársaságként egy pontos szerep betöltése az Ori Martin vállalatcsoporton belül.

356 Ezenfelül a társaság létesítő okiratának 2. cikkéből kitűnik, hogy az Ori Martin társasági célja a következő: „a Társaság célja a jegyzés, a részesedésszerzés, a finanszírozás és a pénzügyi érdekek követése formájától függetlenül bármilyen luxemburgi vagy külföldi konzorciumhoz vagy vállalatcsoporthoz tartozó társaságban, holdingtársaságban, továbbá a rendelkezésére bocsátott források kezelése, részesedéseinek ellenőrzése, kezelése és kiaknázása”.

357 Az Ori Martin a kifogásközlésre adott válaszában és keresetlevelében azon állítás alátámasztása érdekében hivatkozott ezen alapszabályi rendelkezésre, amely szerint „pusztán a pénzügyi részesedéseket kezelő társaság”. Meg kell ugyanakkor állapítani, hogy társasági célja kiterjed mind a részesedésszerzésre, mind a rendelkezésére bocsátott források kezelésére, továbbá részét képezi „részesedéseinek ellenőrzése, kezelése és kiaknázása” is. E rendelkezésből kitűnik, hogy az Ori Martin részesedésszerzése egy társaságban nem jelent alvó részesedést, amellyel a részvényes nem törődik. Ellenkezőleg, az alapszabály szerint az Ori Martin köteles részesedéseinek ellenőrzésére, kezelésére és kiaknázására, ami e részesedések figyelemmel kísérésére irányuló aktív, nem pedig passzív lépéseket jelent.

358 Ezenkívül az Ori Martin előadja, hogy három igazgatója profiljából az következik, hogy kinevezésükre a társaság tisztán pénzügyi vezetése céljából került sor, a leányvállalatok irányításába való beavatkozás előirányzása nélkül. Ezek az igazgatók nem ismerik az acélágazatot sem, ami lehetővé tehette volna hatékony beavatkozásukat. A társaság igazgatósága és részvényesei közgyűlése jegyzőkönyveinek vizsgálata megerősíti ezt.

359 Ugyanakkor az Ori Martin alakuló közgyűlésének határozataiból (a keresetlevél 4. melléklete, 608. o.) kitűnik, hogy az igazgatók számát háromban rögzítették, valamint hogy eredetileg „[A], társasági igazgató, olaszországi lakos; a kereskedelmi és pénzügyi végzettségű [E], [luxemburgi] lakos; [L], magánalkalmazott, [luxemburgi] lakos” voltak. [E-t] 1998. december 21-én nevezték ki az igazgatóság elnökének.

360 A luxemburgi cégkivonat szerint (a keresetlevél 1. melléklete) 2010. augusztus 3-án ezek az igazgatók [N.], luxemburgi lakos, [W.], luxemburgi lakos és [A.], olaszországi lakos, egyben az igazgatóság elnöke voltak.

361 Az is bebizonyosodott, hogy [A.] az alapszabályban úgy szerepel, mint társasági igazgató, ami alapján úgy lehet tekinteni, hogy rendelkezik a társaság igazgatásához szükséges képességekkel, figyelemmel többek között a társaság céljára.

362 Az Ori Martin igazgatóságának jegyzőkönyveiből az is kitűnik, hogy az igazgatóság számos alkalommal ruházta valamennyi hatáskörét [A.-ra] a társaság képviselete érdekében, illetve hagyta jóvá az ezen igazgató által elfogadott határozatokat. Például az igazgatóság 1999. szeptember 15-i jegyzőkönyvéből kitűnik, hogy az igazgatóság valamennyi hatáskörét [A.-ra] ruházta annak érdekében, hogy az „képviselje a társaságot a leányvállalatok valamennyi, 1999-ben tartott közgyűlésén a jegyzőkönyvek aláírásánál” (a keresetlevél 6. melléklete, 661. o.). Hasonlóképpen, az igazgatóság 2000. május 3-i

jegyzőkönyvéből kitűnik, hogy az igazgatóság valamennyi hatáskörét [A.-ra] ruházta annak érdekében, hogy az „képviselje a társaságot a következő társaságok rendes és rendkívüli közgyűlései során: […] SLM […]” (a keresetlevél 6. melléklete, 670. o.).

363 Egyébként az Ori Martin részvényeseinek közgyűléseire vonatkozó jegyzőkönyvek vizsgálata lehetővé teszi annak megvilágítását, hogy az igazgatóság által a 2002. június 6-án tartott, alapszabály szerinti részvényesi közgyűlés részére benyújtott vezetési beszámoló a „pénzügyi év során felmerült fontos események” rovatban rögzíti azt a tényt, hogy „a társaság tevékenységi körönként átszervezte leányvállalatait” (a keresetlevél 6. melléklete, 692. o.).

364 E bizonyítékok alapján úgy lehet tekinteni, hogy legalábbis [A.-t], aki az Ori Martin tevékenységére vonatkozó fontos döntéseket hozta, több alkalommal kifejezetten felhatalmazták arra, hogy kísérje figyelemmel e társaság különböző leányvállalatainak tevékenységeit. Az is bebizonyosodott, hogy az Ori Martin a csoporton belül fellépett annak átszervezése érdekében, ami szükségképpen a csoport tevékenységeinek ismeretével jár, ellentétben a társaság által sugalltakkal.

365 Másodszor, az Ori Martin hivatkozik az ő és az SLM közötti „információáramlás” hiányára is, továbbá arra, hogy nem tudott, illetve nem is tudhatott az SLM jogellenes magatartásáról.

366 Az utóbbi kérdést illetően már kiemeltük, hogy ez az elem nem szükséges ahhoz, hogy a jogsértést be lehessen tudni az anyavállalatnak. Ami az „információáramlás” hiányára vonatkozó, már a kifogásközlésben is előadott megjegyzést illeti, az nincs részletesen kibontva. E megjegyzés azonban nem releváns, mivel a fentiekből kitűnik, hogy [A.] hatáskörei folytán ellenőrizhette az SLM-et az alapszabály szerinti igazgatóként ellátott feladataiból, illetve abból következően, hogy az iratokból kitűnik, hogy az igazgatóság jóváhagyta határozatait.

367 Harmadszor, az EUMSZ 101. cikk megsértésének egy vállalkozásnak való betudása nem az e jogsértéssel érintett vállalkozás tulajdonosainak vagy főbb vezetőinek a részvételét, vagy akár az erről való tudomását feltételezi, hanem annak a személynek a részvételét, aki jogosult a vállalkozás nevében eljárni (1983. június 7-i Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ítélet, 100/80–103/80, EBHT, EU:C:1983:158, 97. pont; 2002. március 20-i Brugg Rohrsysteme kontra Bizottság ítélet, T-15/99, EBHT, EU:T:2002:71, 58. pont).

368 Márpedig az Ori Martin nem vitatja, hogy az SLM kartellben megjelenő képviselőit az SLM érvényesen felhatalmazta, hogy a vállalkozás nevében kötelezettséget vállaljanak. Annak, hogy ezek az anyavállalaton belül semmilyen funkciót nem töltöttek be, nincs jelentősége, mivel jogosultak voltak arra, hogy kötelezettséget vállaljanak a jogsértésben részt vevő leányvállalat nevében. Azok az állítások, amelyek szerint e személyek önállóan jártak el, azonkívül, hogy nincsenek alátámasztva, következésképpen nem alkalmasak arra, hogy mentesítsék az SLM-et és ebből kifolyólag az Ori Martint a felelőssége alól.

369 Következésképpen az Ori Martin által előterjesztett egyik bizonyíték sem alkalmas arra, sem külön-külön, sem együttesen, hogy megdöntse az arra vonatkozó vélelmet, hogy az Ori Martin meghatározó befolyást gyakorolt az SLM-re.

370 Az indokolás hiányára alapított kifogást illetően emlékeztetni kell arra, hogy az indokolási kötelezettség az indokolás megalapozottságához képest különálló kérdés.

371 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 296. cikkben előírt indokolásnak igazodnia kell az adott jogi aktus természetéhez, és az indokolásban világosan és egyértelműen ki kell fejteni a jogi aktust kibocsátó intézmény érvelését, hogy az érdekeltek megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, és a hatáskörrel rendelkező bíróság gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét. Az indokolási kötelezettséget az adott eset körülményei alapján kell megítélni. Az indokolásban nem kell ismertetni az összes ténybeli és jogi jelentőséggel bíró elemet, mivel azt a kérdést, hogy valamely jogi aktus

indokolása megfelel-e az EUMSZ 296. cikk követelményeinek, nemcsak annak szövege, hanem összefüggései és az érintett területre vonatkozó összes jogi rendelkezés alapján kell megítélni. Különösen a Bizottságnak nem kell állást foglalnia az érdekeltek által elé terjesztett minden érvet illetően, hanem elég, ha a határozat rendszerét illetően alapvető fontossággal bíró tényeket és jogi érveket ismerteti (lásd: 2009. március 4-i Associazione italiana del risparmio gestito és Fineco Asset Management kontra Bizottság ítélet, T-445/05, EBHT, EU:T:2009:50, 66. és 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

372 Márpedig a megtámadott határozat (862)–(875) preambulumbekezdéséből a jog által megkövetelt mértékben következik az, hogy a Bizottság ismertette azokat az indokokat, amelyek miatt úgy ítélte meg, hogy az Ori Martin által előterjesztett érvek nem voltak alkalmasak a meghatározó befolyás tényleges gyakorlása vélelmének megdöntésére. A megtámadott határozat e tekintetben elegendő indokolással rendelkezik, így tehát az indokolás hiányára alapított kifogást el kell utasítani.

373 Egyebekben, amennyiben a megfelelő ügyintézés elvének megsértésére alapított jogalap az indokolási kötelezettség megsértésére alapított jogalaptól elkülönült kifogás, úgy annak sem lehet helyt adni.

374 Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a közigazgatási eljárások uniós jogi garanciái közé tartozik különösen a megfelelő ügyintézés elve, amelyhez a hatáskörrel rendelkező intézmény azon kötelezettsége kapcsolódik, hogy az adott ügy minden lényeges elemét gondosan és részrehajlás nélkül megvizsgálja (1991. november 21-i Technische Universität München ítélet, C-269/90, EBHT, EU:C:1991:438, 14. pont; 2012. március 29-i Bizottság kontra Észtország ítélet, C-505/09 P, EBHT, EU:C:2012:179, 95. pont).

375 Meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozatból az következik, hogy a Bizottság gondosan és részrehajlás nélkül megvizsgálta az Ori Martin által a meghatározó befolyás tényleges gyakorlása vélelmének megdöntésére előterjesztett érveket, valamint hogy az, hogy ezeket elutasította, nem tekinthető a megfelelő ügyintézés elve megsértésének.

376 Azt sem lehet kifogásolni, hogy a Bizottság nem bírálta el, egyedileg és összességükben, azokat a bizonyítékokat, amelyeket a közigazgatási eljárás során nem terjesztettek elé.

377 Az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított kifogásra válaszul rá kell mutatni arra, hogy az Ori Martin e tekintetben azt állítja, hogy a Bizottság a kartellben érintett más társaságoknál figyelembe vette „a hierarchikus kapcsolatok fennállását”, valamint „a leányvállalat arra irányuló kötelezettségét, hogy beszámoljon az anyavállalatnak”, ami az esetében nem állt fenn. Ugyanakkor, noha az Ori Martin a kifogásközlésre adott válaszában (a keresetlevél 5. melléklete, 62. pont) valóban utal az SLM vele szemben fennálló „beszámolási kötelezettségeinek” hiányára, ezen érv figyelembevétele, még ha bizonyítottnak is vesszük, akkor sem alkalmas a fenti okfejtés megkérdőjelezésére, amelynek eredménye az, hogy az Ori Martin meghatározó befolyást gyakorolt leányvállalatára többek között annak érdekében, hogy ellenőrizze, kezelje és kihasználja részesedését, ahogyan az következik társasági céljából és igazgatóinak tevékenységéből.

378 El kell tehát utasítani a meghatározó befolyás tényleges gyakorlása vélelmének megdöntése kapcsán előterjesztett különböző kifogásokat.

379 Következésképpen, az SLM által elkövetett jogsértés miatt fennálló felelősség Ori Martinnak való betudására vonatkozó jogalap egészét mint megalapozatlant el kell utasítani.

380 A Bizottság egyrészt megalapozottan állapította meg az Ori Martin és az SLM egyetemleges felelősségét 1999. január 1-je és 2002. szeptember 19. között a meghatározó befolyás tényleges gyakorlásának vélelmére támaszkodva annak alapján, hogy az Ori Martin szinte kizárólagos tulajdonosa volt az SLM-nek, másrészt pedig megalapozottan tekintette úgy, hogy az Ori Martinnak nem sikerült megdöntenie ezt a vélelmet.

381 E tekintetben a Törvényszék elé terjesztett különböző bizonyítékokból kitűnik, hogy ténylegesen meg lehet állapítani, hogy az Ori Martin meghatározó befolyást gyakorolt leányvállalatára többek között annak érdekében, hogy ellenőrizze, kezelje és kihasználja részesedését, ahogyan az következik társasági céljából és igazgatóinak tevékenységéből.

F – *Az SLM arra irányuló kérelméről, hogy részére kamatot fizessenek a már megfizetett bírság túlzott része után*

382 A válaszban az SLM rögzíti a második módosító határozattal kapcsolatos észrevételeit, és azt kéri a Törvényszéktől, hogy kötelezze a Bizottságot arra, hogy térítse számára vissza a már megfizetett és a Bizottság részéről a második módosító határozat által eredményezett módosításokat követően visszatérített összeg után járó kamatokat.

383 Viszonválaszában a Bizottság elutasítja ezt a kérelmet azzal az indokkal, hogy az észszerűtlen, továbbá hogy a bírság összegének a második módosító határozatban annak biztosítása érdekében eszközölt csökkentése, hogy az ne legyen aránytalan a szankcionált vállalkozás méretéhez és eladásainak mennyiségéhez képest, a Bizottság korlátlan mérlegelési jogköre gyakorlásának körébe tartozik, a kamatfizetés pedig a bírság összegének további csökkentését jelentené, ami kettős előnyt eredményezne a második módosító határozat címzettjeinél.

384 Ahogyan az a tárgyaláson kifejtésre került, a Bizottság által hivatkozott érvek egyike sem alkalmas annak bizonyítására, hogy az SLM olyan helyzetbe került, amelyben jogalap nélkül gazdagodott.

385 A jelen ügyben azonban meg kell állapítani, hogy az SLM-mel szemben kiszabott bírság összegét csökkentő második módosító határozat nem tér ki a túlfizetett összeg kamatokkal való visszatérítésének kérdésére abban az esetben, ha ezt az érintett kéri.

386 Ezenkívül a jelen eljárásból nem tűnik ki, hogy az SLM ilyen értelmű kérelmet nyújtott volna be a Bizottsághoz, sem pedig, hogy az döntött volna ilyen kérelemről olyan aktusban, amely az SLM számára kárt okozott, és amelyet ennek következtében meg lehet támadni a Törvényszék előtt.

387 Ennélfogva, mivel a Bizottság egyáltalán nem foglalt állást az SLM olyan kérelméről, amellyel az kamatok fizetését igényelte az általa az eredeti határozat eredményeként megfizetett bírság túlzott része után, mielőtt azt a második módosító határozat eredményeként visszatérítették, a Törvényszéknek nincs hatásköre arra, hogy döntsön az SLM által a második módosító határozat kapcsán tett észrevételekben előterjesztett, fizetésre kötelezés iránti kérelmekről, ilyen hatáskör ugyanis nem következik az EUMSZ 263. cikkből, sem az 1/2003 rendelet 31. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 261. cikkből.

388 A fentiekből az következik, hogy a jelen ügyben el kell utasítani az SLM arra irányuló kérelmét, hogy részére kamatot fizessenek a már megfizetett bírság túlzott része után.

G – *A jogsértésben való részvétel miatt kiszabott szankciókra, a Törvényszék részéről korlátlan felülvizsgálati jogköre gyakorlására és a bírság összegének meghatározására irányuló kérelmekről*

389 Az EUMSZ 261. cikk alapján az 1/2003 rendelet 31. cikke által a Törvényszékre ruházott korlátlan felülvizsgálati jogkör a szankció jogszerűségének egyszerű felülvizsgálatán túl – amely csupán a megsemmisítés iránti kereset elutasítását vagy a megtámadott jogi aktus megsemmisítését teszi lehetővé – feljogosítja a Törvényszéket arra, hogy a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesítse, és következésképpen megsemmisítés nélkül is megváltoztassa a megtámadott jogi aktust valamennyi ténybeli körülményt figyelembe véve, különösen a kiszabott bírságot módosítva, amennyiben a bírság összegének kérdése az értékelésére van bízva (lásd ebben az értelemben: 2007. február 8-i Groupe

Danone kontra Bizottság ítélet, C-3/06 P, EBHT, EU:C:2007:88, 61. és 62. pont; 2009. szeptember 3-i Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ítélet, C-534/07 P, EBHT, EU:C:2009:505, 86. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

390 Kérelmeikben a felperesek többek között azt kérik a Törvényszéktől, hogy semmisítse meg a megtámadott határozatot, határozza meg ismét az SLM-mel szemben az Ori Martinnal egyetemlegesen kiszabott bírság összegét, és törölje vagy csökkentse az Ori Martinnal egyetemlegesen kiszabott bírság összegét.

391 A fentiekből már kitűnt, hogy meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 1. cikkének 16. pontját, amennyiben az felrója az SLM-nek, hogy 1997. február 10. és 1997. április 14. között az EFA ágazatában a belső piacon, valamint az EGT-n belül megállapodások és összehangolt magatartások sorában vett részt. Hasonlóképpen, a Törvényszéknek meg kell semmisítenie a megtámadott határozat 2. cikkének 16. pontját, amennyiben az aránytalan bírságot szab ki a felperesekre annak érdekében, hogy szankcionálja az SLM részvételét az egységes jogsértésben 1997. április 15. és 2002. szeptember 19. között, mivel e bírságot az SLM-nek a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított jogsértésben való részvételére figyelemmel állapították meg.

392 A Törvényszéknek azon bírság összegét is meg kell határoznia, amelyet az SLM-mel szemben kell kiszabni, részben az Ori Martinnal egyetemlegesen, figyelemmel az SLM egységes jogsértésben való részvételére.

393 E tekintetben fontos rámutatni, hogy amikor a Törvényszék bírságot állapít meg, azt jellegénél fogva nem pontos aritmetikai számításokkal végzi. Egyébiránt a Törvényszéket nem kötik a Bizottság számításai, sem annak iránymutatásai akkor, amikor korlátlan felülvizsgálati jogkörében határoz, hanem az ügy összes körülményét figyelembe véve saját maga végzi el értékelését (lásd: 2011. október 5-i Romana Tabacchi kontra Bizottság ítélet, T-11/06, EBHT, EU:T:2011:560, 266. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

394 A jelen ügyben az SLM egységes jogsértésben való részvételét szankcionálni hivatott bírság összegének a meghatározása kapcsán az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdéséből az következik, hogy a jogsértés súlyán kívül figyelembe kell venni annak időtartamát is, a büntetések egyéniesítésének elvéből pedig az következik, hogy a szankciónak figyelembe kell vennie az egyes elkövetőknek a jogsértés vonatkozásában fennálló helyzetét. Ennek különösen fenn kell állnia a Bizottság által a megtámadott határozatban meghatározott típushoz tartozó összetett és hosszú időtartamú jogsértés esetén, amelyet a résztvevők heterogén jellege jellemez.

395 A jelen ügyben a Törvényszék a következő körülmények figyelembevételét tartja helyesnek.

396 Egyrészt az iratok kellően bizonyítják, hogy az SLM az Italia klub számos olyan találkozóján részt vett, amelyek a kvóták kiosztására és az árak rögzítésére vonatkoztak az olasz piacot érintően. Az ilyen megállapodások eleve a jellegüknél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé számítanak.

397 Az SLM Italia klubban való részvétele a szankció értékelése tekintetében az egyik alapvető elem, és e körülmény már önmagában jelentős, figyelemmel az e klub keretében folytatott tárgyalások versenyellenes céljára, függetlenül attól, hogy az SLM esetében e megállapodás belső dimenziójára vonatkozó tárgyalásokról, vagy a későbbiekben a külső dimenziójára vonatkozó tárgyalásokról van szó.

398 E tekintetben, a bírság összegének meghatározása érdekében a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy nincs helye az olyan államokban elért eladások értéke figyelembevételének, amelyeket az a kartell, amelyben az SLM 1997. április 15. és 2000. szeptember 10. között ténylegesen és konkrétan részt vett, nem érintett.

399 Hasonlóképpen, mivel az ITC 1997. február 10-i találkozóra vonatkozó kézzel írott jegyzeteiből a jogsértés SLM-nek való betudása érdekében kikövetkeztethető információkat más bizonyítékok nem támasztják alá, az SLM Italia klubban való részvételének kezdeteként nem állapítható meg ez az időpont. Mindazonáltal a részvétel a jog által megkövetelt mértékben megállapítható az 1997. április 15-i találkozó vonatkozásában rendelkezésre álló bizonyítékokból, és az is megállapítható, hogy az megszakítás nélkül folytatódott 2002. szeptember 19-ig.

400 Másrészt megalapozottan lehet úgy tekinteni, hogy az SLM 1999. november 29-től tudott vagy kellett volna tudnia arról, hogy az Italia klubban való részvételével egy átfogóbb, több szintből álló rendszerben vesz részt, amelynek célja az EFA piacának stabilizálása páneurópai szinten az árak csökkenésének elkerülése érdekében (a megtámadott határozat (650) preambulumbekezdése, valamint a fenti 129. pont).

401 Megalapozottan úgy lehet tekinteni továbbá, hogy az SLM az Európa klubban a 2000. szeptember 11. és 2002. szeptember 19. közötti időszakban vett részt, ami megfelel annak az időszaknak, amelynek során az SLM immár rendelkezett az ahhoz szükséges engedélyekkel, hogy EFA-t forgalmazzon egyes, az Európa klub tárgyát képező államokban, illetve amelynek során tárgyalásokat folytattak az Italia klubbal azon kvóta terjedelmét illetően, amelyet az olasz exportőrök számára el lehet ismerni.

402 Az SLM tehát a többi vállalkozásnál későbbi szakaszban szerzett tudomást a Bizottság által vele szemben kifogásolt egységes jogsértésről, és csak ebben a szakaszban vett részt e jogsértés Italia klubon kívüli vetületében. Ugyanakkor e viszonylag kései tudomásszerzés a fenti 320. pontban ismertetett okokból nem gyakorolhat jelentős hatást a bírság összegének meghatározására.

403 Ezzel párhuzamosan rá kell mutatni arra, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy az SLM részt vett a Déli megállapodásban, az España klubban vagy az Addtek nevű ügyfél vonatkozásában folytatott egyeztetésben, amelyek az egységes jogsértés lényeges vetületeit jelentik.

404 A Törvényszék e körülményekre tekintettel megállapítja, hogy egy 19 millió euró összegű bírság hatékonyan lehetővé teszi az SLM jogellenes magatartásának nem elhanyagolható és kellőképpen elrettentő módon való hatékony megtorlását. Az ezen összeg feletti bírság – az SLM-nek az egységes jogsértésben való részvételét jellemző valamennyi körülményre tekintettel értékelve – aránytalan lenne a felperesekkel szemben kifogásolt jogsértéshez képest.

405 Az említett bírság figyelembe veszi, hogy a jogsértés egy része tekintetében az SLM az Italia klub külső vetületében nem vett részt, és 1997. április 15-öt tekinti kezdő időpontnak. Így a Törvényszék úgy véli, hogy kellően figyelembe vette az SLM kartellben való progresszív részvételét, azzal, hogy az SLM kezdettől fogva részt vett az egységes jogsértés egy nem elhanyagolható részében, majd a későbbiekben teljes mértékben részt vett a kartellben oly módon, amely az Italia klub fő tagjainak részvételéhez hasonlítható.

406 A fent kifejtett indokok alapján az Ori Martin által e tekintetben előadott érvelésre válaszul, úgy kell tekinteni, hogy az Ori Martin egyetemlegesen felelős e bírság egy részének megfizetéséért. Figyelemmel azon időszak tartamára, amelynek során vélelmezhető, hogy az Ori Martin meghatározó befolyást gyakorolhatott az SLM-re, úgy kell tekinteni, hogy az Ori Martin egyetemlegesen felel a bírság megfizetéséért 13,3 millió euró erejéig az 1999. január 1-je és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában.

407 E bírság azt a Bizottság által a megtámadott határozatban figyelembe vett tényt tükrözi, hogy az Ori Martin nem tekinthető felelősnek az SLM-mel szemben kiszabott teljes bírságért.

408 Egyébként az 1/2003/EK rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt, a teljes forgalom 10%-ára vonatkozó jogszabályi felső határ miatt az SLM-mel szemben egyénileg kiszabott bírság összege nem haladhatja meg az 1,956 millió eurót.

409 A fentiekre figyelemmel, az SLM-mel szemben kiszabott bírság összegét 19,8 millió euróról 19 millió euróra kell csökkenteni (az 1997. április 15-től 2002. szeptember 19-ig terjedő időszak), és meg kell állapítani, hogy az Ori Martin e bírság megfizetéséért 13,3 millió euró erejéig egyetemlegesen felel (az 1999. január 1-je és 2002. szeptember 19. közötti időszak vonatkozásában). Másfelől, mivel e bírság SLM általi megfizetése az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt, a teljes forgalom 10%-ára vonatkozó jogszabályi felső határ miatt nem haladhatja meg az 1,956 millió eurót, a Törvényszék az SLM-mel szemben egyénileg kiszabott bírság végső összegét 1,956 millió euróban állapítja meg (az 1997. április 15-től 1998. december 31-ig terjedő időszak).

410 Egyebekben a Törvényszék nem adhat helyt az SLM által előterjesztett bizonyításfelvétel iránti kérelmeknek (a Redaelli és az ITC képviselőinek vallomása, az üggyel foglalkozó tisztviselők listája), mivel ezek az intézkedések nem tűnnek szükségesnek a jogvita elbírálásához.

411 Ezenkívül, mivel a Törvényszék az összes ténybeli körülményt figyelembe véve, korlátlan felülvizsgálati jogkörében döntve az elbírálásra elé terjesztett bírság összegéről, megváltoztatta a megtámadott aktust, már nincs helye az SLM által a második módosító határozat nyomán előterjesztett jogalap elbírálásának, amelyben az SLM előadta, hogy a bírság eredeti határozatban szereplő bontása hibás volt, figyelemmel a Bizottság által a 2006. évi iránymutatásban ismertetett módszerre.

412 A Törvényszék a kereseteket ezt meghaladó részükben elutasítja.

A költségekről

413 Az eljárási szabályzat 134. cikkének (3) bekezdése alapján részleges pernyertesség esetén mindegyik fél maga viseli saját költségeit. Azonban, ha az ügy körülményei alapján indokoltnak látszik, a Törvényszék határozhat úgy, hogy a fél saját költségein felül viseli a másik fél költségeinek egy részét is.

414 A jelen ügy körülményei között, a Bizottság által a felperesekkel szemben kiszabott bírság összegének csökkentésére, illetve arra tekintettel, hogy az SLM eredeti keresete a 10%-os jogszabályi felső határ megsértésére vonatkozó jogalapra hivatkozott, amelytől az a második módosító határozatot követően elállt, úgy kell határozni, hogy a Bizottság maga viseli a saját költségeit, valamint az SLM részéről felmerülő költségek kétharmadát és az Ori Martin részéről felmerülő költségek egyharmadát, így a felperesek a saját költségeik fennmaradó részét maguk viselik.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a T-389/10. sz. és T-419/10. sz. ügyeket az ítélet meghozatala céljából egyesíti.

2) A Törvényszék a 2010. szeptember 30-án hozott C (2010) 6676 végleges bizottsági határozattal és a 2011. április 4-én hozott C (2011) 2269 végleges bizottsági határozattal módosított, az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/38.344 – „előfeszített acél”-ügy) 2010. június 30-án hozott C (2010) 4387 végleges bizottsági határozat 1. cikkének 16. pontját megsemmisíti, amennyiben az felrója az SLM-nek, hogy 1997. február 10. és 1997. április 14. között az EFA ágazatában a belső piacon, valamint az Európai Gazdasági Térségen (EGT) belül megállapodások és összehangolt magatartások sorában vett részt.

3) A Törvényszék a C (2010) 6676 végleges bizottsági határozattal és a C (2011) 2269 végleges bizottsági határozattal módosított C (2010) 4387 végleges bizottsági határozat 2. cikkének 16. pontját megsemmisíti.

4) A Törvényszék az SLM-mel szemben kiszabott bírság összegét 19,8 millió euróról 19 millió euróra csökkenti, az Ori Martin e bírság megfizetéséért 13,3 millió euró erejéig egyetemlegesen felel; az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt, a teljes forgalom 10%-ára vonatkozó jogszabályi felső határ miatt a Törvényszék az SLM-mel szemben egyéni felelősség mellett kiszabott bírság végső összegét 1,956 millió euróban állapítja meg.

5) A Törvényszék a kereseteket ezt meghaladó részükben elutasítja.

6) A Bizottság maga viseli a saját költségeit, valamint az SLM részéről felmerülő költségek kétharmadát és az Ori Martin részéről felmerülő költségek egyharmadát.

7) Az SLM viseli saját költségeinek egyharmadát.

8) Az Ori Martin viseli saját költségeinek kétharmadát.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Kihirdetve Luxembourgban, a 2015. július 15-i nyilvános ülésen.

Aláírások